

26. — — SPINNIKER, ADR., Leerzame zinnebeelden. Met vervolg. Haarl. bij Izaak vander Vinne. 1714 en Jan Bosch. 1758. 2 dln. m. 2 tit.-prenten, 2 titel-vign. en 83 grav. d. V. v. d. Vinne en J. C. Philips. 4to. perk.

48. v. Scheepers 7-1-47

371. Spinniker, A., Leerzaame zinnebeelden berijmd. Haarl., I. v. d. Vinne, 1714. *(A. h. einde:)* te Amst., ter drukkerye van J. Krellius. m. titelvign., titelpr. en *50 zinneb. grav.* — Vervolg der leerz. zinnebeelden, Spiegel der boetvaardigheid en genade, en eenige stichtel. gezangen. Haarl., J. Bosch, 1758. m. hetz. titelvign., dez. titelpr. en *34 zinneb. grav.* (Het laatste blad der stichtel. gez. ontbr.). — 2 dln. 4°. perk.

Een der beste emblemata-boeken der 18e eeuw, met 84 aardige gravures d. **Vinc. v. d. Vinne.**

ADR. SPINNIKERS

LEERZAAME

ZINNEBEELDEN.

VERKLAARING
VAN DE
VOORPLAAT.

De Leerzaamheid, gekend aan 't spiegelglas, dat brand
Op haaren boezem, en den Vogel, wiens verstand
Veele and'ren overtreft, die door den hemel zwieren,
Terwyl zy treed op 't Zwyn, 't onleerzaamste aller dieren,
Vertoont zich in de zaal der Wysheid, en beschouwt
Een tafereel, waar in zy leevend ziet ontvouwd,
Hoe Jezus, wyl hy hier als Gods Gezant verkeerde,
De schaaren uit het schip door Zinnebeelden leerde,
Gelyk het muurwerk zelf met puiksieraaden praalt
Van beelden, naar 't ontwerp van 's Heilands reên gemaald.
Dit voorbeeld noopt haar, om op 't eigen spoor te treeden,
En Zinnestoffen tot haar onderwys te smeeden.
De zucht tot 's naastens heil, die in den Pellikaan
Haare ed'le werking toont, beweegt en dryft haar aan,
Om haar' bedenkingen aan haare twee gespeelen,
De Dicht- en Teken-kunst, gulhertig meê te deelen,
Die beide vaardig staan, om naar hun lust in dicht
En print de ontvangen' stof te brengen in het licht.
't Verschiet ter wederzyde en 't bywerk doen aanschouwen
Een deel der schetsen, in dit Zinnewerk ontvouwen.
En 't leerzaam Kinderpaar schept met gelyken drift
En iver zyn vermaak in tafereel en schrift.

MATTH XIII
Liefde
LEERZAAME ZINNEBEELDEN.

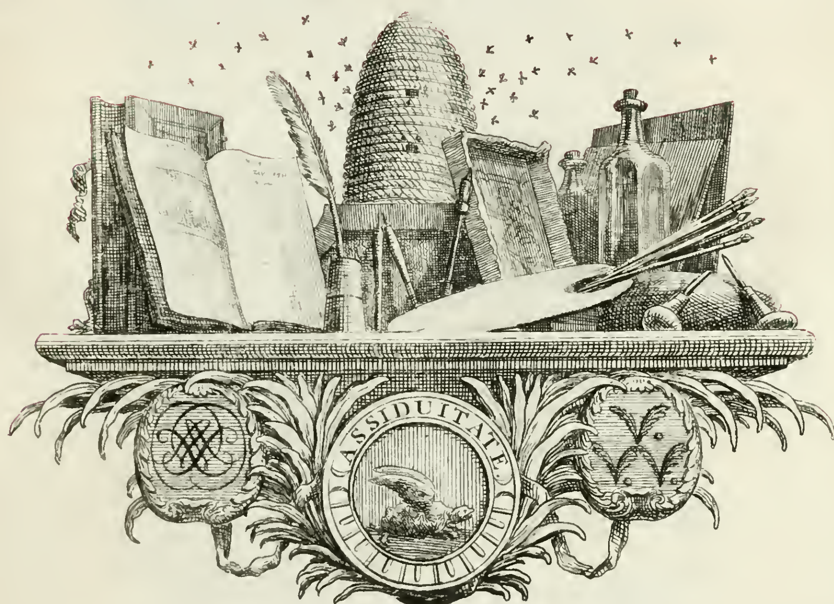

LEERZAAME
ZINNEBEELDEN,

BERYMD DOOR

ADRIAAN SPINNIKER.

TWEEDE DRUK.

TE HAARLEM,
By JAN BOSCH, Boek- en Papierverkooper.
MDCCLVII.

VOORREDEN.

Gy, die uw' leesluſt niet aan kluchten,
Maar ſteeds aan nutte ſtoffen wyd,
Wy offeren aan u de vruchten,
Geteeld in onzen tuſſentyd;
Een' reeks van vyfmaal tien gedichten
Op veelerleie maat en trant,
Met tafereelen, om te ſtichten,
Verrykt door VANDER VINNES hand,
Geſchikt naar inhoud van de zaaken,
In ider maatgezang vermeld,
Om des te beter 't wit te raaken,
Dat zich de geeſt had voorgeſteld.
Ontvang ze in gunſtig welbehaagen,
Of 't hert daar eenig nut in vond.
Doch zo miſſchien uw' ziel mogt vraagen
Naar onderrichting, uit wat grond
Deez' Zinnebeelden zyn gereezen,
Wy zeggen u, tot klaar beſcheid,
Uit denken, hooren, zien, en leezen;
Het zy de geeſt in eenzaamheid
Ging weiden in beſpiegelingen
Van 't geen geſchied, of kan geſchiên,
En in zo veel' veranderingen
Zich menig voorwerp aan zag biên;
Het zy we ons in gezelſchap vonden,
Daar redenen, vol kracht en zoet,
Ons dikmaal ſtof verleenen konden
Tot onderhouding van 't gemoed;
't Zy onder 't wandelen voor de oogen
Een beeld verſcheen, dat hert en zin

 Hield

Hield in beschouwing opgetoogen,
  En wierp ons zaad van leering in;
Het zy we, om kennis te vergad'ren,
  Zomwyl met nuttig onderzoek
Ons bezig hielden in 't doorblad'ren
  Van 't een of 't ander deftig boek.
Dus lieten we ons niet slechts bepaalen
  In 't bloemperk van ons eigen hof;
Maar, even als de byen daalen
  In veele beemden, ryk van stof,
Zo graasden we op verscheiden' gronden,
  En plukten met bedaarde keur
De bloemen, die ons liefllykst stonden,
  En allerschoonst van verw en geur.
Indien gy verder wenst te weeten,
  Met welk een inzicht ons gemoed
In deezen arbeid was bezeten,
  Het kent geen ander wit, dan goed.
By 't zoet der dichtkunst, niet te ontvouwen,
  Is zyn' beooging anders geen,
Dan eerst zich zelven op te bouwen
  In weetenschap en goede zeên;
Daarna ook anderen te strekken
  Tot nut en voordeel, om het hert
Van al 't vergangbaar af te trekken,
  En 't zondenkwaad, de bron van smert;
Op dat het, van dien last ontheven,
  Gestaâg verkeeren mogt by God,
En vlytig langs de paden streeven,
  Die leiden naar het hoogste lot.
Dat zult gy overal zien straalen;
  Het zy wy 's waerelds idelheid,
En 't wis verderf voor de oogen maalen,
  Aan haar' beminnaars toegeleid;

'tZy

't Zy we, om de ziele te bekooren,
Haar brengen 't ſchoon en zoet der deugd
Naar ons vermogen klaar te vooren,
Met haar gevolg van eer en vreugd;
't Zy we op bezondere gebreken,
Of deugdepligten ſtille ſtaan;
Het zy wy 't hert, byna bezweeken
Door rampen, die het zwaar belaân,
Of van mismoedigheid aan 't treuren,
Die 't anders licht geheel verwon,
Door trooſtreên zoeken op te beuren,
Geſchept uit Gods genadebron.
Met luſt naar zulk een wit bevangen,
Was minſt de zorg, om met ſieraân
Van woordenpraal ons werk te omhangen,
Waar door het oor ſlechts word voldaan;
Maar om de waarheid van de dingen
In haare waarde voor 't gezicht
Te brengen, datze in 't hert mogt dringen,
En ider noopen tot zyn' pligt.
O! was dit einde in alle deelen
Zo wel bereikt, als voorgeleid,
Zo zoude onze arbeid vruchten teelen
Van overdierb're nuttigheid.
Hoe na ons werk dit wit kan raaken,
Hoe verr' het van dit oogmerk wykt,
Dat vonnis ſtaat u op te maaken,
Wanneer gy 't aan den proefſteen ſtrykt
Van 't Heilig Woord, dat, zonder vlekken,
En enkel waarheid, geeſt, en licht,
De bron en regel moet verſtrekken
Van alles wat men ſpreekt of dicht.
Alleen, alleen breng in 't doorloopen
Van deeze bladen ſtadig aan

Een' ziele toe, voor waarheid open,
 En recht met heilzucht aangedaan.
En of gy meer dan eens in 't leezen
 Gelyke ſtof verhandeld vond,
O! laat het u geen hinder weezen,
 Zo ze anders ruſt op rechten grond.
Genoeg word nimmer ſpraak gehouden
 Van eenig ſtuk, dat nimmermeer
Genoeg geleerd word, was by de ouden
 Een' wiſſe zinſpreuk, die weleer
By Jezus Kruisgezant kon gelden,
 Wanneer het hem niet laſtig viel
Dezelve dingen weêr te melden
 Tot nut voor ider Chriſtenziel.
En die zich op rechtſchapen' wyze
 Van graagen honger voelt gepord,
Is welvernoegd, ſchoon de eigen' ſpyze
 Hem meer dan eens gebooden word.
Zo ondertuſſen onze reden
 Een eenig hert beweegen mogt,
Om af te zien van de idelheden,
 En nevens ons met rechten tocht,
In ſterk verlangen, vuurig hoopen,
 Op de effen' baan van Gods gebod
Te zaamen hand aan hand te loopen
 Naar 't onverderflyk heilsgenot,
Dan zou de geeſt zyn wit beraaken,
En vrucht van zynen arbeid ſmaaken.

ADR. SPINNIKER.

Op de

LEERZAAME ZINNEBEELDEN

van

ADRIAAN SPINNIKER.

Gy, die uw zielen-heil bemind,
Tree toe, en laat u minn'lyk nooden
Op 't geen gy hier uit liefde vind
Tot zielen-heil u aangebooden.
Tree toe, en, zyt gy waarlyk wys,
Zo lees deez' keur'ge Zinnebeelden.
Hier hebt gy waare drank en ſpys,
Die 'k wenſte dat uw' ziele heelden,
En trokken van dit aardſe leeg
Naar hooger geeſt-beſpiegelingen;
Ja dat zy tot die hoogte ſteeg,
Om 't Choor der Heem'len in te dringen,
En daar te proeven 't hoogſte goed,
Dat immer ſterveling kan ſmaaken,
De liefde Gods in uw gemoed,
Die 't liefde-vuur zeer ſterk doet blaaken.
Dan zal het aardſe moeten vliên:
Dan zal de weereld moeten vluchten;
Dan zullen de oogen anders zien,
En kennen koſtelyker vruchten,

Het heerlyk loon van God gezet
Voor alle waare en rechte vroomen,
Die langs het ſpoor van Chriſtus wet
Tot hem als lieve kind'ren koomen.
Dan doet gy eerſt een' wyze keur;
Een' keur naar 't Godd'lyk welbehaagen,
Waar van het einde geen getreur,
Maar eeuwig vreugde weg zal draagen:
Een' vreugde, die nooit ſterv'ling heeft
Gezien, noch kan zyn hert beklimmen.
Die Zon, wiens licht al 't leven geeft,
Word daar gezien, niet in de kimmen,
Maar in haar' allerklaarſten glans
Met onbeneevelde aangezichten
In 't hoog gewelf van 's Heemels trans,
Van waar ze u eeuwig zal verlichten
Met zulk een' liefelyken gloed
Van allerlei verkwikk'lykheeden,
Waar van ons menſelyk gemoed
Nu noch maar kent een' duiſt're reeden,
Wyl eerſt de rechte zielen-zon
Ons in den Heemel zal beſchynen.
O laaten wy dan, eer die Bron
De ſchaduwen zal doen verdwynen,
Ons beezig houden in de plicht,
Van Godes Zoon ons voorgeſchreeven,
De ſtoffe van dit vloeibaar dicht,
Hier toe van SPINNIKER *gegeeven.*
Lees SPINNIKER: *zo zult gy zien,*
Wat Zinnebeelden moeten leeren;
Het goed te doen, het kwaad te vliên,

Uw

Uw hert van 't weerelds af te keeren,
En naar het waare Heemels Goed
Te ontſteeken in oprechte minne:
Waar toe ook ſtof in overvloed
Zich toont in 't werk van VANDER VINNE,
Naar 't oogwit ſierlyk afgemaald;
Een' kunſt, die de oogen kan vermaaken,
En door haar' kracht de ziel beſtraald
Met luſt om van haar zoet te ſmaaken.
Doe dan uw voordeel met dit werk:
Hier is heel koſt'lyk ooft te plukken
Tot voedſel in uw leevens perk.
O mogt hun arbeid nu gelukken!
Dit is myn wens, dat wy hier vrucht
Voor onze zielen moogen vinden,
Om ons met onverzaadb're zucht
Aan God en 't eeuwig Heil te binden.
De hoogſte Goedheid zelve maak'
Door zyne vuur'ge liefde-ſtraalen,
Dat onze ziel aan 't branden raak',
Om uit zyn' liefde ons heil te haalen.
Hy geève ons oog het recht gezicht
Van 't goed, door Jezus aangebooden,
Zo groot en heerlyk van gewicht;
Op dat wy, door zyn minn'lyk nooden
Sterk aangelokt, met luſt het pad
Van zyn' geboden moogen loopen
Naar Jezus uitverkooren' Stad,
En ſmaaken daar al wat wy hoopen;

De Heemelspys die zielen voed,
Het ryke loon van waare Deugden,
't Gevoel van Godes liefde-gloed,
't Genot van alle Heemelvreugden.

F. KRAJESTEIN.

LEER-

LEERZAAME
ZINNEBEELDEN.

Het I^ste ZINNEBEELD.

Maar een alleen.

Niemand kan twee Heeren dienen. Want of hy zal den eenen haaten, en den anderen liefhebben: of hy zal den eenen aanhangen, en den anderen verachten. Gy kunt God niet dienen, en den Mammon. Matth. VI. 24.

Op het Iste ZINNEBEELD.

Toen 't God behaagde, uit ſtof der aarde
Den Mens te ſcheppen, heeft zyn' hand
Twee oogen in het hoofd geplant;
Twee panden van onſchatb're waarde;
De bronnen van vermaak en luſt;
De gronden, daar, in veele zaaken,
Waar van men kennis zoekt te ſmaaken,
De waarheid allermeeſt op ruſt.
Maar ſchoon zy met een groot vermogen
Door veele zaaken weiden gaan,
Noch zal een Mens vergeefs beſtaan
Twee dingen teffens te beoogen,
Die afgeſcheiden zyn van een:
Terwyl hy opziet naar den Hemel,
Ontvlucht zyne oogen het gewemel
Van alles wat hier is beneên.
En ſchoon hy wenſte de oogenſtraalen
Te deelen, dat het eene zag
Naar 't geen om laag op aarde lag,
En 't andere naar 's Hemels zaalen,
't Waar vruchteloos gewenſt, getracht,
Naardien 't gezicht van beide de oogen
Geduurig teffens word bewoogen
Naar 't zelve wit, hen voorgebragt.
ô Mens, van ſterke zucht bevangen
Naar Gods genade en hemels goed,
Terwyl gy noch met uw gemoed
Aan de aardſe dingen vaſt blyft hangen,
Bedenk dit ſtuk van groot gewigt:
Want zonder vrucht is al uw poogen,
Zo lang noch uwe ziel haare oogen

Naar 's waerelds idelheden richt.
Maar wenst ge oprecht, dat God de straalen
Van zynen geest, zo ryk van glans,
Uit zynen hoogen hemeltrans
Op uw gemoed doe nederdaalen,
Op dat uw oog eens klaader werd',
Om zyn' geheimen in te dringen,
En zyne dierb're zegeningen
Verkwikken uw begeerig hert,
Leer, leer 't gezicht eens af te wenden
Van alles wat hier lokt en vleit,
En naar die zon van majesteit
Eenvoudig, onverdeeld te zenden;
Zo ziet gy uwen trek verzaad,
Zo krygt ge uw' wens in volle maat.

T O E Z A N G.

Stem : *O deugd, gy zyt zo schoone.*

I.

Wie tracht'er, in 't bestuuren
Van zyn bedryf, twee onderscheiden' zaaken,
Twee strydige natuuren
Te paaren, en naar beiden t' zaam te haaken?
Zo eenig Mens
Met zulken wens
Zich 't werk ging onderwinden,
Elk zoude in 't herte
Hem keuren voor een' dwaazen, en verblinden',
En hy met smerte
Zich in zyn' waan eerlang bedroogen vinden.

II. En

II.

En zouden wy dan meenen,
Dat in ons hert de luſt tot de aardſe dingen
Zich waarlyk kan vereenen
Met zucht tot God, en zyne zegeningen,
Daar vocht en vuur,
Daar zoet en zuur,
Daar licht en duiſterniſſen
Niet meer verſcheelen?
ô Dwaasheid, die de Ziel zich doet vergiſſen,
En, om te deelen
In 't vluchtig goed, het eeuwigduurend miſſen!

III.

Twee heeren te beminnen
Met waare zucht, en door gedienſtig poogen
Hun beider gunſt te winnen,
Heeft nooit op aarde een Mens in zyn vermogen:
Zo ſprak met grond
De wyſte mond.
ô Oorſprong van ons leeven,
Geef, dat de waarde
Van 't eeuwig goed zy diep in 't hert gedreeven,
Om, los van de aarde,
Met reine zucht aan 't hoogſte heil te kleeven.

Het IIde ZINNEBEELD.

Zyn gaat voor schyn.

Hebt de Waereld niet lief, noch het geen in Waereld is. Zo iemand de waereld lief heeft, de liefde des Vaders is niet in hem. Want al dat in de waereld is, [naamelyk] de begeerlykheid des vlees, de begeerlykheid der oogen, en de grootsheid des levens, is niet uit den Vader, maar uit de waereld. En de waereld gaat voorby, en haare begeerlykheid: maar die Gods wil doet, blyft in eeuwigheid. I Joann. II. 15, 16, 17.

De gedaante deezer waereld gaat voorby. I Kor. VII. 31.

Op

Op het IIde ZINNEBEELD.

Als 't licht der zonne op aarde ſpeelt,
Dan word'er menig ſchaduwbeeld
Van veelerhande form gebooren,
Geſchikt in hun verandering
Naar maat en leeſt van ieder ding,
Dat haare ſtraalen komt te vooren.
Die in de ſchaduw zich vermaakt,
Zal naar het licht, dat helder blaakt,
Den rug noodwendig moeten keeren,
En dus met een dien lieven gloed,
Die 't al verlicht, en ſtooft, en voed,
Zo lang voor zyn gezicht ontbeeren.
Maar die het tegendeel bemint,
En in het licht genoegen vind,
Weet, dat hy moet de ſchaduw vlieden,
En, haar den rugge toegekeerd,
Als hinderlyk aan zyn' begeert',
Het aangezicht de zonne bieden.
Ach! kon de ziel dit ſtaag bevroên!
Wat zou, wat zou men in haar doen
Een' grooten ommekeer beſpeuren,
Die door een ſchynſchoon, dat verraad,
Zo dwaas zich overreeden laat,
Om ſchaduwen voor 't licht te keuren.
Al wat men hier beneden ziet,
Zyn ſchaduwen, en anders niet,
Die in der dwaazen oog wat ſchynen,
En houden 't hert verwonderd ſtaan,
Doch zekerlyk in 't eind vergaan,
En, als een enkel niet, verdwynen.
Maar in den hemel ſchynt een' zon,

Waar

Waar by nooit luister haalen kon,
Die tyd noch eeuwe kan bepaalen,
Gods Zoon, wiens licht, dat nooit verdooft,
Verlicht, en reinigt, voed, en stooft,
Al wat zich stelt in zyne straalen.
Doch even als het in den staat
Der zichtb're zonne en schaduw gaat,
Zo is het juist ook hier gelegen;
Die de eene zoekt, moet de and're vliên.
Leer dan, ô ziele, toe te zien,
En laat het zwaarst het zwaarste weegen.

TOEZANG.

Stem: *Kourante la bare.*

I.

Die 't hert gevoelt naar eenig goed,
't Zy spys, of drank, of and're dingen haaken,
Ziet door het wezen van de zaaken
Dien trek alleen verzaadigd en geboet.
Maar zo hy vat naar 't schaduwbeeld,
Door 't helder licht der gulde zon geteeld,
Hy zal vergeefs zyn' tyd en vlyt besteeden.
En zyne lust
Door de idelheden
Nimmer zien geblust.

II.

En waant gy noch, ô menschenkind,
Dat de aarde uw hert, van zucht tot heil gedreeven,
Zyn' vergenoeging ooit kan geeven,
Daar al haar goed niet meerder is, dan wind.
Dan

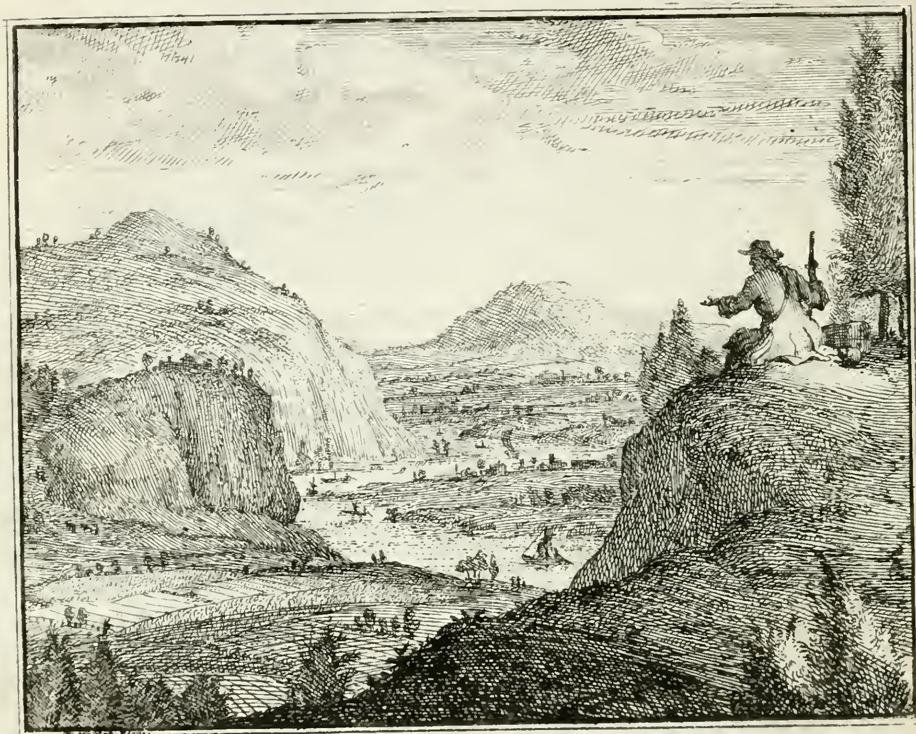
Dan ſchaduw, die geen wezen heeft,
En 's minnaars hand in 't grypen ſteeds begeeft?
Weg idelheid der ſchoonvermomde logen,
Waar door het hert,
Te dwaas bedroogen,
Blyft in 't aards verwerd.

III.

Wy weeten een waarachtig goed,
Dat wezen heeft, en, duurzaam, en beſtendig,
Zich ſtrekt in 't eeuwig en onendig,
En gants volmaakt des herten luſt voldoet.
Hier willen we alles om verſmaân,
En door de deugd naar zyn' genieting ſtaan.
Wel aan, ô mens, laat zich uw' ziel begeeven,
Om hand aan hand
Met ons te ſtreeven
Naar dat zalig pand.

Het IIIde ZINNEBEELD.

Rusten doet roesten.

Niemand, die zyne hand aan den ploeg slaat, en ziet naar het geen achter is, is bekwaam tot het Koningryk Gods. Luk: IX. 62.

Laat ons goeddoende niet vertraagen: want te zyner tyd zullen wy maaijen, zo wy niet verslappen. Gal: VI. 9.

Op het IIIde ZINNEBEELD.

Die met een' ryke winſt zyn' handel zoekt te pleegen,
En daarom ſteeds van de een'naar de and're plaatſe gaat,
Ontmoet, by 't ongemak van weder, en van wegen,
Ook menig voorwerp, daar hy 't oog met luſt op ſlaat.
't Gebeurt hem niet altyd, op hooggetopte bergen
Te ſtygen, dat hy zwoegt, langs rompelige baan,
Terwyl de ſteile kruin den hemel ſchynt te tergen,
En reis op reis met hem noch hooger op te gaan.
't Gebeurt hem niet altyd, langs drooge duin en zanden
Te treeden, daar geen boom met ſchaduw, en geen vloed
Met water hem verkwikt, terwyl de zon, aan 't branden,
Verzengt van boven 't hoofd, van onder zynen voet.
't Gebeurt hem niet altyd, langs 't barre ſtrand te ſtreeven,
Daar 't ſchuimend pekel 't oor met zyn geruis verdooft,
En, van den fellen wind al gierende aangedreeven,
Hem dreigt elk oogenblik te ſtorten over 't hoofd.
Zomwylen brengt hem 't pad in liefelyke ſtreeken,
Daar 't vee in zachten beemd door malſe klaver weid,
En leſt zyn' dorſt in 't nat van kriſtallyne beeken,
Dat kabbelende zich langs groene boorden ſpreid:
Of daar een goudgeel kleed van graan de landeryen
Bedekt, om bouwmans ſchuur haaſt ryklyk te belaân;
Of daar een bloemryk veld bekoort de wakk're byen
Om milden honigraat te vliegen af en aan:
Of daar een luſtig woud zo veel' prieelen ſtrengelt,
Als ryen van geboomt, waar in 't gevogelt ſpeelt
Op telgen, dicht van blaân, en zyne ſtemmen mengelt
Op ongelyken toon, die oor en ziele ſtreelt.
Dit al nochtans, hoe zeer 't de zinnen kan vermaaken,
En 't hert bekoort, is 't wit van zyne reize niet.
Dies mag hy ſlechts ter loops de zoete welluſt ſmaaken,

Die hem de ontmoeting van zo menig voorwerp bied.
Die mag hem verder niet, als tot verzoeting ſtrekken
Van voorig ongemak, om dus met kloeker moed,
Om dus met vlugger ſchreên zyn' wandel te voltrekken,
Tot daar zyn' hoop verwacht het recht beoogde goed.
Maar laat hy door 't vermaak zyn herte zo bekooren,
Dat hy in bos of beemd geruſtlyk nederzit,
Zyn' vlyt, tot noch beſteed, gaat lichtelyk verlooren,
En treft niet, naar zyn' wens, het voorgeſtelde wit.
Geneugte zal 't gemoed verov'ren, en de zinnen
Vergeeten doen de reis, en hoop van winſt met een.
Of tracht hy wederom zyn' wandel te beginnen,
't Gaat met verflaauwde luſt, en iverlooze treên.
Dus blyft hy gants van zyn' beoogde plaats verſteeken;
Of komt 'er, doch te laat, wanneer de gulde tyd,
Om voordeel van zyn' reis te plukken, is verſtreeken,
En laat hem anders niet, dan naberouw en ſpyt.
Dit mag elk Chriſten wel met aandacht overweegen.
Hy is de handelaar, die met gezwinden voet,
Die met een hert, tot winſt van heerlyk heil genegen,
Geduurig wandelen, geduurig reizen moet.
De waereld is de plaats, van waar hy zich moet geeven
Door ſterk geloof en hoop; dit leven is het pad,
Waar langs hy, ryk verzien van deugden, heeft te ſtreeven;
En zyne handelplaats des hemels vreugdeſtad.
Daar is hem eene winſt van hoog geluk beſchooren,
Van rykdom, eer, en vreugd, die, door geen ongeval,
Door geen geweld of liſt te rooven, noch te ſtooren,
Steeds even nieuw en ſchoon, oneindig duuren zal.
Maar 't geen een' reiziger bejegent op zyn' paden,
Ontmoet een' Chriſten ook. Niet altyd heeft zyn voet
Te treeden op een' weg met ongemak belaaden,
Bezaaid met doorens van verdriet en tegenſpoed.
Niet altyd moet hy door verdrukking heenen ſtreeven;

Niet

Niet altyd door gevoel van pyn, die 't lichaam lyd;
Niet altyd door gebrek aan onderhoud van 't leven;
Niet altyd door gekwel van angſt en zieleſtryd.
Zomwylen gunt zyn Heer hem vrye en ruime dagen
Gezondheid naar het lyf, genoegen in 't gemoed,
En (zonder dat hy 't hoeft angſtvallig na te jaagen)
Een wenſelyk genot van tydlyk heil en goed.
Deez' zyn de beemden, ryk van bloemgewas en kooren,
De vloên, wier zuiver nat de grazige oevers kuſt,
De boomwaranden, daar 't gevogelt zich laat hooren,
En alles wat het hert des reizigers verluſt.
Want recht als hy, zo heeft een Chriſten ook te waaken,
Om zyne vryheid niet tot ongebondenheid,
En aan het aardſe wel zyn hert niet vaſt te maaken,
Hoe zeer 't uitwendig ſchoon de zinnen ſtreelt en vleit.
Gelyk als hy, zo heeft een Chriſten aan te merken,
Dat alles dient, om ſlechts door maatelyk genot
Te ontvonken zyne luſt, en zynen moed te ſterken
In 't wand'len langs den weg naar 't allerhoogſte lot.
Gelyk als hy, zo heeft een Chriſten ſteeds te denken
Op 't vord'ren van zyn' tocht naar 't zegenryk geweſt,
Daar zyn beoogde goed en heilsgenot hem wenken,
Op dat zyn hert zich niet bedroogen vinde op 't leſt:
Op dat hy niet allengs van traagheid werd' bekroopen,
Niet onbekwaam gemaakt om 't heilpad wel te gaan,
En roepe, doch te laat, Doe, Heere, doe my open,
Als, 't uur van winſt voorby, de deur is toegedaan.
Reisbroeders, die met my haakt naar denzelven zegen,
O! laat ons dit altoos betrachten in 't gemoed,
En voortgaan zonder ruſt op 's levens effen' wegen
Met onvermoeide vlyt, en onbezweeken voet.

Het IVde ZINNEBEELD.

Wel zwaar, doch zeker.

De poort is eng, en de weg is naauw, die tot het leven leid, en weinige zyn'er, die denzelven vinden. Matt: VII. 14.
Als nu de jongeling dit woord hoorde, ging hy bedroefd weg, want hy had veele goederen. Matth: XIX. 22.

Op

Op het IVde ZINNEBEELD.

Tot hier toe ging myn wandel zonder treuren.
Ik trad, vernoegd, en in de ziel gerust,
Langs menig pad, daar veelerhande lust
Myn oog, en oor, en herte mogt gebeuren.
Maar nu ik kom aan deezen watervloed,
Die, breed en diep, met zyne zilv're stroomen
Gaat stryken langs zyn' klaverryke zoomen,
Bevangt, helaas! de droefheid myn gemoed.
Want als ik 't oog naar de overkant laat kyken,
Ontdekt het daar zo veel' bekoorlykheên,
Dat alles, wat my schoon en lustryk scheen,
Niet waardig is daar by te vergelyken.
Daar zie ik al, wat, zoet en aangenaam,
Wat, zonder te verdrieten, of verveelen,
De zinnen kan verzaadigen en streelen,
Behaagelyk als in een' bondel t' zaam.
Dies voel ik 't hert van sterk verlangen haaken,
Om derwaarts heen te spoên met vluggen voet,
En van naby dien milden overvloed
Van lieflykheên genoegelyk te smaaken.
Maar ach! hoe kom, hoe kom ik in die streek?
Te diep is my de stroom om door te streeven,
En werwaarts zich myne oogen heenen geeven,
Ik zie begin noch uitvloed aan de beek.
Eene enk'le brug hecht deez' aan geenen oever.
Maar als ik zie, hoe steil zy is en smal,
En niets verneem tot stutsel voor den val,
Dan schrikt myn hert, dan word ik des te droever.
Dus, hoe ik 't wend of keer in myn gemoed,
Hoe zeer ik 't voel naar lustgenieting jaagen,
Terwyl ik schroom dien overtocht te waagen,

Blyf

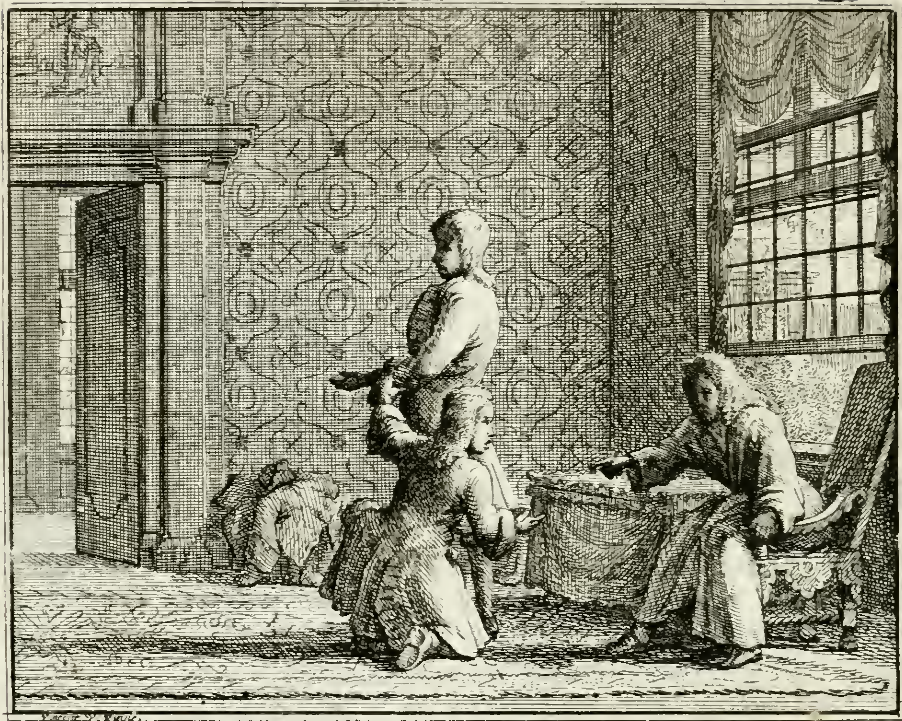
Blyf ik beroofd van dat gewenfte goed.
Zo dacht my korts een' wandelaar te hooren
Zyn' klagten doen, vol treurig hertverdriet,
En wyl ik ze in myn' ziele dringen liet,
Kwam in zyn' ftand iet leerzaams my te vooren.
Gelyk met hem, zo is 't met menig mens,
Die in zyn' jeugd, met geene zorg belaaden,
Domzinnig gaat langs veelerhande paden,
En zoekt, en volgt zyns herten luft en wens.
Maar als hy eens door ernftig nabedenken
Steuit in zyn' loop, en de oogen open doet,
Ontvangt hy een gezicht van beter goed,
Wiens waarde en glans 't heilgierig herte wenken.
Dan opent zich voor 't oog een hooge ftaat,
Zo vol vermaak, en eindelooze weelde,
Als zich de ziel voorheenen nooit verbeeldde,
Schoon ze alles hier genoot in volle maat.
Dan voelt hy ftraks de zinnen opgetoogen
Op 't klaar gezicht van zulk een zalig lot:
Dan voelt hy 't hert van luft naar 't ryk genot
Van zo veel heil op 't allerfterkft bewoogen.
Doch even als de wandelaar door 't nat
Des diepen ftrooms wierd van zyn' wens gefcheiden,
Zo gaapt hier ook een' kloove tuffen beiden,
Die hem belet te aanvaarden deezen fchat.
En of hy fchoon, met heen en weêr te dwaalen,
Een' omweg zoekt, die derwaarts heenen leid,
't Is al vergeefs, wyl zich in de eeuwigheid
Die fcheiding ftrekt, en weet van eind noch paalen.
Een' brug alleen is 't middel, dat hy ziet;
De brug van boete en betering van leven;
De brug van deugd, in 't heilig woord befchreeven,
En al te doen, wat de Opperheer gebied.
Maar ach! hy ziet, dat, om dien weg te treeden,

Het

De ziel 't genot van al haar voorig goed
  Verlaaten, en veel ſmert verduuren moet,
En ſtadig aan een' naauwe zorg beſteeden.
  Dus keurt zyn oog dit middel al te zwaar,
Die brug te hoog om boven op te raaken,
Te ſmal en eng om wiſſen gang te maaken,
  Die veilig zy voor nadeel en gevaar.
En ſchoon Gods geeſt komt aan 't gemoed ontvouwen,
  Dat goede wil en ruſtig onderwind
  Op elken tred des Hemels hulp bevind,
Hy durft zich op die inſpraak niet vertrouwen.
  Dus blyft hy voor den opgang van de brug,
En waagt geen werk; of zo hy 't eens wil poogen,
Straks doet de vrees hem deerlyk ſchemeroogen,
  En dooft zyn' moed, en dryft hem weêr te rug.
Elendig mens, waar wil dit eindlyk heenen?
  Wat wacht gy van die blooheid van gemoed,
  Dan bitterheid, in plaats van lieflyk zoet,
En, voor vermaak, een eeuwigduurend weenen?
  Neen, niet alzo Sluit eenmaal oog en oor
Voor 't geen u ſteuit, en afraad te beginnen;
Laat eens 't geloof de doffe vrees verwinnen,
  En breek op 't woord van Gods belofte door.
Stap ruſtig op met mannelyke ſchreeden.
  Al ſchynt voor 't vlees geen' hulp zich aan te biên,
  Het zielgezicht zal onbeneveld zien,
Dat zelf Gods hand u ſtut in uwe treden;
  Zal duidlyk zien, aan de eene en and're kant
Der ſteile brug, Gods trouwe legerſchaaren,
Om uwen voet voor ſtruik'len te bewaaren
  Zo raakt gy voort, en wint het zalig land.

Het V^de ZINNEBEELD.

De zelfbespiegeling.

Daarom zyt gy niet te verontschuldigen, ô mens, wie gy zyt, die anderen oordeelt. Want daar in gy eenen anderen oordeelt, veroordeelt gy u zelven: want gy, die [anderen] oordeelt, doet dezelve dingen. En wy weeten, dat Gods oordeel naar waarheid is over de geene die zulke dingen doen. En denkt gy dit, ô mens, die oordeelt de geene die zulke dingen doen, dat gy Gods oordeel zult ontvlieden? Rom: II. 1, 2, 3.

Op

Op het Vde ZINNEBEELD.

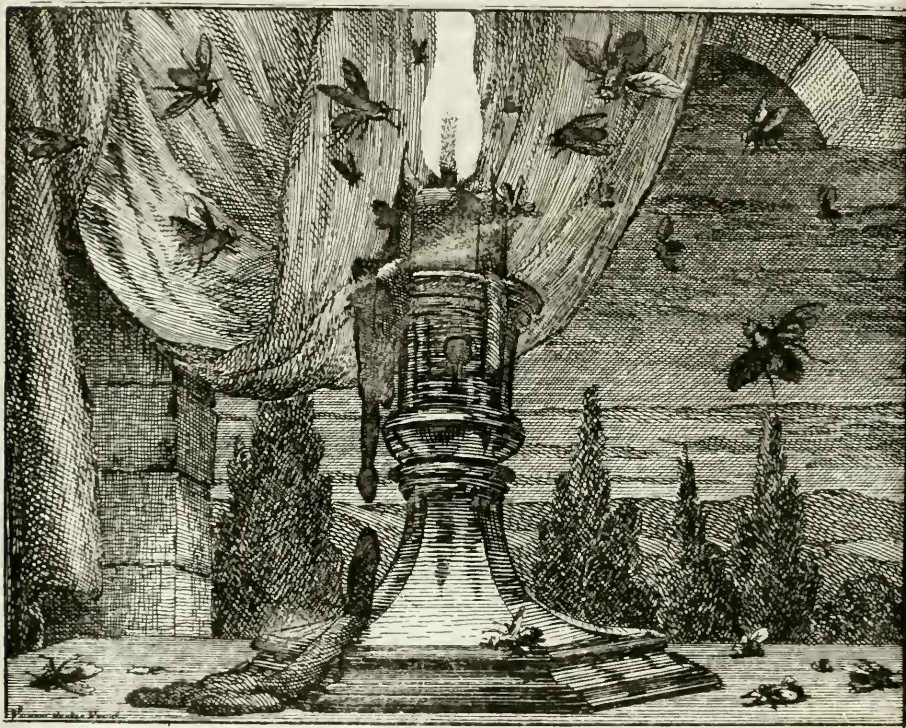
Hoe ſcherp des menſen brein in 't oordeel weet te raaken
Den grond van veele zaaken,
En met geſpitſt beleid
Elk voorwerp ſchatten naar zyn' rechte waardigheid;
Noch word hy menigmaal door glimp van looze logen
Verbyſterd en bedroogen,
Wanneer hy by geval
Eens van zyn eigen doen een vonnis vellen zal.
Hier weet zich eigenliefde argliſtig in te dringen,
En aan den ſtand der dingen
Geheel een' and'ren ſchyn
En verw te geeven, dan ze in daad en waarheid zyn.
Dus blyft hy vaak geruſt in ſnoode zielgebreken
En vuile zonden ſteeken,
Vergoelykt en verbloemd,
Ja dikmaal als hervormd, en zelf voor deugd geroemd.
Zoekt iemand naar een' raad, om dit bedrog te weeren,
Dien zal de kunſt hem leeren,
Indien hy het gemoed
Zo wel, als 's lichaams oog' dit beeld betrachten doet.
Hier toont zy eenen mens, opmerkend neêrgezeten,
Terwyl hy tracht te weeten,
Of 't nieuwgemaakt gewaad
In ider deel aan 't lyf of wel, of kwaalyk ſtaat.
Maar, om het vonnis, van verachten, of van pryzen,
Op wiſſen grond te wyzen,
Laat hy, met goede reên,
Een' and'ren man het kleed zich trekken om de leên.
Zo kan hy 't overal, ook in de minſte vouwen,
Naauwkeuriglyk beſchouwen,
En alles gadeſlaan,

Dat aan zyn eigen lyf onmoog'lyk was gedaan.
O mens, die u getrooſt zo veele omzichtigheden
En zorge te beſteeden
Aan 't uiterlyke kleed,
Zie dat uw' ziel niet min aan haar gewaad beſteed'.
U wierd een ſtreng bevel van hooger hand gegeeven,
Den rok, van 't vlees geweeven,
Te werpen van de leên,
En met des heils gewaad u zelven te bekleên.
Die ſnoode kleederen zyn de ongerechtigheden,
En haatelyke zeeden;
't Gewaad van bet'ren aard
Is de oefening van goed, in 't Godlyk woord verklaard.
Doch al te na zyt gy u zelven, om ter deegen
In alles te overweegen,
Of zich de ziel, ontdaan
Van 't oude, heeft bekleed met nieuwe heil-ſieraân.
De koorden, die den geeſt hier aan het vlees verbinden,
Benev'len en verblinden
Niet zelden het gezicht
In 't oordeel, of men volgt, of afwykt van zyn' pligt.
Dus ſtaat u menigmaal het zelve ſpoor te houden,
't Geen de oogen hier beſchouden
In hem, die gadeſlaat
Aan eenes anders lyf den ſtand van zyn gewaad.
Stel dus een' ander u voor oogen in die zeeden,
In dat beleid van reden,
In 't eigen onderwind
Van 't een of 't ander werk, waar in gy u bevind.
Laat dus 't bedaard gemoed omzichtig overleggen,
Wat uw verſtand zouw zeggen,
Indien een ander liet,
Of deed, het geen van u verzuimd word, of geſchied.
Heeft David grof misdaan, Gods dienaar toont hem ſchrander
In

In 't beeld van eenen ander,
't Beklaagelyke kwaad,
Op dat hy dus, als vreemd, recht oordeel' van zyn' daad.
Als Jezus 't Priefterdom hun fnoode ondankbaarheden
En boosheid wil ontleeden,
Spreekt hy van wyngaardliên,
En doet ze in deezen klaar hun eigen ftand bezien.
Volg deezen voet ontrent u zelven, en uw' werken:
Zo zult gy beft bemerken,
Of 't geen gy doet, of laat,
Naar redens keur voor goed te houden zy, of kwaad.
Zo raakt gy beft in ftaat, om vuile ziele-fmetten
Haar voortgang te beletten,
En 't kwaad, dat in 't gemoed
Noch huisveft, tydig te verwiffelen in goed.

Het VIde ZINNEBEELD.

Wacht u.

Hebt geene gemeenſchap met de onvruchtbaare werken der duiſternis, maar beſtraft ze ook veel eer. Want het geen heimelyk van hen geſchied, is ſchandelyk ook te zeggen. Maar alle deeze dingen, van het licht beſtraft zynde, worden openbaar. Want al dat openbaar maakt, is licht. Daarom zegt hy, Ontwaakt gy die ſlaapt, en ſtaat op uit den dooden, en Chriſtus zal over u lichten. Ziet dan, hoe gy voorzichtiglyk wandelt, niet als onwyze, maar als wyze. Efez: v. 11, 12, 13, 14, 15.

Op het VIde ZINNEBEELD.

De kaars, tot noodhulp aangefteeken,
Wanneer het daglicht is geweeken,
Heeft iets, dat ons gezicht vermaakt;
Doch zal verzengen, en verteeren,
't Geen door een maateloos begeeren
Haar' held're vlam te dicht genaakt.
Hier weet de mens zich voor te wachten,
Naardien zyn' reden kan betrachten,
Dat deeze glans, uit vuur geteeld,
Al fchynt hy zo gering in de oogen,
In zyn inwendige vermogen
Nochtans met zynen oorfprong deelt.
De domme en redenlooze vliegen
Kan 't fchynfel van de kaars bedriegen,
Terwyl zy, door het licht bekoord,
Zich door en in de vlamme werpen,
Daar ftraks de teêre vlerkjes fnerpen,
En menig in het vet verfmoort.
En fchoon 'er veele, dus gevangen,
Verftikt rondom het lemmet hangen;
Schoon veele, in onmacht neêrgeftort,
Door fpringen, wentelen, en buigen,
En brommen, hunne fmert betuigen,
Geen' die 'er door gewaarfchouwd word.
Doch wiften flechts deez' kleine dieren
Zich zelv' zo weinig te beftieren,
Men keurde 't nietig en gering:
Maar dat een mens, met reên gefchapen,
Zich noch veel erger komt vergaapen,
Dat 's een beklaagenswaardig ding.
De fchalke waereld, om de zinnen

Met

Met kracht op haare zy' te winnen,
Blinkt, even als het kaarslicht doet,
Met eenen luister, schoon voor de oogen,
Met glans van aanzien, en vermogen,
Van schat, en weelde in overvloed.
Het oog der wyzen, recht ontlooken,
Ziet, dat dit schynsel is ontstoken
Aan 't helse vuur, en houd de kracht,
Die de oorsprong nimmer zal ontbeeren,
De kracht van zengen en verteeren
Al wie zich niet zorgvuldig wacht.
Maar ach! hoe ziet men de aarde krielen
Van duizende misleide zielen,
Die, aangevloogen op dien gloed,
In de aardse wellust gants versmachten,
Of deerlyk schenden de ed'le krachten,
Waar van de geest zich dienen moet
Als vleugelen, om staâg te reizen
Naar de eeuwigduurende paleizen.
Dit duurde zo veel duizend jaar:
En ach! zo menig duizend baken
Kan weinigen bekommerd maaken,
Om zich te hoeden voor gevaar.
O mens, die, in het aards zo schrander,
U weet te spieg'len in een ander,
En 't kwaad te myden, dat hem prangt,
Wat kon u zo onachtzaam maaken,
Zo weinig in een stuk doen waaken,
Daar eeuwig wel of wee aan hangt?
En zult gy noch, beroofd van zinnen,
Om een bedrieg'lyk goed te winnen,
De dieren volgen op hun spoor?
Neen, dwaaze mens, ontsluit uwe oogen,
Door vrees voor eigen' schaê bewoogen,

En

En geef aan goeden raad gehoor.
Neen, dwaaze mens, laat eens de reden
Betoomen uw' begeerlykheden:
Op dat gy niet, als 's levens lamp
Word uitgedoofd, u ziet verdreeven
Ter helse vlamme, dicht omgeeven
Van zwavelstank, en vuilen damp.
Maar dat gy vroolyk op moogt klimmen
Ter plaats, daar zon noch kaarsen glimmen,
Maar 't licht uit aller lichten bron,
Van voor alle eeuwigheid gebooren,
En ider van Gods uitverkooren'
Oneindig blinkt, gelyk de zon.

Het VII^de^ ZINNEBEELD.

Het blaft, maar byt niet.

En ik zeg u, mynen vrienden, Vreest niet voor de geene, die het lichaam dooden, en daarna niet meer kunnen doen. Maar ik zal u toonen, wien gy vreezen zult: vreest dien, die, na dat hy gedood heeft, [ook] macht heeft in de helle te werpen: ja ik zeg u, vreest dien. Luk. XII. 4, 5.

Op

Op het VII^de ZINNEBEELD.

Geen man van kloeke zinnen
Laat zich door vrees verwinnen,
Noch wykt uit zynen weg, verlegen en verbaafd,
Of 't jonge hondje keft, en ongeſtuimig raaſt.
Hy weet, dat al zyn poogen
Ontbloot is van vermogen,
Dewyl 't geen' tanden heeft om in het vlees te ſlaan,
Noch ſcherpe klaauwen om te kwetſen of beſchaân.
Dus houd hy, wel te vreeden,
En onbezorgd, zyn' treden,
En acht het luid gerucht zo veel niet, dat hy ſtaa,
Of eens zyne oogen op het zwakke diertje ſlaa.
Maar komt het ſchichtig keffen
't Gehoor der kinders treffen,
Wier hert noch niet genoeg verrykt is met verſtand,
Straks voelt zich ider knaap van bange vrees vermand.
Het zy ze luſtig kweelen,
Het zy ze vroolyk ſpeelen,
't Zy ze ergens heenen gaan, het onverwacht gerucht
Verzet hen van hun ſtreek, en dryft hen op de vlucht.
Myn' ziel, laat uw' gedachten
Dit voorwerp wel betrachten,
Om uit dat kinds bedryf te trekken een bericht,
Van 't geen u dienen kan in 't vord'ren van uw' pligt.
Zie in hun angſtig wezen,
Hun vluchten, en hun vreezen,
Het beeld van menig hert, dat, om des waerelds ſmaad,
Zyne aangevangen loop op 's levens weg verlaat.
Want als de mens, gedreeven
Door zucht naar 't zalig leven,
Wend van 't verkeerde pad omzichtig zynen voet,

 Stelt

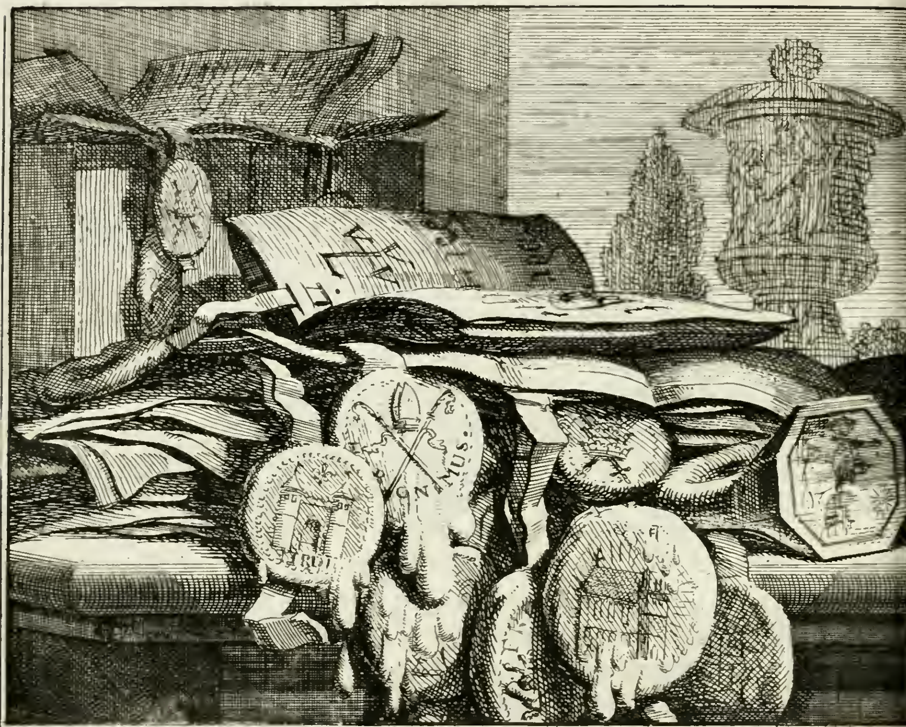
Stelt zich de waereld aan, gelyk het hondje doet.
Met luid gerucht te maaken,
Met hoon en ſpot te braaken,
Met laſter en verwyt, tot ſchennis van zyne eer,
Stelt haare ontzinde drift zich dapper in de weer.
En ach! hoe veele dwaazen
Zyn door het hevig raazen
Terſtond van diepen ſchroom beneepen in den geeſt,
Recht als 't ontkundig wicht voor 't jonge diertje vreeſt!
Hoe zeer zich 't hert voelt buigen
Door kracht van overtuigen (ſmaad
Tot de eene of de and're pligt, de ſchrik voor 's waerelds
Belet de goede wil te komen tot de daad.
Of word het werk der deugde
Met iver, luſt, en vreugde
Begonnen, de eigen ſchroom bekruipt eerlang 't gemoed,
En trekt den mens te rug van 't ondernomen goed.
Het enkel overleggen,
Wat zal de waereld zeggen?
Weêrhoud die kinders, wyl hun herten niet bevroên,
Wat God eens niet alleen zal zeggen, maar ook doen.
Zo blykt, dat hunne zinnen
De waereld meer beminnen,
Dan God, en 's waerelds ſmaad of achting noch veel meer
Weegt in hun oogen, dan des Hemels ſchande of eer.
Myn' ziel betoon in deezen
U beter onderweezen,
Op dat gy 's waerelds hoon met kloeken moed veracht,
En met geſtaafde trouw geſtaâg uw' pligt betracht.
Beſchouw met opene oogen
Des waerelds onvermogen,
Die recht, met al haar' ſmaad, en bulderend getier,
Te vergelyken is by 't redenlooze dier
Haar laſteren en ſmaaden

Kan

Kan kwetfen, noch befchaaden:
En als zy lang genoeg geboet heeft haare luft,
Keert ze, ondanks haare wil, van zelve weêr tot ruft.
En fchoon gy zaagt die baaren
Van boosheid nooit bedaaren
Wat nood? zo ftaat gy hier gelyk met uwen Heer,
Wien dus, zyn leven lang, de moedwil ging te keer.
Zo treed gy in de fpooren
Van all' Gods uitverkooren',
Die op gelyke wyz' de waereld heeft gehaat,
En om hun deugd vervolgd met lafter, hoon, en fmaad.
Stel dit in al uw poogen
Geftadig u voor oogen:
Zo leert gy ook, als zy, des waerelds fmaad verfmaàn,
En, fpyt haar zwak gebas, uw pad recht uit te gaan.
Zo leert gy flechts na deezen
Dien grooten Heer te vreezen,
Wiens hand, door lift noch kracht te onvlieden, of weêrftaan,
Kan teffens lyf en ziel doen ten verderve gaan.
Dat 's vrees, gegrond op reden:
Doch vrees vol nuttigheden,
Als die geduurig in 't betrachten van het goed
Tot eene fpoor verftrekt voor 't wel bedacht gemoed.
Dat 's vrees, die vrucht zal draagen,
Wanneer Gods welbehaagen
Zyn' dienaars, die om hem verdroegen 's waerelds hoon,
Doet praalen met den glans der eeuwige eere-kroon.

Het VIIIste ZINNEBEELD.

't Minst wykt voor 't meest.

Toen zeide Jezus tot zyne leerlingen, Zo iemand achter my wil komen, die verloochene zich zelven, en neeme zyn kruis op, en volge my. Matth: XVI. 24.

Die zegt, dat hy in hem blyft, die moet ook zelf alzo wandelen, gelyk hy gewandeld heeft. 1 Joann: II. 6.

Op

Op het VIIIste ZINNEBEELD.

De Zegel-ring, waar in men ſteên,
En velden, torens, en kaſteelen
Gegraaven ziet, en diep geſneên,
Kan all' die beelden mededeelen,
En drukken in het buigzaam Was.
Maar komt de zon daar op te ſchynen,
Men ziet, zo haaſt gedrukt, zo ras
De beelteniſſen weêr verdwynen.
Al wat terſtond zo ſierlyk ſcheen,
Smelt door dien gloed van groot vermogen,
En vloeit, en dommelt onder een,
En laat geen voorwerp voor onze oogen,
Dan 't Was in zynen eerſten ſtand,
Dat, weêr geſtold, gelyk voor deezen,
Ontvangen kan van 's meeſters hand
Den afdruk van een ander wezen.
De waereld is die zegel-ring,
Verſierd met luiſterryke beelden
Van veelerlei bekoorlyk ding,
Van hoogen ſtaat, en ſchat, en weelden.
Het Was is 't menſelyk gemoed,
Dat, wyl het blyft geketend hangen
Aan 't geen de luſt der zinnen voed,
Die beelden lichtlyk zal ontvangen.
Doch zo de zon van Jezus leer,
Afſchynende in zyn heilig leven,
Schiet op het hert haar' ſtraalen neêr,
In 't kort is 't alles uitgewreeven.
Want als de ziel zich wel beraad
Met 's Heilands leſſen en geboden,
Die elk tot eenen hoogen ſtaat

Van

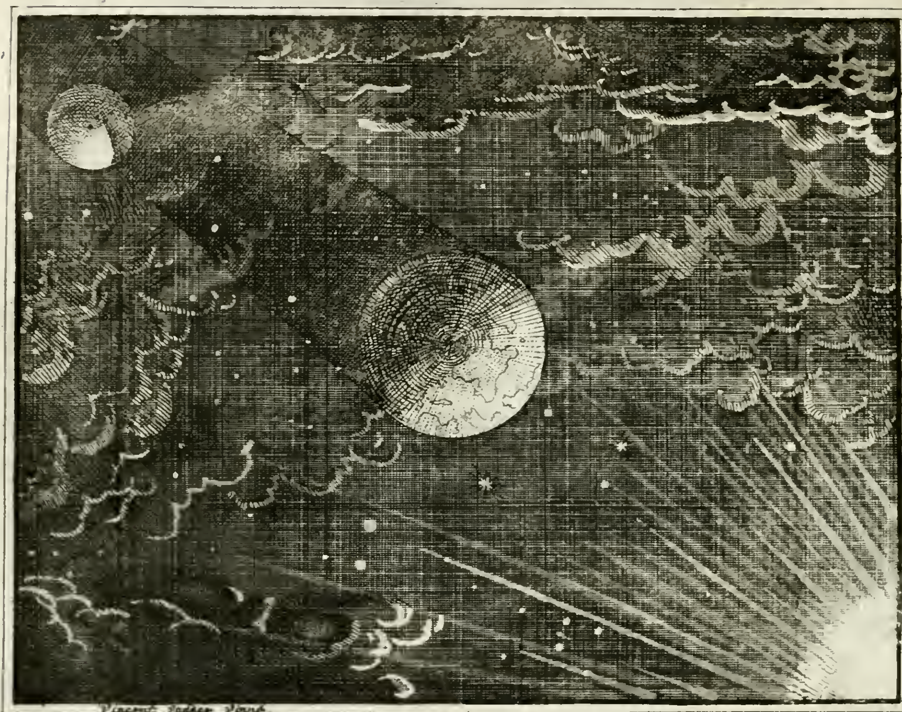
Van waar geluk aanminnig nooden,
En wyzen 't pad, dat derwaarts leid,
Van hem gebaand, en zelf betreeden,
Terwyl hy in ootmoedigheid
Hield zynen wandel hier beneden,
Straks ziet zy rykdom, weelde, en pracht,
Waar op de waereldlingen roemen,
En 't aardſe hert met vlyt naar tracht,
Daar als geringe zaaken doemen,
Als enkel idelheid en waan,
En dingen, die 't gemoed beletten,
Naar 't heil, dat eeuwig zal beſtaan,
Met rechten ernſt zyn' gang te zetten.
Is haare wil dan wel gezind,
't Verſtand geopend voor de reden,
Al wat zy voormaals heeft bemind
En als iets waardigs aangebeden,
Moet voor den glans, die haar gezicht
Zo ſterk, zo lieflyk komt beſchynen,
Als 't waſſe beeld voor 't zonnelicht,
Terſtond verſmelten en verdwynen.
Zo wierd het hert van Magdaleen
Gezuiverd van des waerelds beelden,
Die, diep daar ingedrukt, voorheen
Haar' dwaaze zinlykheden ſtreelden.
Zo kon de heilzon met haar' gloed
Die ſchaadelyke beeltenisſen
Schoon uit Mattheus braaf gemoed,
En 't herte van Zaccheus wisſen.
Zo weeken zy uit Paulus ziel,
Toen 't licht des hemels, doorgebroken,
Op haar met held'ren luiſter viel,
Wyl 's lichaams oog was toegelooken.
Dus leerden ze alle uit Chriſtus woord,

En

En 't voorbeeld van zyn ned'rig leven,
Te ontbeeren al wat hier bekoort,
En hem in kleinheid na te ſtreeven.
O Jezus, laat de zoete kracht
Van uwe Goddelyke ſtraalen,
Die voormaals zo veel zegen wracht,
Op onze ziel ook nederdaalen;
Op dat zy daar van nu af aan
De beelden van al 't aards vermaaken,
Die noch te veel haar' grond beſlaan,
Verſmelten, en te niet doe raaken.
En als gy haar in zulken ſtand
Gebragt hebt, die u kan behaagen,
Zo druk 'er 't beeld in met uw' hand,
Dat gy op aarde hebt gedraagen:
Op dat zy, na den laatſten dag,
Uw heerlyk beeld ook draagen mag.

Het IX^de ZINNEBEELD.

Arm in ruimte.

Doch die ryk willen worden, vallen in verzoeking, en [*in*] *den ſtrik, en* [*in*] *veele dwaaze en ſchaadelyke begeerlykheden, welke de menſen doen verzinken in verderf en ondergang. Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad; tot welke zommige luſt hebbende, zyn afgedwaald van 't geloof, en hebben zich zelven met veele ſmerten doorſteeken.* 1 Timoth: VI. 9, 10.

Op het IX^de ZINNEBEELD.

De Maan, van God geschikt, om 't aardryk te verlichten,
Wanneer de gulde zon op haare beurt gaat zwichten,
Behalven dat zy steeds verwisselt van gelaat,
Nu schooner zich vertoont, dan in een' mind'ren staat,
Nu heel, dan hallif rond, heeft haar' gezette tyden,
Waar op zy voor ons oog verduistering moet lyden,
En 't helder aangezicht, zo klaar in 't eerst ontdekt,
Schynt meer of minder met een droevig zwart bevlekt.
Doch nooit ontvangt zy die besmetting van het duister,
Dan als ze aan 't hemelwelf praalt in haar' schoonsten luister,
Wanneer zy, vol en rond, gelykt een' kloot van goud,
Die aller hert verkwikt, terwyl haar 't oog beschouwt.
En zo men in dit stuk gaat zoeken naar de reden,
De weetenschap, gewoon 't natuurgeheim te ontleeden,
Zegt, dat zy dan of min of meer den zonnegloed
Ontbeert, van wien zy al haar' glans ontvangen moet,
Terwyl zich in hun loop die groote hemellichten
Zodanig door 't bestel der Hoogste wysheid richten,
Dat de aarde, die zomtyds komt tussen beiden staan,
De zon belet haar licht te deelen aan de maan.
Zie hier, myn' ziel, zie hier het beeld van veele mensen,
Wier herten, nooit verzaad, om aardsen rykdom wensen,
Die al hun tyd en vlyt, verstand en zorg besteên,
Om 's waerelds schatten te vergaderen by een.
Want hoe zy, door gestaâg naar winst op winst te poogen,
Zich meerder zien vervuld met rykdom en vermogen,
Hoe meer hun herte word verduisterd en verblind,
Niet anders als het oog in volle maan bevind.
En zo men de oorzaak zoekt, hier geld dezelve reden:
't Is dat zy van de bron des lichts zyn afgetreeden,
En dat eene aardenkloot zich tussen beiden zet,

Die 't heuchlyk ſchynſel in zyn' overgang belet.
Want als men 's menſen ſtand met ernſt gaat overweegen,
Bevind men 't hier, als in 't natuurelyk, gelegen.
De ziel is als de maan, die van een' meerder gloed
Haar licht en klaarheid gants te leen ontvangen moet.
De luiſterryke zon, die 't ſchynſel haar moet geeven,
Is Jezus met zyn' leer en onbevlekte leven,
Is Jezus met zyn' geeſt, en volheid van genaê,
Die 't welgeſtelde hert geduurig komt te ſtaê.
Doch nooit is 't welgeſteld, als zucht tot aardſe ſchatten
De ziel betoveren, en poſt daar in kan vatten.
Dan wyd zy, in de plaats van haaren God en Heer,
Den afgod van het goud haare achting, liefde, en eer:
Dan leert ze, in plaats van op den Hemel te vertrouwen,
Haar' hoop en toeverlaat op 't aardſe goed te bouwen:
Dan ſluit de gierigheid niet zelden hert en hand,
Hoe zeer ook 's naaſtens nood haar ſmeekt om onderſtand:
Dan word zy van den een' tot aan den and'ren morgen
Elendig afgepynd van ongeruſte zorgen,
Op dat geen ſchalke dief, of ongeval, of ſchaâ
Aan haar' beminden ſchat zyn' graage handen ſlaa:
Dan doet ze, uit bange vrees van achter uit te teeren,
Het lichaam menigmaal zyn' nooddruft zelf ontbeeren:
Of vind die vuiligheid geen' ingang in 't gemoed,
Licht word, in haare plaats, hoovaardigheid gevoed;
Die blykt in grootſe pracht van huizen, hoven, kleeden,
Die toont zich in gelaat, en gang, en taal, en zeeden,
Die leert den dwaazen mens een' ider trots verſmaân,
En ſteeds naar de eeſte plaats en 't hoogſte woord te ſtaan:
Deez' krygt wellustigheid veeltyds tot gezellinne,
Die ſchandig zich vergrypt in ongebonden' minne,
Of haalt het zeil in top, ontbloot van ſchaamte en ſchroom,
En viert de braſſery en gulzigheid den toom.
Hier tuſſen, wyl de ziel aan 't aardſe vaſt blyft hangen,
Ge-

Gevoelt zy zich of nooit, of zelden, van verlangen
Naar 't hemels goed genoopt; en 't schynt haar anders niet,
Dan tydverlies, te zien wat Jezus leer gebied,
Hoe Jezus heeft begeerd zyn leven hier te leiden.
Zo blyft zy verre van die heilzon afgescheiden:
Zo strekt de goudklomp tot eene aardkloot, die den gloed
Van zynen geest belet te straalen op 't gemoed.
En ach! wat staat na die verduistering te vreezen,
Als dat hy, die haar lyd, zich eens zal zien verweezen
Ter naare donkerheid van dien benaauwden nacht,
Die zonder einde duurt, en nooit verlichting wacht!
Want hier is dit verschil: de maan ontbeert haar' luister
Natuurlyk, zonder schuld; de ziel vervalt in 't duister
Door eigen' dwaaze keur, en zucht tot 's waerelds goed;
Dies word haar wanbedryf met recht door straf geboet.
Laat dit, myn' ziel, gestaâg voor uw gezicht verkeeren,
Zo zyt gy machtig, om die hinderpaal te weeren,
Zo blyft gy in uw' stand de zon van heil naby,
En, door het licht bestraald, van duisternisse vry.

Het Xde ZINNEBEELD.

Naar de ſmaak is.

Want een dag in uwe voorhoven is beter, dan duizend [elders]: Ik koos liever aan den dorpel in het huis van mynen God te weezen, dan lang te woonen in de tenten der godloosheid. Pſ: LXXXIV. 11.

Die uit God is, hoort Gods woorden: daarom hoort gy lieden niet, om dat gy uit God niet zyt. Joann: VIII. 47.

Op het X^de ZINNEBEELD.

Schoon fpys by fpys myn' dis belaaden,
  Door meer dan eene hand bereid,
Gezoôn, gebakken, en gebraaden,
  Ter keur van myne zinlykheid,
Noch moeten ze alle in waarde wyken,
  Hoe dier, hoe aangenaam, en goed,
Voor eene, die den prys kan ftryken,
  Om dat zy beft myn' fmaak voldoet.
Doch zo hier op gelyke wyze
  Een ander mogt zyn' luft verzaân,
Hy koos veellicht eene and're fpyze,
  En liet de myne, als flechter, ftaan.
Ja dit zou reis op reis gebeuren,
  Indien 't zo menig onderfcheid
Van tongen wierd vergund te keuren,
  Als hier gerechten zyn bereid.
Maar die, door wys beleid gedreeven,
  Zich met die fpyze hield voldaan,
Wiens krachten nuttigft zyn voor 't leven,
  Die was'er wis gelukkigft aan.
Gy, die u voelt tot heil genegen,
  Ei paft dit voorwerp op 't gemoed
Door een aandachtig overweegen,
  Op dat gy daar uw' vrucht meê doet.
Elk mens bevind zich als gezeten
  Aan eene tafel, ryk voorzien,
Daar zich, voor zyn inwendig eeten,
  Verfchot van fpyzen aan komt biên.
Hier weet de waereld haar' banketten,
  Verguld, en rykelyk vermaft
Met fuikerzoet, hem voor te zetten,
  En nood hem op die fpys te gaft.

Hier ſchenkt hem God van uit den hoogen
  Een' ſpyze, die, vol hemelzoet,
Doch niet gezien met 's lichaams oogen,
  Hem kan verkwikken naar 't gemoed:
Hier ziet men de eene ſpyze wraaken,
  En de andere voor beſt gekeurd,
Door 't eigen onderſcheid van ſmaaken,
  Dat in 't natuurlyk word beſpeurd.
De meeſte, zonder te overweegen,
  Wat heilzaamſt voor de ziele zy,
Bevinden hunne luſt genegen
  Naar 't zoet van 's waerelds lekkerny.
Dus ziet men hen op 't greetigſt jaagen,
  Als andere Ezaus, ſtadig aan,
Om met dat voorwerp van behaagen
  Hun neiging ryklyk te verzaân.
Maar die met wysheid gaat te raade,
  Weet, dat een doodelyk venyn,
Vol bitterheid en ongenade,
  Schuilt in 't gerecht, zo zoet in ſchyn.
Want ſchoon de waereld vleit door minne,
  Daar menig dwaaslyk op vertrouwt,
Hy acht haar voor zyn' vyandinne,
  Die ſlechts 't verderf der ziele brouwt.
Hy ziet haar' gaaven aan voor ſtrikken,
  Met liſt geſpannen, om het hert
In 't eind elendig te doen ſtikken
  In duldeloos verdriet en ſmert.
Dies laat hy de onbezonnen' dwaazen,
  In 't hert te vreden en geruſt,
Zich aan dat ſlechte moes veraazen,
  En kieſt tot voedſel van zyn' luſt
Het disgerecht van hemelweelde.
  Dat geeft hem eindloos meerder zoet,

Dan

Dan 't waerelds hert zich ooit verbeeldde,
  Hoe opgepropt van 't aardſe goed.
En ſchoon hy zomtyds in 't genieten
  Dit ſmaakelyke Manna ziet
Met ſaus van bitterheid begieten,
  Dat baart geen' walging, noch verdriet.
Die hem deez' ſpyze liet bereiden,
  Erkent hy voor zyn' arts en vriend,
Wiens wysheid beſt kan onderſcheiden,
  Wat hem tot zyn' gezondheid dient.
Hy weet, hoe 't zelve lot te vooren
  Zyn' oudſten Broeder heeft geraakt;
Hoe 't heilig Vat, van God verkooren,
  Meê van dien alſem heeft geſmaakt
Met all' Gods vrienden en vriendinnen,
  Noch roemende op het lieflyk zoet,
Dat hunne ziel genoot van binnen,
  Schoon overſtort met gal en roet.
Hy weet, dat hem in 's hemels hoven
  Een ſchoon banket word toebereid,
Dat alle zoetheid gaat te boven,
  En, nooit vermengd met bitterheid,
Hem zonder einde zal vermaaken,
  Als al 't bedrieglyk waerelds zoet,
Daar de aardſe herten zo naar haaken,
  Eens voor altyd verdwynen moet.
Dus leert hy zyne ſmaak verwinnen,
  En vind te mets genoeglykheên
In 't geen den uiterlyke zinnen
  Eerſt bitter en onſmaaklyk ſcheen.
O Jezus, maak ons van die wyzen,
  Die 't aardſe ſchynzoet in 't geheel
Verſmaaden, en uw' hemelſpyzen
  Verkiezen voor ons eenig deel.

Het XI^de^ ZINNEBEELD.

De verkeerde gedienstigheid.

Beter is een arm en wys jongeling, dan een oud en zot Koning, die niet weet van meer vermaand te worden. Pred: IV. 13.

Overspeelders en overspeelderessen, weet gy niet, dat de vriendschap der waereld eene vyandschap Gods is? Zo wie dan een vriend der waereld wil zyn, die wordeen vyand Gods gesteld. Jakob: IV. 4.

Op het XIde ZINNEBEELD.

Wie is 'er meer beroofd van zinnen,
De dwaas, of die den dwaazen vleit,
En zoekt door ſlaafſe dienſtbaarheid
En ſmeecken zyne gunſt te winnen?
Gewis, indien dit iemand zag,
Hy zou met reden zich verſteuren,
En zulken mens uitzinnig keuren,
In twyffel ſtaande, of zyn gedrag
Beweenen waard was, of beſpotten:
Want wat waardeering van het goed
(Dus zou hy denken in 't gemoed)
Heeft immer plaats in 't hert der zotten?
Zo weinig als een blindeman
't Verſchil der verwen kan beduiden,
Of de onderſcheiding der geluiden
In 't oor des dooven vallen kan.
Maar gy, wien billyk deeze handel
Een afkeer in de ziel verwekt,
Zie, of dit wanbedryf niet ſtrekt
Ten ſpiegel van uw' eigen wandel.
Laat uw gemoed in ernſt bevroên,
Of uw onwaardelyk mispryzen
Niet tevens bondig komt te wyzen
Het vonnis van uw eigen doen.
Het meeſte deel der ſtervelingen
Legt al zyn poogen en beſtaan,
Legt all' zyn' vlyt en arbeid aan,
Om in des waerelds gunſt te dringen;
Zoekt haar geſtadig door 't beleid
Van zyne werken te behaagen,
Haar' lof en achting te bejaagen

Door allerlei gedienstigheid.
O! vind gy u al meê hier onder,
Dat dan het vle'jen, aan een' dwaas
In 't werk gesteld, u niet verbaaz',
Als waar 't een overzeldzaam wonder.
Gy zyt de man, die onbedocht
Te koste legt alle uw' betrachting,
Op dat gy in de gunst en achting
Van eenen dwaas geraaken mogt.
Want wat is toch de booze waereld,
Hoe zeer zy haaren aard verbloemt,
Hoe hoog zy op haar' wysheid roemt,
Hoe ze opgesmukt is, en bepaereld,
Wat is zy anders in der daad,
Als eene dwaaze, die onaardig
Keurt allen roem en eere waardig,
Het geen veeleer moest zyn versmaad;
Die als oneerlyk durft verwyzen,
't Geen meest met eer moet zyn gekroond,
En dus op 't allerklaarst vertoont
In haar verheffen en mispryzen,
Hoe 't haar ontbreekt aan goed beleid,
En kracht van oordeel, om te dringen
Tot in het wezen van de dingen,
En naar een keurig onderscheid
Een billyk vonnis uit te spreeken!
Dat blykt, als zy de godsvrucht hoont,
En haare gunst en achting toont
Aan snoode zonden en gebreken.
Dat blykt, wanneer zy met den voet
Verstoot het eeuwig en onendig,
En kiest het nietig onbestendig
Van dezen tyd voor 't hoogste goed.
Is 't ongerymd dan, dat een wyze

Een'

Een' dwaazen liefkooſt, vleit, en ſtreelt,
En als iets wenslyks zich verbeeld,
Dat die hem gunſt betoone, en pryze,
Dat dan uw hert en oog niet meer
Op 's waerelds achting blyven ſtaaren,
Maar laat die dwaaze heenen vaaren
Met haare vriendſchap, gunſt, en eer:
Op dat u 't woord niet ſtaa te vreezen,
Van Jezus dienaar voortgebragt,
Die naar des waerelds vriendſchap tracht,
Zal als Gods vyand zyn verweezen.
En 't zy die dwaaze u pryſt, of laakt,
Laat enkel uwe zorge letten,
Dat gy naar 't richtſnoer van Gods wetten
Geſtadig rechte gangen maakt.
Zoek dus by hem in gunſt te raaken,
Die over iders kwaad of goed
Alleen het oordeel vellen moet,
En 't beſt naar waarheid op kan maaken.
Zoek eer by hem, wiens wys beleid
Alleen 't eerwaardige eer kan geeven;
Wiens eer niet eindigt met dit leven,
Maar ſtrekt zich uit in de eeuwigheid.

Het XIIde ZINNEBEELD.

Kies ruſt voor moeite,

Tracht niet naar de hooge dingen, maar voegt u tot de nederigen. Rom: XII. 16.

Maar de broeder, die nederig is, roeme in zyne hoogheid: en de ryke in zyne vernedering: want hy zal als een bloem des gras voorbygaan. Jakob: I. 9, 10.

Op

Op het XII^de^ ZINNEBEELD.

Wat arbeid, ongemak, en hygen
Een mens zich trooften moet, die op een' berg wil ftygen;
Hoe licht, in tegendeel, men daalen kan beneên,
Leert de ondervinding, en de reên.
Wyl hert en oogen dit betrachten,
Komt my de Wysgeer van Athenen in gedachten,
En 't overdeftig woord, waar meê zyn mond weleer
Den roem van Thaïs ging te keer.
Want als die dertele hem vraagde,
Hoe 't kwam, dat zyne leer zo weinigen behaagde,
Daar zy in haaren dienft had zulken grooten ftoet,
Schoot hy haar deeze taal te moet;
Ons oogwit is geheel verfcheiden:
Ik tracht het volk met pyn ten bergfpits op te leiden,
Gy voert het van de hoogte al zachtjes naar om laag;
't Eerft wil het noode, 't laatfte graag.
Dus toonde 't kloek vernuft de reden,
Waarom zo weinige op het deugdig heilpad treeden,
Waarom zo veele, in 't hert te dwaas en flecht beraân,
Den fchadelyken doolweg gaan.
Maar als ik eens met andere oogen
Opmerkende beschouw der menfen doen en poogen
Dan keert het blad zich om, en ftelt me een' and'ren ftand
Van tweederlei bedryf ter hand.
In 't klimmen, en in 't nederftreeven
Ontdekt zich duidlyk een bezond're ftaat van leven,
Wier eene is opgepropt van moeite en tegenluft,
En de and're vol gemak en ruft.
Die 's waerelds fchat en ftaat beminnen,
Zyn hier de klimmer, die den bergtop zoekt te winnen;
En die in laagen ftand zyn' herteluft bepaalt,

Is hy, die van de hoogte daalt.
Want die het lot van deeze beide
In zynen grond beſchouwt op redens wys geleide,
Zal 't eigen onderſcheid, dat in het voorbeeld ligt,
Terſtond zien ryzen voor 't gezicht.
Wat moet een mens al pynlyk ſlaaven,
Gevlei, en kuipery, en woelen, loopen, draaven,
En arbeid ondergaan, eer hy het wit beſchiet,
Waar op zyn' geld- en ſtaatzucht ziet!
Maar wie kan hier zyn wit beſchieten?
Wie 't eind van zynen wens, en van zyn werk genieten,
Daar zich op elke ſtap noch hooger ſtaat ontdekt,
Die telkens nieuwe luſt verwekt?
Het ſterk gevoel van nieuwe luſten
Haakt naar verzaadiging, en laat den mens niet ruſten.
Zo blyft hy aan het werk, en kan zich nooit ontſlaan,
Wyl nooit zyn hert zich vind voldaan.
En ſchoon hy kon zyn' luſt bepaalen
Door een' beoogden trap van aanzien te behaalen.
Noch voelt hy hals en hert belaaden met een pak
Van zwaare ſmert en ongemak.
De bergen, die zich hoogſt verheffen,
Zyn door het blikſemvuur gemakkelykſt te treffen.
Zo ſtaat ook meeſt de ſtand van 's waerelds ryk en groot
Voor woedende onweêrvlaagen bloot.
Hier zoekt de nyd hem ſteeds te krenken,
En oefent haar vernuft in midd'len te bedenken,
Om hem by vorſt of volk te brengen in den haat,
En af te werpen van zyn' ſtaat.
De zee aan 't woeden, 't huis aan 't branden,
Trouwloosheid van een' knecht, des roovers ſchalke handen,
En duizend rampen doen, dat Krezus onverwacht
In ſtaat van Irus word gebragt.
Omſingeld van zo veel' gevaaren,

Moet

Moet bange zorg op zorg des menſen hert bezwaaren,
Om nergens mis te treên, op dat geen leed hem drukk',
Of ſchielyk van zyn' hoogte rukk'.
Van all' dien laſt en pynlykheden
Bevind hy zich bevryd, die, in het laag te vreden,
Den milden Hemel dankt, wanneer hy dag aan dag
Des nooddrufts eis vervullen mag.
Die hoeft verſtands en lichaams krachten
Niet af te ſlooven, om geſtaâg naar meer te trachten.
Die hoeft geen' and'ren Heer, dan God alleen, te ontzien,
Of eer en dienſten aan te biên.
Die hoeft van kommer niet te kwynen,
Dat de afgunſt zynen ſtaat met liſt zoekt te ondermynen:
En wyl hy ſteunt op God, bekruipt geen' zorg het hert
Voor ongeval, of droeve ſmert.
Dus in zyn' laagheid hoog verheven,
Kan hy zyn' dagen ſtil in zoete vrede leeven,
Tot hem de dood in 't eind, door 't knippen van dien draad
Den weg ontſluit tot beter ſtaat.
Maar ſchoon men zich zo veel moet vergen,
Noch haakt het meeſte deel naar hoogheids ſteile bergen,
Noch zyn 'er weinige te vinden, die zich graag
En willig geeven in het laag.
O dwaaze keur! verkeerde luſten,
Die moeite omhelzen doen voor 't aangenaame ruſten,
Gevaar voor veiligheid, de zorg en hertenwee
Voor zoet genot van ſtille vreê!
Verblinde mens, ontſluit uwe oogen,
Om noch by tyds te zien de dwaasheid van uw poogen,
Die, wenſende om de ruſt, de ruſt nochtans verſmaad,
En zelf den arbeid op u laad.
Weeg, weeg eens met bezadigd oordeel,
Hoe kleinen overwinſt van nuttigheid en voordeel
Uw' ſlaafſe vlyt behaalt: zie, wat gy al verlieſt,

Terwyl gy de aardſe hoogheid kieſt.
Op dat zulk grondelyk bemerken
In 't binnenſt van uw hert eene and're zucht mag werken,
Waar door de dwaaze luſt werde uit de ziel geweerd.
Wys is hy, die ten beſte keert.

TOEZANG.

Stem: *Heeft iemand door geſtadig draaven.*

I.

Zo gy, ô Mens, met hert en zinnen
'T Genot van ſchat en rykdom mint,
Of tracht op aarde een' ſtaat te winnen
Van heerſchappy en hoog bewind,
Van heerſchappy,
Geruſt, en vry
Van zorg, en angſt, en al wat ſmert verwekt,
Zie hier den weg voor uw gezicht ontdekt.

II.

Laat al uw poogen, al uw jaagen
Alleen daar toe zyn aangeleid,
Om ſteeds met u den ſchat te draagen
Van waare vergenoegzaamheid:
Laat uwe vlyt
Zich te aller tyd
En enkel aan dit hooge wit beſteên,
Om heer te zyn van uw' genegenheên.

III.

Die zulken rykdom heeft verkreegen,
Die hier geraakt tot zulk gebied,

Ziet

Ziet zyn geluk in top gesteegen,
Meer dan ooit waereldvorst geniet:
Die leeft altyd
In 't hert verblyd;
Die vind zich staâg, hoe 't buiten stormt en woed,
In stille kalmte en effen van gemoed.

IV.

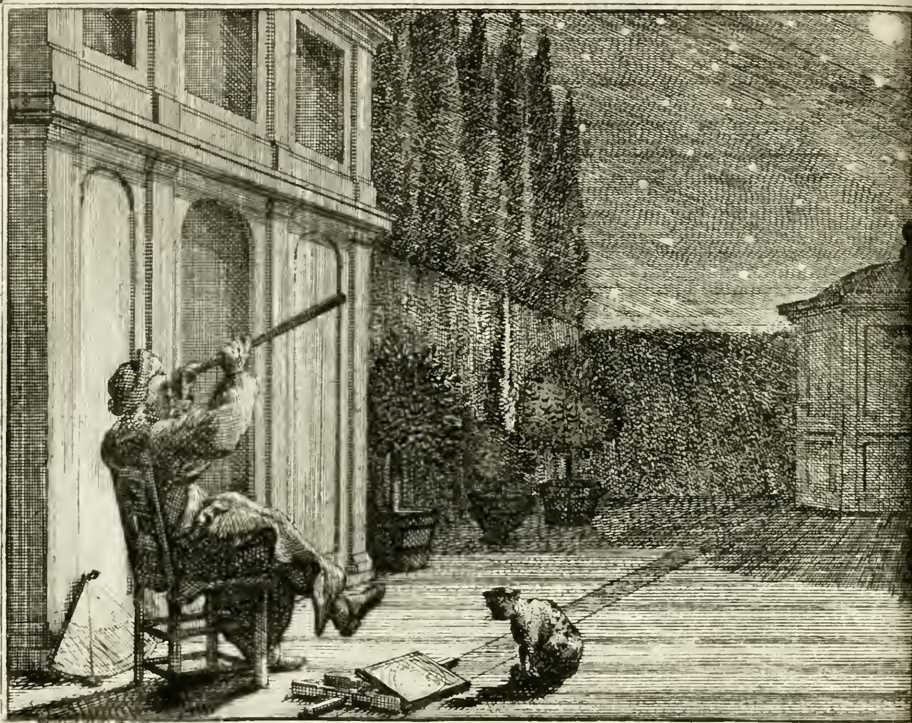
Komt herwaarts, groote waereldslaaven,
Die door begeerte zonder maat
U dag en nacht getroost te draaven
Naar meerder rykdom, hooger staat,
Ziet de idelheid
Van uw beleid,
Die uw gemoed door zorgen steeds ontrust,
En nooit naar wens verzaad word, of geblust.

V.

Daar gy met al uw pynlyk slooven
U leven lang vergeefs naar streeft,
Bezit een mens, die hier verschooven,
Doch naar Gods wil, in kleinheid leeft.
O waardig lot,
Vol heilsgenot!
Gelukkig, die u heeft! en wel beraân,
Dien wyze keur met ernst naar u doet staan!

Het XIIIde ZINNEBEELD.

Het ſchaadelyk uitzien.

En wat ziet gy den ſplinter, die in uwes broeders oog is, maar den balk, die in uw oog is, merkt gy niet? Of, hoe zult gy tot uwen broeder zeggen, Laat toe dat ik den ſplinter uit uw oog uit doe, en zie daar is een balk in uw oog? Gy geveinsde, werp eerſt den balk uit uw oog; en dan zult gy bezien, om den ſplinter uit uwes broeders oog uit te doen. Math: VII. 3, 4, 5.

Maar een iegelyk beproeve zyns zelfs werk: en dan zal hy aan zich zelven alleen roem hebben, en niet aan eenen anderen. Gal: VI. 4.

Op het XIIIde ZINNEBEELD.

Hoe veel vermag de weetluſt niet!
Zy doet den mens de nachtruſt haaten,
Zy leert hem bed en huis verlaaten,
  Op dat haar wens zyn wit beſchiet'
In 't gadeſlaan der hemellichten,
  In 't naauw beſpieg'len van de maan,
  En ſterren, die rondom haar ſtaan.
En ſchoon hier de oogen moeten zwichten,
  En ſchemeren, als veel te zwak,
Om over zulk een ruim te weiden,
Waar door het aardryk is geſcheiden
  Van 't hoogverheven hemeldak,
Zy onderſteunt hun onvermogen
  Door fyne glazen, klaar en rond,
  Waar door, het geen te verre ſtond,
Komt nader in 't bereik der oogen.
  Dit helpt des onderzoekers geeſt.
Die kan, in de open' lucht gezeten,
Geheele nachten zich vergeeten,
  Terwyl de ziel als gaat ter feeſt,
En tracht naauwkeurig te overweegen,
  Hoe veel het aardenrond de maan
  In grootte mag te boven gaan;
Hoe verr' zy zyn van een gelegen;
  Of die veranderlyke bol
Haar ſchynſel van de zon moet haalen,
Dan of zy blinkt met eigen' ſtraalen,
  En vaſt van lichaam is, of hol:
Of 't enkel ſproeten zyn, en vlekken,
  Of bergen, boſſen, zee, en grond,
  Ja een volkomen waereldrond,

Die zich daar in voor 't oog ontdekken.
En schoon hy weinig, dan by gis,
Van all' die zaaken af kan meeten,
En zo hy ze in den grond kon weeten,
Geen nut daar uit te haalen is;
Schoon onderwyl zyn' huisgenooten,
Op zynen iver heel gerust,
Braveeren naar hun eigen' lust,
Hy kleeft zo vast en onverdrooten
Aan zyn' beminde bezigheid,
Dat hem niet eens valt in gedachten,
Om tot zyn voordeel te betrachten,
Hoe 't in zyn huis geschapen leit.
Gy, die met meer dan Argus oogen
Steeds uwes naastens doen bespied,
Waar van de ziel nooit vrucht geniet,
Door slinkse weetlust slecht bedroogen,
Wend uw gezicht naar dit beleid,
En spiegel u aan deezen dwaazen.
Want daar gy met gesleepen' glazen
Van idele nieuwsgierigheid
Eens anders handel poogt te ontdekken,
Terwyl gy vlytig gadeslaat,
Waar in hy naar den regel gaat,
Waar zich besmet met zondevlekken,
Word licht uwe eigen' ziel verzuimd,
Word licht het huis van uw geweeten,
Te dwaas verwaarloosd, en vergeeten,
Voor snoode gasten ingeruimd.
En wat is 't wit, daar zulk beschouwen
Van 's naastens onderwind naar haakt,
Dan achterklap, die zich vermaakt
In eenes anders kwaad te ontvouwen,
Tot schendig van zyn' naam en eer?

Of zoekt gy hem, door zucht bewoogen,
Te ſtellen zyn gebrek voor oogen,
  Op dat hy zich tot beter keer',
Helaas, wat mag uw iver heeten,
  Dan ſplinterſchouwen in 't gezicht
  Uw 's broeders, en het zwaar gewigt
Een 's balks in 't eigen oog vergeeten?
  Dus, hoe gy 't wend, of keert, gy ſtaat
Met hem gelyk, die, om te dringen
Tot kennis van onnutte dingen,
  Zyne eigen' huiszorg dryven laat.
En zult gy dus noch langer doolen?
  O neen, ô neen, verblind gemoed,
  Laat uwen naaſten, wat hy doet,
Aan zynen God en Heer bevolen.
  Of zo hy door een loflyk werk
Uw hert by toeval kan bekooren,
Gebruik het, om u aan te ſpooren
  In 't wand'len langs het deugde-perk.
Dat voorts uw oog naar binnen keere,
  En toezie, dat geen vuil geſpuis
  Van ſnoode zeên uw zielenhuis
Met liſt bemachtige, en onteere.
  Let dus, ô mens, let op uw ſtuk.
  Geen uit- maar inzien baart geluk.

Het XIVde ZINNEBEELD.

De dwaaze koopmanſchap.

Myne broeders, hebt het geloof van onzen Heere Jezus Chriſtus, [den Heere] der heerlykheid, niet met aanneeming des perſoons. Want zo in uwe vergadering kwam een man met eenen gouden ring aan den vinger, in eene ſierlyke kleeding, en daar kwam ook een arm man in met eene ſlechte kleeding; en gy zoud aanzien den geenen, die de ſierlyke kleeding draagt, en tot hem zeggen, Zit gy hier op eene eerlyke plaats; en zoud zeggen tot den armen, Staa gy daar, of zit hier onder mynen voetbank: Hebt gy dan niet in u zelven een onderſcheid gemaakt, en zyt rechters geworden van kwaade overleggingen? Jakob: II. 1, 2, 3, 4.

Op

Op het XIVde ZINNEBEELD.

Is 't brein ontbloot van goed verſtand en reden?
  Of is de man zyn geld al willens moê,
Dat hy het gaat aan zulk een dier beſteeden,
  En ziet niet eens op zyn' gebreken toe?
Zo zou met recht en reden ider vraagen,
  Wanneer hy zag, dat iemands zinlykheid
Vond in een blind of kreupel paard behaagen,
  Om 't ſierlyk kleed, op zynen rug geſpreid.
Maar is de mens al meer in 't hert beraaden,
  Die of zich zelv', of anderen verheft,
Om dat hun tooi van prachtige gewaaden
  Het ned'rig kleed in aanzien overtreft?
O neen, ô neen. Het keurig oog der wyzen,
  Dat verder, dan het uiterlyke, gaat,
Leert hun gemoed geen' menſen ooit te pryzen,
  Om 't groots vertoog van 't koſtelyk gewaad.
Die weeten, dat de kleeding is geſprooten
  Uit de eerſte zonde, als 't afgeweeken paar
Het aangezicht met ſchaamte vond begooten,
  Wanneer het oog hun naaktheid wierd gewaar.
Die weeten, dat het rykelyk omhangen
  Van zyde, en goud, en paerlen vol van gloed.
De ziel in 't minſt geene eere doet ontvangen,
  Noch tot ſieraad kan ſtrekken voor 't gemoed.
Die weeten, dat veeltyds in weitſe kleeden
  Een herte woont met zonden vuil bevlekt,
Of dat op 't minſt in deeze uitwendigheden
  Zich de idelheid van 's menſen geeſt ontdekt.
Die weeten, dat het geen met die gewaaden
  (Indien men 't naar zyn rechte wezen noemt)
Niet in der daad verſierd is, maar belaaden,

Met al zyn' pracht is ten verderf gedoemd.
Die weeten, dat nooit trotſe God bevielen,
Noch 't heilig oog met luſt de grootsheid ziet;
Maar dat hy woont by nederige zielen,
En in zyn' wet de zedigheid gebied.
Die weeten, dat ootmoedigheid te vooren,
Met as beſtrooid, en met een' zak gedekt,
Verzetten kon den ſlag van 's Hemels tooren,
Door euveldaân tot felle wraak gewekt.
Die weeten, dat de Heiland hier beneden
In 't ſlecht gewaad den zynen ging voorheen,
En eindelyk aan 't kruis met naakte leden
Ten ſchouwſpel hing, om ons met heil te kleên.
Dit brengt hun ziel tot betere gedachten,
Dit doet hen ſlaan geheel een' and'ren toon,
Als die om 't kleed den mens eerwaardig achten,
Te dwaas verrukt door 't uiterlyke ſchoon.
Dit doet hun hert alle aardſe pracht verſmaaden,
En, vergenoegd met dekſel voor de leên,
Aan 't jaagen naar de rechte ziel-ſieraaden,
De waare deugd, hun tyd en vlyt beſteên.
Gy, die zo graag den naam van wys zoud draagen,
Richt uwe keur naar deeze regelmaat.
En kan de kracht der reden u behaagen,
Volg haare les door weezendlyke daad.

T O E Z A N G.

Stem: *Tranquille cœur.*

I.

Laat af, laat af aan 't praalgewaad
Te kleeven met uw hert en zinnen.
Het recht en weezendlyk ſieraad

Is niet van buiten, maar van binnen;
Is onvervalſte deugd, door rein geloof gevoed,
En hoop op 't eeuwig goed.

II.

Die dit verſierſel met zich draagt,
Veracht all' 's waerelds pronkvertooning,
Verzekerd, dat hy 't oog behaagt
Van God, en Jezus zynen Koning,
En dat voor hem een kleed van glans en heerlykheid
Hier boven word bereid.

III.

Dus ſtrekt het hem tot geen verdriet,
Of 't rot der dwaazen hier beneden
Hem eerbewys noch vriendſchap bied,
Maar ſpot met zyn' geringe kleeden;
Naardien hy weet, dat God, die alles recht waardeert,
Hem hoog bemint en eert.

IV.

O waereld, waart gy wel bedacht,
Gy zoud uw' tyd en zorg beſteeden,
Om niet uw lyf met zotte pracht,
Maar uwe ziel met deugd te kleeden.
Ontwaak, verdoolde mens, en ſtaa naar 't eêl ſieraad
Dat eindeloos beſtaat.

Het XV^de ZINNEBEELD.

Wel voorgaan leert best.

Zyt een voorbeeld der geloovigen, in het woord, in wandel, in liefde, in den geest, in geloof, in reinigheid. 1 Tim: IV. 12.

Betoon u zelven in alles een voorbeeld van goede werken. Tit: II. 7.

Op het XVde ZINNEBEELD.

Al is de geest ervaaren
In zang, en spel van snaaren,
Geen meester brengt nochtans zyn' leerling in dien staat,
Zo hy niet mede zingt, en hand aan 't werktuig slaat.
Al tracht hy hem door reden
't Geheim der kunst te ontleeden,
Al zegt hy reis op reis, hoe hy zyn' stem en hand
Moet leiden naar de maat op hoog en laager trant;
Al duurde zulk verklaaren
Een' reeks van menig' jaaren,
't Waar tyd verkwist, en vond de leerling zich zo min
Gevorderd in de kunst op 't einde, als in 't begin.
Maar voegt hy by 't beduiden
De kunstige geluiden
Van eigen' zang en spel, dan vind, naar zyne lust,
Het leerziek hert allengs zich van het stuk bewust.
Gy, die, vol ernst, en schrander,
Wilt leeren aan een' ander
De rechte levenskunst, zie hier de regelmaat,
Die gy u zelven hebt te stellen in dien staat.
Hoe zeer gy ook moogt pronken
Met gaaven, u geschonken,
Met rykdom van verstand, en oordeel, en beleid,
Met klem en kracht van taal, en nette sierlykheid;
Al hebt gy uit de boeken,
Door naarstig onderzoeken,
En onvermoeide vlyt, by dag noch nacht gespaard,
Een' schat van weetenschap met lust by een vergaard;
Al stemmen all' de krachten
Van zinnen en gedachten,
Van taalmacht, en vernuft, en kennis overeen,

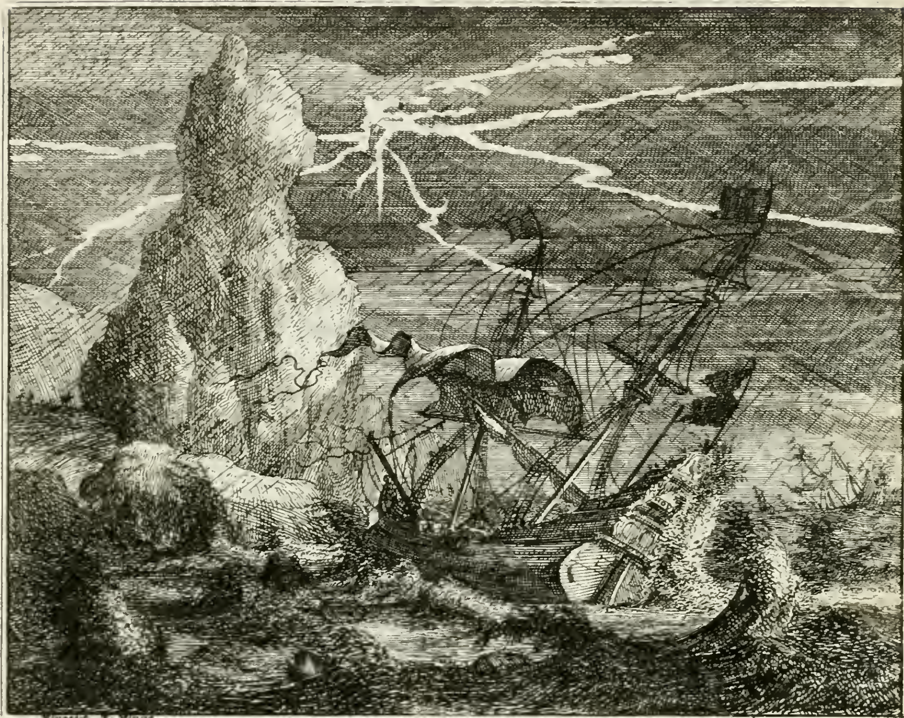
Om zich tot onderwys van and'ren te besteên;
Al weet gy net te ontleeden
Den aard der goede zeeden
En 't wezen van de deugd in elke daad en pligt
Met keurig onderscheid te stellen voor 't gezicht;
Al kwyt zich hier uw yver
Gestadig langs hoe styver,
Wat helpt het, zo gy zelf niet vlytig mededoet
Het geen gy and'ren zoekt te drukken in 't gemoed?
Wat baat uw driftig poogen,
Zo lang uw's naastens oogen
Bevinden, dat geensins 't beleid van uwe zeên
Stemt met uw' redenen en lessen overeen?
Dat 's 't werk van schriftgeleerden,
Waanwyzen, en verkeerden,
Die 's naastens schouderen met lasten zwaar belaân,
Waar aan zy zelf noch hand noch vinger willen slaan.
Want of men wel kan leeren
Door destig redeneeren,
(Indien men hier het stuk wil schiften op een' draad)
Waar in de waare deugd en heiligheid bestaat:
En of zich elk moest buigen
Voor krachtig overtuigen
Van welgegronde reên, schoon 't voorbeeld gants ontbrak,
Gelyk voor deezen eens de mond der Waarheid sprak:
Noch schynt het aan de mensen
Als eigen, dat zy wensen
Des leeraars leven zelf naar 't snoer te zien gericht,
't Geen zyne stem gestaâg hen aanwyst als hun pligt.
Dan blykt hen naakt voor de oogen,
Dat redens sterk vermogen
Zyne eigen' ziel beroert, en 't onderwyzen niet
Van zyne lippen slechts, maar uit het herte schiet.
Dan blykt in held're klaarheid,

Dat

Dat zyn gemoed in waarheid
Gelooft en vasthoud, dat zulk heilgenot en vreugd,
Waar van hy telkens spreekt, gehecht is aan de deugd.
Dan blykt hen, dat de daaden,
Waar toe hy hen wil raaden,
Wel zwaar zomtyds in 't eerst, doch moog'lyk voor de macht
Der stervelingen zyn, gestyfd door 's Hemels kracht.
Als leer, en loop van leven
Zich dus te zaamen geeven,
Dan is 'er hoope, dat de leering het verstand
Alleen niet, maar ook 't hert zal worden ingeplant.
Uit zulk een onderwyzen
Kan 't rechte voordeel ryzen,
Dat zich de ziel het stuk tot in den grond verstaat,
En haare kènnis toont door weezendlyke daad.
Dat voetspoor wierd voor deezen
Van Jezus aangeweezen.
Zo ging 't Aposteldom dien grooten Meester na,
En kwam door mondbericht en voorbeeld elk te staê.
Gy, wien het kan behaagen
In 't een hun beeld te draagen,
Zie, dat ge in 't ander ook vertoont denzelven aard;
Zie, dat gy steeds uw' leer en leven t'zaamen paart.

Het XVIde ZINNEBEELD.

't Is haaſt vegeeten.

Dwaalt niet. God laat zich niet beſpotten: want zo wat de mens zaait, dat zal hy ook maajen. Want die in zyn zelfs vlees zaait, zal uit het vlees verderfenis maajen: maar die in den geeſt zaait, zal uit den geeſt het eeuwige leven maajen. Gal: VI. 7, 8.

Maar hen is overgekomen het geen met een waar ſpreekwoord [gezegd word], De hond is wedergekeerd tot zyn eigen uitbraakſel; en, De gewaſſene zeug tot de wenteling in het ſlyk. 2 Pet: II. 22.

Op

*Op het XVI*de *ZINNEBEELD.*

Terwyl een aangenaame wind
Naar wil en wens het zeil deed zwellen,
En 't rykgelaaden ſchip gezwind
Ging door de baaren heenen ſnellen,
Die zachtjes bruiſten op en neêr,
Waar onder zich matroos liet hooren,
Wiens hert door 't liefelyke weêr
Zich voelde tot gezang bekooren,
Vond zich de Koopman welgemoed,
En ſpeelde vaſt met zyn' gedachten
Op 't voordeel, dat hem van zyn goed
Naar zyn' verbeelding ſtond te wachten.
Maar nu de hemel, dik en zwaar,
Met zwarte wolken is omtoogen,
De donder ſchatert droef en naar,
De blikſem ſchittert in zyne oogen,
De wind, ten kerker uitgeſpat,
Afgryſlyk giert by felle vlaagen,
En ſlag op ſlag 't gezwolle nat
Al ſchuimende over 't ſchip komt jaagen,
Dat, hard geſchokt door ſtoot op ſtoot,
Het zwalpend pekel in moet drinken,
En in den ongemeeten ſchoot
Der zee geſtadig dreigt te zinken,
Ontvalt hem all' zyn' luſt en moed,
Ryd angſt en ſchrik door bloed en aêren,
Beſluit hy in den hollen vloed
Zyn' koſtlyke en beminde waaren
Te werpen met zyne eigen' hand,
Op hoop, of 't vaartuig, dus ontheven
Van zynen laſt, geraakte aan land,

En redde ſlechts zyn lyf en leven.
Doch laat eens 't onweêr overgaan,
Gy zult hem, met gelyk behaagen,
Met de eigen' vlyt weêr aangedaan,
Naar zynen ſchat op nieuw zien jaagen.
Hoe menig houd dien zelven voet!
Terwyl het ſcheepje van zyn leven
Gaat ſtryken door den waereldvloed,
Voor wind, voor ſtroom daar heen gedreeven,
Is 't hert blymoedig en geruſt,
Van geen' gedachten ooit belaaden,
Als om geſtadig naar zyn' luſt
In aardſe weelde en zoet te baaden,
In eer en achting hoog geſteld
Met paerlen, zyde, en goud te praalen,
En overvloed van ſchat en geld
Door wakk'ren iver t'zaam' te haalen.
Doch als een ſtorm van ongeval
Op 't onvoorzienſt hem komt beloopen,
Die 't ſcheepje dryft aan laager wal,
En dreigt te ſcheuren, en te ſloopen;
Als een orkaan van ziekte woed,
Die 't zwakke lyf, aan 't bed gebonden,
Elk oogenblik verwachten doet
Van doods geweld te zyn verſlonden;
Dan trekt de luſt haar' vlerken in,
Dan kan zyn zielgezicht bemerken
De dwaasheid van zyne aardſe min,
En de idelheid van zyne werken.
Dan zou hy gaaren al zyn goed,
Zyn' weelde en eer ten beſte geeven,
Indien hy, door Gods hand behoed,
Slechts bergen mogt zyn waarde leven.
Dus maakt de nood het hert gedwee.

Maar

Maar zo de Hemel word bewoogen
Het oor te leenen aan zyn' beë,
Hoe haast is 't alles weêr vervloogen!
't Gevaar van schande, en arremoed,
En stervens nood is naauw verdweenen,
Of 't hert, door smaak van 's waerelds zoet,
Gaat zynen gang weêr, als voorheenen;
Viert geld- en staatzucht weêr den toom,
Tooit weèr het lyf met pronkgewaaden,
Laat weêr de wellust zonder schroom
Gestadig haaren trek verzaaden.
Zo blykt, dat geen berouw, maar dwang,
En schrik voor straf de ziel regeerde,
Toen ze in het midden van dien prang
Haar' stem en beê ten hemel keerde.
Rampzalig mens, hoe dus verzot!
Hoe durft gy 't Gods genade vergen,
Dat gy zyn' hoogheid stout bespot?
Zie toe, zie toe zyn' wraak te tergen.
Of waant gy, dat het dreigend kwaad,
Eens afgewend, nooit weêr kan keeren?
Of dat altyd Gods goedheid staat
Tot hulp gereed op uw begeeren?
O neen, heel anders zal 't 'er gaan.
Eens zal zich weêr een storm verheffen,
Die niet alleen uw' lust verslaan,
Maar 't schip des levens wis zal treffen.
Dan zal geen' bangheid, noch geween,
Geen bidden, noch belofte baaten,
Wanneer niet gy uwe idelheên,
Maar de idelheden u verlaaten.
En ach! wat uitkomst zal de ziel
In zulk een' barning zien voorhanden,
Als dat de zwaargelaaden' kiel

Te berſten ſtoote op klip en ſtranden,
  En eens voor eeuwig moet vergaan,
Wanneer van alle vier de winden
  Uitberſten komt die felle orkaan,
Die heel de waereld zal verſlinden!
  Wys is hy dan, en wel bedacht,
Die zorge draagt in goede dagen,
  En 't zieleſcheepje, niet bevracht
Met laſt van 't vleeſelyk behaagen,
  Maar wel geballaſt met de deugd,
Laat ſtreeven door des waerelds baaren
  Naar 't zalig land van ruſt en vreugd.
Die vreeſt voor onheil, noch gevaaren.
  Voor dien is ziekte zelf, en dood
Geen onweêr, dat zyn' kiel doet ſtranden,
  Maar voordewind, die in den ſchoot
Der ſtille haven hem doet landen.
  Die ziet in 't eind zyn heil volmaakt,
  Als 't alles dreunt, en ſcheurt, en kraakt.

TOEZANG.

Stem: *Wanneer de zon in 't morgenrood.*

I.

Die eenig mens beloften doet,
  't Zy in of van wat zaaken,
Dien acht met reden elks gemoed
  Zich ſchuldenaar te maaken:
En zo hy t'zyner tyd de daad
Niet op zyn' woorden volgen laat,
  Elk noemt hem een' ontrouwen;
Elk is voor hem in 't herte bang,
En zal zich van zyn' ommegang,
  Zo veel hy kan, onthouwen.

II. Dit

II.

Dit lot vreeſt ider te ondergaan.
En zullen wy niet vreezen,
In noodbelofte, aan God gedaan,
Gebrekkelyk te weezen?
O ja, ô ja: de zegening,
Die lyf en ziel van hem ontving,
Verpligt ons, trouw te toonen;
Ons woord verbind, en 't inzicht dryft,
Dat, die hier in nalaatig blyft,
Nooit in Gods huis zal woonen.

III.

Heeft dan 't ontzach voor menſen kracht,
O laat het diep beſeffen
Van Gods oneindig meerder macht
Ons hert te meerder treffen,
Te meer beweegen, om ons ſterk
Aan ons beloofde deugdenwerk
Ons leven lang te houwen;
Op dat hierna, bevryd van pyn,
Door Gods genade ons deel mag zyn
Met alle zyn' getrouwen.

Het XVII^{de} ZINNEBEELD.

Neem 't wis voor 't onwis.

Die zich de armen ontfermt, leent den Heere: en hy zal hem zyne weldaad vergelden. Spreuk: XIX. 17.

En ik zeg ulieden, Maakt u zelven vrienden uit den onrechtvaardigen Mammon, op dat, wanneer u zal onbreeken, zy u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen. Luk: XVI. 9.

*Op het XVII*de *ZINNEBEELD.*

Die buiten 's lands, door iver aan te wenden,
Een' ryken beuit by een verzaameld had,
En middel wist, om zyn' vergaarden schat
In veiligheid naar 't vaderland te zenden,
Was dwaas, indien hy zelf zyn goed en geld
Ging draagen langs een' weg vol naare holen,
Waar in hy wist dat roovers zich verschoolen,
Die 't reizend volk aanvielen met geweld,
Ja, met hun goed, benamen ook het leven.
Gy, die u vind bedeeld van 't aardse goed,
Past dit bedryf tot leering op 't gemoed,
Of 't aan uw' ziel de rechte vrucht kon geeven.
Gy zyt de man, die in een vreemd geweest,
Een' wyl als van uw vaderland verbannen,
Door wakk're vlyt gestadig ingespannen,
Om schatten woelt en arbeid al uw best.
Gy zyt de man, die niet altyd moet leeven
Aan deeze kust, noch blyven in den staat
Van vreemdeling, maar eenmaal vroeg of laat,
U weêr van hier naar 't vaderland begeeven.
En ach! hoe gaarn, hoe gaarne zoud gy daar
De vrucht van all' uw' arbeid, moeite, en zorgen,
Uw' lieven schat, met eenen zien geborgen,
Voor eeuwig vry van nadeel en gevaar!
Dat wenslyk lot stond u gewis te wachten,
Zo gy den raad, dien de allerwyste mond
Zyn' jongeren weleer op 't herte bond,
Te recht waardeerde, en trouwlyk woud betrachten.
Dat viel u toe, indien gy 't waardig pand
Van uwen schat stelde in vertrouwde handen,
Die, nooit door list of moedwil aan te randen,

Hem

Hem bragten naar 't gewenfte vaderland.
En vraagt gy, wie zyn die getrouwe booden,
Aan wien myn goed zo veilig wierd betrouwd?
Uw' broeders zyn 't, wien, tot hun onderhoud,
Hier uwe liefde en byftand is van nooden.
Uw' broeders zyn 't, die u de Heiland liet,
Om in zyn' plaats ontferming aan te toonen,
Met vaft beding van 't eeuwig te beloonen,
Als waar 't aan hem in waarheid zelf gefchied.
O! hield gy die voor uwe befte vrinden,
Befteedde gy aan hen uw' overvloed,
Dan zoud ge uw' fchat, voor alle ramp behoed,
In 't zalig huis uw's Vaders weder vinden.
Dan zoud gy daar, het geen uw' trouwe deugd
Den armen in hun nood had uitgefchooten,
Naar uwe luft zien uit genaê vergrooten
Met overwinft van eeuwig heil en vreugd.
Voor 't aardfe goed, milddaadig weggefchonken,
Zaagtge u een' fchat van hemels goud bereid;
Zoudge in een kleed van licht en heerlykheid,
Veel fchooner, dan den glans der zonne, pronken;
Zoudge aan den dis, met Gods beminden ftoet,
In 't ryk genot der hemelweelde deelen,
Die fteeds op nieuw, en zonder te verveelen,
De luft verwekt, terwyl zy die voldoet;
Zoudge op een' troon in de ongemeeten' zaalen,
Bekroond met goud, en paer'len, en robyn,
Daar alle glans en luifter doof by zyn,
Voor 't Engeldom van eeuw tot eeuwe praalen.
Maar ach! uw' ziel, te zeer aan 't aards verpand,
Mistrouwt het woord van 't Goddelyk belooven,
Hoe wis gefterkt door wonderen van boven,
Hoe vaft gemaakt in 't bloed van Gods Gezant.
Des kieft gy zelf die groote reis te waagen,

Met uwen ſchat belemmerd en belaân,
Al weet gy ſchoon, dat roovers op uw' paên
In meenigte u beloeren, en belaagen:
Al weet gy ſchoon, dat brand en watervloed,
Dat ſtorm op zee, dat ſnoô bedriegeryen
En ontrouw u omringen van weêrzy'en,
Om tot uw' ſmert te plonderen uw goed.
Wat kon, ô mens, in u die dwaasheid baaren,
Dat, daar ge uw goed, op wiſſe borg en pand,
Zo veilig kond verzenden naar uw land,
Gy 't liever ſtelt ten doelwit van gevaaren?
Of word uw hert van kloeke hoop gevleid,
Dat geen van all' die roovers u ontdekken,
En gy uw' weg geruſt zult heenen trekken,
Door goed geluk verzelſchapt en geleid?
Hoe licht, hoe licht kon uwe hoope dwaalen!
En ſchoon gy bleeft, het gantſe levens pad,
Naar uwen wens bezitter van uw' ſchat,
Eens komt de tyd, die 't alles zal betaalen.
Al kunt gy hier langs veele wegen treên,
Waar van 'er een, voorzichtig ingeſlaagen,
Van roovers weet, noch ongeval, noch laagen,
Zy loopen alle in een' ſpelonk tot een:
In een' ſpelonk, van licht en lucht verſchooven,
Waar in het hoofd der roovers zich onthoud,
Die niet alleen uw zilver, en uw goud,
Maar ook daar by uw leven dreigt te rooven.
Schoon gy 't verſtand van Salomon bezat,
En Simſons kracht u ſpeelde door de leden,
Gy moet, gy zult dit naare hol betreeden:
Naar 't vaderland is nergens ander pad.
Hier mag 't u niets in 't allerminſte baaten,
Dat gy tot noch geruſt, en wel te vreên,
En ongemoeid gingt wandelen daar heen:

Hier moet gy 't al, en eens voor al, verlaaten.
En wat zal 't zyn, als u, in zulken ſtand,
Dus naakt en bloot voor 's Vaders oog gekomen,
Eens rekenſchap zal worden afgenomen
Van 't geld en goed, betrouwd aan uwe hand?
Wat zal het zyn, wanneer men u zal vergen,
Te toonen, dat uw herte heeft gewaakt,
Om uwen ſchat, by tyds voor uit gemaakt,
Door Jezus boôn in 't vaderland te bergen?
Wat zal het zyn, dan dat ge, als onbekend,
En vreemd, u ziet verſtooten, en verdreeven,
Om in het land der duiſternis te leeven,
In ſpyt, en ſmert, en armoê zonder end?
Schrik, dwaaze mens, ſchrik voor zulk droevig lyden,
Op dat die vreeze u leere uw onheil myden.

TOEZANG.

Stem: *Heilgierig mens, wiens grondgedachten.*
Of: *Hoogheids minnaar, die 't acht voor ly'en.*

I.

Die gaarne by een' machtig koning
Was aangenomen in zyn' wooning,
Wend zorg en iver aan,
Om wel te ſtaan,
En te zyn bemind
By des Vorſten vrind,
Om door dienſtbewys te dringen
In 't hert van 's konings gunſtelingen.

II.

Vooral zou hier zyn' vlyt op letten,
Indien de koning zelf door wetten
Dit ſtelde tot een' pligt

Voor

Voor elks gezicht,
En verklaaring gaf
Van zyn' gunst of straf
Eens te zullen ondervinden,
Naar elk zich droeg ontrent zyn' vrinden.

III.

Der heeren Heer heeft door zyn' booden
Tot zyn paleis ons laaten nooden;
Maar tevens tot een' wet
Ons voorgezet,
Om door dienstb're vlyt
Eerst in deezen tyd
Zyner vrienden gunst te winnen.
Wie dit verzuimt, raakt nooit daar binnen.

IV.

Gods vrienden, die ons 't pad bereiden,
En in zyn' wooning kunnen leiden,
Zyn de armen, welker nood
Hier smeekt om brood,
Drank, en huis, en kleed,
Hulp in ziekte en leed,
Trouw bezoek in boei en keten,
Gedraagen om een goed geweeten.

V.

Gy, die aan 't aardse goed blyft kleeven,
Slechts voor u zelven schynt te leeven,
En kreunt u aan 't verdriet
Der armen niet,
Drukt uw hert en zin
Deez' bedenking in,
Drukt ze diep in uw' gedachten,
Op dat ze u leere uw' pligt betrachten.

Het XVIIIde ZINNEBEELD.

Het heilzaam ongemak.

Daar is een weg, die iemand recht schynt: maar het laatste van dien zyn wegen van de dood. Spreuk: XIV. 12.

Daarom recht weder op de traage handen, en de slappe kniën; en maakt rechte paden voor uwe voeten: op dat het geen kreupel is, niet verdraaid, maar veel meer geneezen werde. Hebr: XII. 12, 13.

Op

Op het XVIII^de ZINNEBEELD.

Een reiziger, terwyl hy 't pad
Naar zyn' beoogde plaats betrad,
Zag van ter zyde een wegje loopen,
Vol boomgewas, en bloem, en kruid,
Daar 't pluimgediert' met zanggeluid
Het hert tot zoet vermaak kon noopen.
Die lieflykheid ontſtak 't gemoed,
Om meê te deelen in dat zoet,
En dan zyn' reize te voltrekken:
Dies week hy van zyn eerſte ſpoor
Naar 't padje, dat door oog en oor
Zo veel geneugte kon verwekken.
Maar 't leed niet lang, of 't hert, gevleid
Door alle die bekoorlykheid,
Liet van haar' kracht zich heel verwinnen;
En, vaſt aan 't luſtgenot verknocht,
Deed all' de zorg voor zynen tocht
Geheel verdwynen uit de zinnen.
Dus ging hy op het bypad voort,
Niet eens gedachtig aan het woord,
Dat hem een wyze had doen hooren,
Hoe deeze weg onveilig was,
En uitliep in een diep moeras,
Daar, wie 'er inviel, moeſt verſmooren.
Doch eer hy zich ter plaatſe vond,
Daar hem 't gevaar beſchooren ſtond,
Veranderde de lucht van weder:
De wind ſtak op met fel geblaas,
De donder kraakte met geraas,
De regen viel by plaſſen neder.
Dit deed zyne oogen opengaan;

Dit deed hem denken, waar van daan
Hy dwaaslyk had zyn' gang genomen:
Dit dreef hem weêr naar 't rechte pad,
Om veilig ter gewenſte ſtad
Noch voor den avond in te komen.
Wat waar dien mens dat onweêr goed,
Dat hem voor onheil heeft behoed,
Denkt ider, wien dit komt te vooren.
Maar zie wel toe, beminde vrind,
Als gy u in dien ſtaat bevind,
Dat gy geen' and'ren toon laat hooren.
U wierd een hoog bevel gedaan,
Om vlytig op een' weg te gaan,
Naar eene groote ſtad gelegen;
Een' ſtad, wiens ſtraaten zyn van goud,
Wiens poorten van geſteent' gebouwd,
Daar 't alles vloeit van heil en zegen.
U heeft de wyſte mond gezegd,
Dat onderweg een bypad legt,
Dat ſchoon en heerlyk komt te vooren,
Daar zich vertoont in overvloed
Al wat de luſt der oogen voed,
En oor en herte kan bekooren.
Maar tevens wierd u aangediend
Van uwen allertrouwſten Vriend,
Dat deeze weg voor roovers benden
Stelt zynen wandelaar ten doel,
En uitkomt in een' naaren poel
Van eeuwig jammer en elenden.
Gelukkige, zo dit vertoog
Geduurig ſpeelt in 's herten oog,
En houd u in omzichtig waaken,
Op dat gy, van verleiding vry,
Dat ſchaad'lyk bypad ſtapt voorby,

En

En ter behouden' plaats moogt raaken.
Maar zo gy, by gebrek van wacht,
Verwonnen door de zoete kracht
Van 's vlees aantrekkelyk behaagen,
En veelerhande zinlykheên,
Van 's levens weg zyt afgetreên,
En 't heilloos bypad ingeslaagen;
O! klaag, of toon dan geen verdriet,
Als gy een onweêr groeijen ziet,
En u op 't onvoorzienst bestooken;
Als uw geneugte en aardse rust,
Door storm van schaade, en tegenlust,
En ziekte, en pyn, word afgebroken.
Denk, dat uw Vader, niet uit haat,
Maar trouwe liefde, u treft en slaat,
Om uwen ondergang te weeren.
En kan dit uwe ziel bevroên,
Ei laat, ei laat uw voet zich spoên,
Om weêr op 't rechte pad te keeren.
Zo word die storm van tegenspoèd,
Door recht gebruik, u nut en goed.
Zo moogt gy hier, en eens hier boven
In 's hemels stad, Gods wys beleid
En goedheid tot in eeuwigheid
Voor zulk een' zegen vrolyk looven.

Het XIX^de ZINNEBEELD.

Door 't blaazen blaakt zy.

En alle kastyding, als die tegenwoordig is, schynt geene [zaak] van vreugde, maar van droefheid te zyn: doch daarna geeft zy van zich eene vreedzaame vrucht der gerechtigheid den geenen, die door dezelve geoefend zyn. Hebr: XII. 11.

Zalig is de man, die verzoeking verdraagt. Want als hy zal beproefd geweest zyn, zal hy de kroon des levens ontvangen, welke de Heer beloofd heeft den geenen, die hem liefhebben. Jakob: I. 12.

Op

*Op het XIX*de *ZINNEBEELD.*

Wat wil dit zeggen, menſenkind?
Waar toe het kooltje zo geſlaagen,
Zo aangeblaazen van den wind?
Dus zou miſſchien onkunde vraagen,
Die handeling niet veel gewoon;
Doch zou wel haaſt dit antwoord hooren,
't Is, dat de kool, die gloeijend ſchoon
Zich toonde voor het oog te vooren,
Nu t' eenemaal met as bezet,
Schynt doof, en koud, en zonder leven,
En door die oorzaak word belet,
Om, als voorheenen, dienſt te geeven.
Dies heeft men 't middel uitgedacht
Van blaazers, die, door wind te maaken,
De kool, byna beroofd van kracht,
Op nieuw ontvonken doen, en blaaken.
Dus wierd onweetendheid bericht.
Maar als wy 't ſtuk te recht ontvouwen,
Daar ſchuilt noch iets van meer gewigt,
Dan 's lichaams oogen ſtraks beſchouwen.
Gelyk de kool, zo is 't gemoed.
Zal dat naar eis de godsvrucht kweeken,
't Is noodig, dat het door een' gloed
Van heil'gen iver zy ontſteeken;
Van iver, die het al verteert,
Wat aangenaam is voor de zinnen,
Om, onverdeeld tot God gekeerd,
Hem met het gantſe hert te minnen.
Van iver, die geſtadig aan
De ziel met naauwe zorg doet letten,
Om haaren gang op 's levens paên

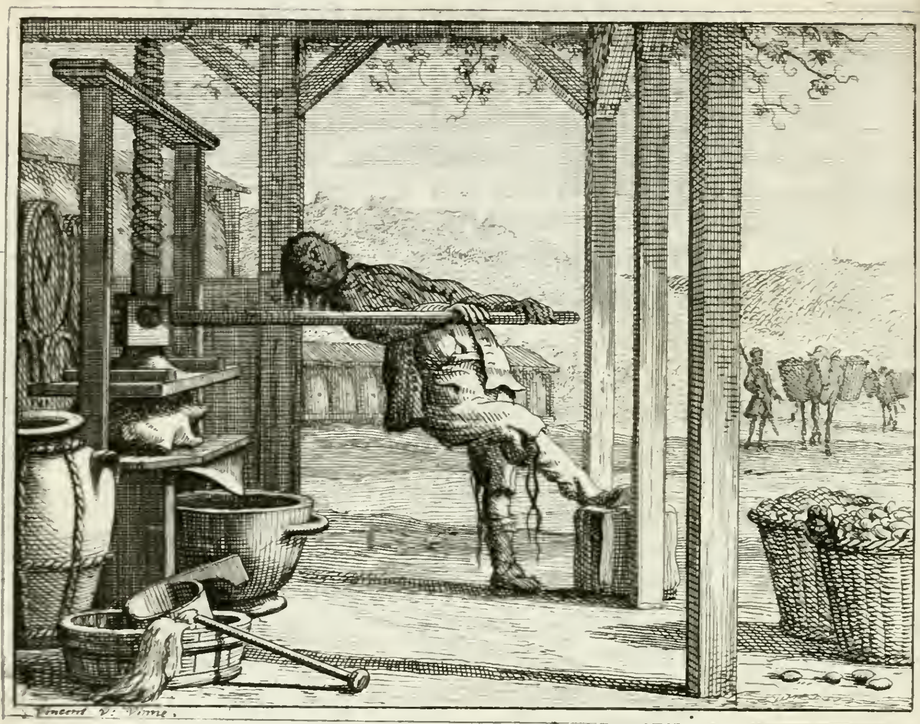
Te ſtuuren naar des Hemels wetten:
  Van iver, die het herte leert
Steeds uit te zien, en acht te geeven,
  Om onverhinderd, onverzeerd,
Door duizend laagen heen te ſtreeven.
  Maar ach! hoe menigmaal, hoe ras
Kan deeze kool aan 't dooven raaken,
  En diep beſtommeld onder de as
Van aardſe zorgen en vermaaken;
  Waar door het onheil met den tyd
Haar dreigt, dat all' haar' warmte en leven,
  Dat daaglyks meer en meer verſlyt,
Haar eindlyk zal geheel begeeven,
  En maaken, dat de ziel, ontbloot
Van al haar voorig licht en luiſter,
  Werde in Gods oog veracht en ſnood,
En zinke op 't leſt in 't eeuwig duiſter!
  Wat raad, om zulk een lot te ontvliên,
Dat billyk moet de ziel verbaazen,
  Als dat haar God de hand koom' biên,
Door 't kooltje weder aan te blaazen
  Met wind van nutten tegenſpoed,
Die de as van 't vleeſelyk begeeren
  Door zyne kracht verſtuiven doet,
En de oude warmte weder keeren?
  Gelukkig, wien die gunſt gebeurt!
Doch boven al, die, zo beſtreeden,
  Niet ongeduldig mort en treurt,
Maar weegt de zaak naar wyze reden,
  En blyft met een bedaard gemoed,
Gewillig, zonder tegenzeggen,
  Niet anders als het kooltje doet,
Voor 't blaazen van die winden leggen,
  Op dat hun kracht ter deegen raak',

En

En, 's waerelds as geheel verdreeven,
Des herten koole zuiver maak',
En de eerste vlamme doe herleeven!
Geef, Heere, geef ons zulk een' zin,
Als gy met uwen wind van boven
Ons vonkje, door getrouwe min,
Behoeden wilt voor 't heel verdooven:
Op dat die sprankel, steeds gevoed,
Eens met uw' klaarheid mag vereenen,
En blinken met een' lichten gloed,
Die, nooit verdoofd, nooit uitgescheenen,
Met onuitspreekelyke vreugd
Den geest in eeuwigheid verheugt.

Het XXste ZINNEBEELD.

Vergeefsche pooging.

Myne oogen zullen zyn op de getrouwen in het land, dat zy by my zitten: die in den oprechten weg wandelt, zal my dienen. Die bedrog pleegt, zal binnen myn huis niet blyven; die leugenen spreekt, zal voor myne oogen niet bevestigd worden. Psal: CI. 7.

De goede mens brengt goede dingen voort uit den goeden schat des herten, en de booze mens brengt booze dingen voort uit den boozen schat. Matth: XII. 35.

Op

Op het XXste ZINNEBEELD.

De bykorf doet de tong den malſen honig ſmaaken;
  De olyfboom druipt van vet en geurig oli-zweet:
En die voor deeze met vereiſten iver waaken,
  Zien met gewenſte vrucht hun tyd en zorg beſteed.
Maar wat heeft deezen man verrukt en ingenomen,
  Dat hy, tot zweetens toe, gaat perſen eenen ſteen,
Op hoope, dat daar eens de honig uit zal ſtroomen,
  Of milde olyvendauw afzypen naar beneên?
Wanneer men eenig mens dien arbeid zag beginnen,
  't Verſtandig oordeel zoude als opgetoogen ſtaan,
En denken, dat hy wis beroofd was van zyn' zinnen,
  Wyl 't beſt den dwaazen voegt zulk werken te ondergaan.
Gy, die u niet ontziet, tot nadeel van de vroomen,
  Aan menſen, boos van zeên, geduurig gunſt te biên,
Op hoop van door dien weg tot eer en ſtaat te komen,
  Ei laat uw oog en geeſt op deezen handel zien.
Gy waant, dat 's boozen hert u dankbaarheid zal toonen
  Voor 't goed, dat uwe hand hem menigmaalen doet:
Gy waant, dat hy uw' gunſt met wedermin zal loonen,
  En trouw bewys van dienſt in voor- en tegenſpoed:
Gy waant, dat hy alom tot uwen lof zal ſpreeken,
  En roemen onvermoeid uw' heusheid en beleid:
Gy waant, dat hy elks hert in zucht zal doen ontſteeken,
  En voeren uwen naam in top van achtbaarheid:
Gy waant, dat hy altyd zyn' zorgen en zyn' krachten
  Te koſt zal leggen tot verhoeding van uw' druk:
Gy waant, dat hy geſtaàg met wakk'rc vlyt zal trachten
  Te vord'ren, wat hy kan, uw' blydſchap en geluk:
Gy waant, dat dus uw ſtaat naar uwen wens zal bloeijen
  In ongeſtoorde vrede, en veiligheid, en ruſt:
Gy waant, dat dag op dag uw welvaart aan zal groeijen

In aangenaam genot van alle zoet en luſt.
Maar ach! uw waan is waan: en die op waan durſt bouwen,
Ziet, dat hy deerlyk zich in 't eind bedroogen vind.
Of zoude oprechte zucht tot and'ren zich onthouwen
In 't hert des zondaars, die zich zelven niet bemint?
Verwacht gy dankbaarheid van die in al zyn leven
Geen' dank bewyſt aan God, zyn' Schepper, en zyn' Heer?
Zou een rampzalig mens u heil en welvaart geeven?
En, die oneerlyk is, bevorderen uwe eer?
Gaa, haal dan druiven in van ſcherpe doornehaagen,
Pluk vygen, zoet van ſmaak, van diſtelſtruiken af,
En laat u 't perſen van een' harden ſteen behaagen,
Of die eens oli ſtortte, of lekk'ren honig gaf.
Die in uw byzyn u zal vleijen, ſtreelen, looven,
En ſchynen tot uw' dienſt op uwen wenk gereed,
Zal in uw afzyn licht uw' goeden naam berooven,
En brouwen heimelyk uw ongeval en leed.
Al ſchynt de booze met uw' welſtand ingenomen,
't Word niet om u, maar om zyn eigen nut, gedaan:
Hy dient zich van uw' gunſt, om tot het wit te komen,
Daar ſteeds zyne oogen en gedachten heenen gaan.
Maar laat hem eens dien ſtaat bereiken naar begeeren,
Dat hem uw' liefde en hulp niet langer voordeel doet;
Of laat het los geval u eens den rugge keeren,
Zo ondervind gy haaſt, wat hy in 't herte voed.
Straks is de dankbaarheid voor alle uw' gunſt verdweenen:
En die voorheen zo mild u zyne dienſten bood,
Zyn' trouwe liefde zwoer, zal mond en handen leenen,
Om u te dompelen in ramp en droeven nood.
Zo vind het ſnoode veil voor zyne teêre loten
Een ſteunſel aan den muur in allerhande weêr;
Maar als het tot een' boom allengs is opgeſchooten,
Verdringt het zynen ſtut, en werpt hem gants ter neêr.
Loop de oude boeken door, gy vind 'er duizend blyken,

Hoe allen, die hun gunſt aan ſnoode zielen boôn,
Niet anders viel te beurt, dan 's waerelds loon te ſtryken,
Voor liefde en weldoen, haat; voor eere, ſmaad en hoon.
Zo hield het hoogſte recht de hand in 's waerelds zaaken.
Zo wierd het ongelyk, gedaan aan 't vroom geſlacht,
Waneeer men hen verſtiet, om boozen groot te maaken,
Naar maat van billykheid vergelding toegebragt.
En luſt het u noch meer dat dorre ſtrand te ploegen?
Noch langer op dien weg van onrecht voort te gaan?
Neen, laat zich uwe ziel tot beter handel voegen:
Doe gunſt aan die 't verdient door deugdelyke daân.
Zoek eer by die haar zelf bezitten als hun eigen:
Zoek liefde by het zaad, dat waare liefde kent:
Zoek hulp en dienſt by hen, wier trouwe van geen neigen
Of wank'len immer weet, 't zy hoe 't geval zich wend.
Laat dus Gods vrienden u tot vrienden ook verſtrekken.
Zo komt uw' wyze keur u t' allen tyd te ſtaà;
Zo zult gy tevens ook Gods zegen tot u trekken,
En bouwen uw geluk, eerſt hier, en dan hierna.

Het XXIste ZINNEBEELD.

't Wanvoeglyk hoog en laag.

En hy zeide tot allen; Zo iemand achter my wil komen, die verlochene zich zelven, en neeme zyn kruis dagelyks op, en volge my. Luk: IX. 23.

Want ik heb u een voorbeeld gegeeven, op dat, gelyk ik u gedaan heb, gylieden ook doet. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, Een dienstknecht is niet meerder dan zyn heer, noch een gezant meerder dan die hem gezonden heeft. Indien gy deeze dingen weet, zalig zyt gy, zo gy dezelve doet. Joan: XIII. 15, 16, 17.

Op

Op het XXIste ZINNEBEELD.

Wat ongeregeldheid is dit,
Dat hier de knecht te paarde zit,
Gelyk een vorst van hooge waarde,
Terwyl de koning met den drom
Van hofgezin en adeldom
Te voet gaat wandelen op de aarde!
Heeft deeze plompert niet geleerd,
Hoe dat men doorgaans hier verkeert?
Of is hy by de domme dieren
Van zyne jongheid zo gewend,
Dat hem geen' heusheid is bekend,
Noch achterdocht, noch goê manieren?
Is zyn verstand zo klein en slecht,
Dat hem 't verschil van Heer en knecht
Niet eenmaal voor zyne oogen zweeve?
Beweegt hem de eer en schaamte niet,
Dat hy het paard den koning bied',
En zelve zich te voet begeeve?
Of zo de vorst verkoos te gaan,
Zou zyne kleinheid hem niet raân
Zyn' Heer op 't voetspoor na te treeden?
Gewis, indien hy 't wel verstond,
Haast zag hy zulk gedrag gegrond
Op billykheid en goede reden.
Maar gaat dit vast, hoe komt het dan,
Dat in dit stuk zo menig man
Zyn' pligt zo verre gaat ter zyden?
Hoe komt, dat zich de knecht vermeet,
Terwyl zyn vorst den grond betreed,
Verwaand en trots te paard te ryden?
Of word die taale vreemd gekeurd,

M Wyl

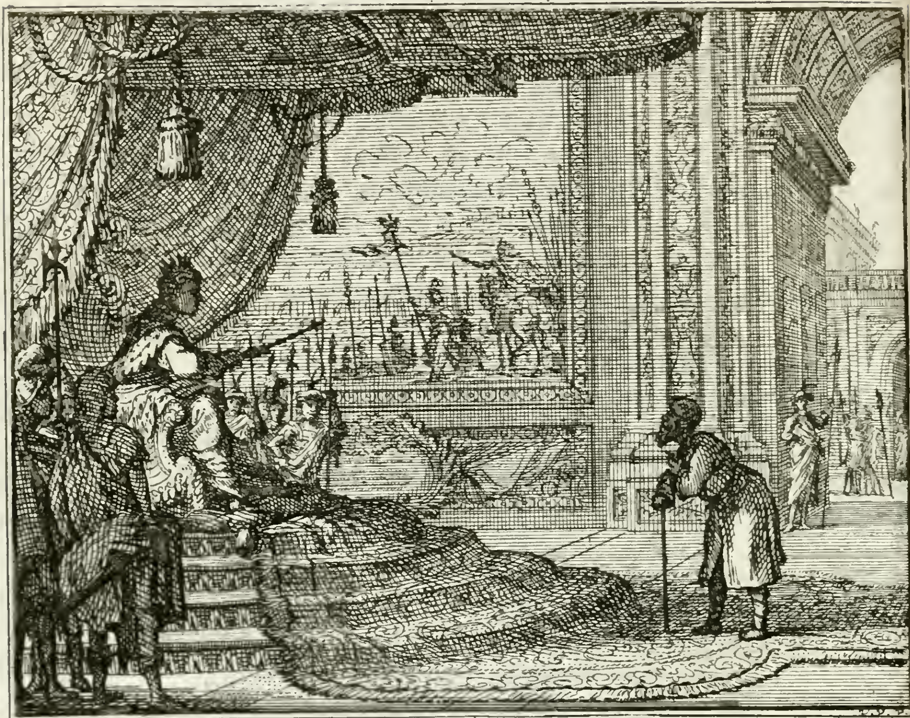
Wyl 't niemand lichtlyk is gebeurd
Op aarde zulk bedryf te aanſchouwen?
'tIs echter niet dan al te waar.
En luſt het u, men zal 't u klaar
En duidlyk voor 't gezicht ontvouwen.
De Koning, daar myn dicht van meld,
Is Jezus, wien in zyn geweld
En aarde en hemel is gegeeven,
Verr' boven al, wat koning heet,
Wat kroone draagt, wat troon betreed,
Wat rykſtaf zwaait, in macht verheven.
De Apoſtelen, die zo gemeen
Met hem verkeerden hier beneên,
Zyn hier zyn hofgezin en vrinden.
En elk, die zich op hem beroemt,
Word hier zyn knecht en ſlaaf genoemd.
Dus zal men haaſt de waarheid vinden.
Want zo gy eens den ſtaat bezint,
Dien deeze Koning heeft bemind,
En zelf bezeten hier beneden,
Gy ziet 'er niets, dan ned'righeid,
Ten allen zyden in verſpreid:
Dat heet, den grond te voet betreeden.
Daar vos en vogel neſten bouwt,
Waar in zich elk van hun onthoud,
(Zo mogt zyn' hoogheid billyk zeggen)
Heeft 's menſen Zoon, hoe groot en waard,
Geen eigendom altoos op aard,
Waar op hy 't hoofd mag nederleggen.
Eens reed hy 't hooge Salem in,
Maar 't was ſlechts op eene ezelin,
Naar 't woord van Gods Profeet geſchreeven:
't Was om een' ſchets en klein beſcheid
Van zyne aanſtaande heerlykheid

In

In 't oog van Izraël te geeven.
En ach! hoe haast, hoe haast verdween
Al dat hier groot in hoogte scheen,
Wanneer de stem der zeegezangen
Veranderde in een vloekgedruis,
En hy in smert en smaad aan 't kruis
Wierd tussen moorders opgehangen!
Doch zie eens veeler leven aan,
Die, wyl zy hem in 't hert versmaân,
Als knechten zynen naam belyden:
Gy ziet, hoe ider woelt en tracht
Naar rykdom, weelde, staat, en pracht.
En dat is, trots te paarde ryden.
Waar 't slecht dan, zo een dienaar dorst
Zich dus gedraagen by zyn' vorst,
Een' mens van eene stof en waarde,
Hoe zal dit klinken voor den troon
Van Gods ontzachelyken Zoon,
Den Heer van Hemel, en van aarde!
Vooral, naardien hy in zyn' wet
Zo klaar en krachtig heeft gezet,
Dat ider, die 't verderf ontwyken,
En nevens hem, in 't eeuwig licht
Wil praalen voor Gods aangezicht,
Hem hier in kleinheid moet gelyken.
Die zich verbeeld dit wangedrag
Voor zynen Koning op den dag
Van zyn gerichte goed te maaken,
Wy laaten 't gaaren op hem staan,
Doch achten ze allen wys beraân,
Die voor hun wissen welstand waaken.

Het XXIIste ZINNEBEELD.

't Gevaarlyk uitſtel.

Gedenkt aan uwen Schepper in de dagen uwer jongelingſchap, eer de kwaade dagen komen, en de jaaren naderen, van welke gy zult zeggen, Ik heb geene luſt in dezelve. Pred: XII. 1.

Zoekt den Heere, terwyl hy te vinden is. Eſai: LV. 6.

Zal ook een moorman zyne huid veranderen? of een luipaard zyne vlek? [zo] zult gylieden ook kunnen goeddoen, die geleerd zyt kwaad te doen. Jer: XIII. 23.

Op

Op het XXIIste ZINNEBEELD.

Een man, die, van zyn' kindſe dagen,
Verre afgeſcheiden van het hof,
Naar zyn vermogen, en behaagen,
Had als een mier gewroet in 't ſtof,
Kwam in den ouderdom zyn' dienſt den koning biên,
Of die hem met het ampt van lyfknecht wou verzien.
Elk die dit zag, ſtond opgetoogen;
En dacht, verwonderd, ſtil, en ſtom,
Wat heeft dien ouden man bewoogen,
Dat hy, dus afgeleefd en krom,
Noch denkt om hof en ampt, daar morgen licht de dood
Hem uit het leven rukt, en in het graf verſtoot?
Of waant hy, dat de waardigheden
Aan 't hof zo veil zyn en gereed;
Dat ider ſtraks op zyn' gebeden
Word met een deftig ampt bekleed,
Schoon hy voorheen niet eens heeft om den vorſt gedacht,
Of door eene enk'le daad naar zyne gunſt getracht?
En ſchoon de koning waar te vreden
Hem toe te ſtaan, dat hy begeert,
Zou hy, die nooit de hooffe zeeden,
Noch taal, noch omgang heeft geleerd,
En reeds met zulk een pak van jaaren gaat vermaſt,
Bekwaam zyn tot het werk, dat deez' bediening paſt?
Neen, lieve gryzaard, laat dit vaaren:
Neem Barzillaï tot uw' leer,
Die, weetende, om zyn' hooge jaaren,
Vorſt David tot een' laſt veel meer
Te zullen ſtrekken, dan zich zelv' tot vreugde en luſt,
Den koning heus bedankte, en koos de ſtille ruſt.
Neemt dit ter herten, dwaaze ſlaaven

Van 's waerelds ſchat, en weelde, en eer,
Die, in het aardſe diep begraaven,
En wyd vervreemd van uwen Heer,
Uw' Koning, en uw' God, den gantſen levenstyd
Aan uw' verkeerde luſt en ſnoode zonden wyd.
Die nooit uw' zielen laat betrachten,
Wat dienſt gy ſchuldig zyt aan God;
Of, valt dit eens in uw' gedachten,
De uitvoering al te boos en bot
Van jaar tot jaar verſchuift, op een onvaſt miſſchien
Van in den ouderdom uw' dienſt aan God te biên.
Wie heeft u pand of borg gegeeven,
Dat uwe jaaren zullen gaan
Tot zulk een' hoogen trap van leven,
Als zich uw herte voor laat ſtaan,
Daar ſteeds uwe oogen zien, hoe menig door 't geweld
Der alverſlindb're dood word in zyn' jeugd geveld?
En als gy al zyt opgereezen
Tot zo gewenſten levenslot,
Hoe weetge, of 't aangenaam zal weezen
In de oogen van den grooten God?
Hoe weetge, of zyne gunſt u dan zal openſtaan,
En neemen in 't getal van zyne dienaars aan?
Of zal, na dat gy zo veel' jaaren
In 's waerelds dienſt hebt doorgebragt,
En naauwlyks, tot uw' gryze haaren,
Om uwen Koning eens gedacht,
Zal hy, aan wien gy 't al moeſt geeven, en alleen,
Met zulk een overſchot van dagen zyn te vreên?
Zal zich de Hoogſte vergenoegen,
Dat gy hem, als een groot gewin,
De dorre ſtoppels toe komt voegen,
Na dat gy aan zyn' vyandin
Den bloeſem van uw' tyd, den oogſt van 's levens kracht

Met

Met onbekrompen' hand zo dwaas hebt toegebragt?
Hoe durft het hert hier op vertrouwen,
Daar de eis zo duid'lyk wierd gedaan,
Den Schepper fteeds voor 't oog te houwen
Van de eerfte jonge dagen aan,
En nergens in Gods wet belofte ons komt te ftaê,
Dat hy zo laaten dienft zal aanzien in genaê?
Of is'er fteun voor u gelegen
In 't werkvolk, dat, als 't middag-uur
De zon ten aspunt zag gefteegen,
Ontvangen in des Heeren huur,
Zich echter 't zelve loon uit gunft zag toegepaft
Met die van 's morgens vroeg zich kweeten in dien laft?
Vind zich uw toeverlaat bevoordeeld
Door 't lot des moorders, die, met recht
Om zyne misdaàn ftreng veroordeeld,
En aan 't kruishout vaftgehecht,
Op zyne boete en beê in 's levens avondftond
Dien zoeten trooft ontving uit Jezus waarde mond?
Wat anders is 't met hen gelegen,
Zo laat beftraald van 's Hemels licht;
Met u wat anders, die Gods zegen
Van jongs af noodde tot uw' pligt.
En zietge op 's moorders eind, wie heeft u klaar geleerd,
Dat hy zich niet al lang te vooren heeft bekeerd?
Dus ftaat gy ongelyk met deezen.
En of gy waart in alles een,
Waar hebt gy in Gods woord geleezen,
Dat u hun eind zal zyn gemeen?
Ach! ongewoone gunft baat u in 't minfte niet,
Daar niet met klaare taal beloften zyn gefchied.
En fchoon uw' hoop had vafte gronden,
Wyl de opperfte barmhertigheid
Zo hoog en verre word bevonden,

Als

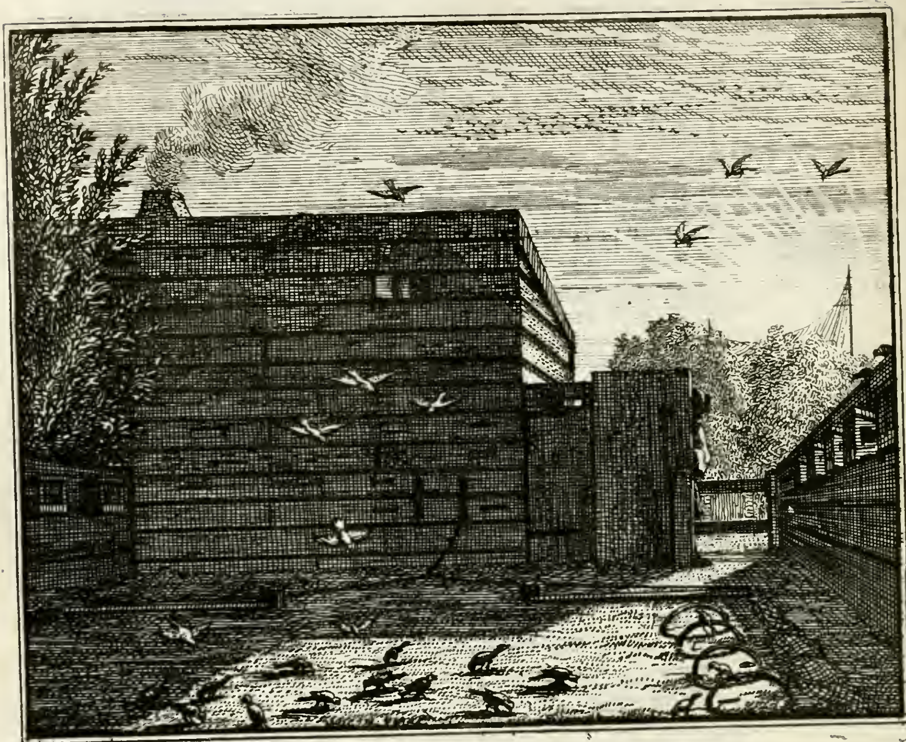
Als zich het hemelrond verſpreid,
Hoe weet gy, of u dan de macht niet zal ontgaan,
Om 't jok van 's Hemels dienſt op uwen hals te laàn?
Hoe weet gy, of u met de jaaren
Niet eene kwaal hangt over 't hoofd,
Niet eene ziekte zal bezwaaren,
Die of 't verſtand van kracht berooft,
Of, wyl het lichaam ſteeds met pynen is bezet,
Den geeſt ook in zyn werk belemmert en belet?
Of, ſchoon u dit niet mogt gebeuren,
Is 't in uw oog zo klein een werk,
Het jok der zonden af te ſcheuren,
Dat, van uw' jongheid zwaar en ſterk
Op uwen ſlaaffen hals doordwaaze keur gedrukt,
U hield zo menig jaar verlaaden en gebukt?
En dunkt het u zo licht, te treeden
In dienſt van uwen God en Heer,
Na dat ge in ſnoode bezigheden,
Onkundig van zyn' wet en leer,
In 's waerelds ſtof en ſlyk gedompeld over 't hoofd,
Verſtand en lichaams kracht byna hebt afgeſloofd?
Een oude boom, wiens wortels ſchooten
Tot in des aardryks ingewand,
Word niet zo licht, als jonge loten,
Geleid, geboogen, en verplant:
En weetenſchap of kunſt te leeren is een laſt,
Die niet den ouderdom, maar friſſe jongheid paſt.
Doch zwaarder is 't, den boom der zonden,
Die zulk een' reeks van jaaren ſtond,
Aan taaije wortels vaſtgebonden,
Te roeijen uit des herten grond:
Noch moeijelyker word welleevens kunſt geleerd,
Als kwaade luſt zo lang de ziel heeft overheerd.
Ja zo bezwaarlyk als de vlekken

Te

Te lichten zyn van 's luipaards vacht,
En 't zwart een' moorenhuid te onttrekken
Ondoenlyk is voor kunſt en kracht,
Zo zwaar is 't in Gods woord, dat een, aan 't kwaad gewend,
Zich tot het goede keere op zynes levens end.
Laat af, laat af dan meer te wachten,
Op zo onzek'ren toeverlaat:
Dient God, terwyl gy in de krachten
En bloei van lyf en ziele ſtaat.
Zo vind gy uw geluk in wiſſe veiligheid,
Het zy gy vroeg of laat uit deeze waereld ſcheid.

Het XXIIIste ZINNEBEELD.

Noch zyn zy vroolyk!

Verblyd u, ô jongeling, in uwe jeugd, en laat uw hert u vermaaken in de dagen uwer jonglingschap, en wandel in de wegen uwes herten, en in de aanschouwing uwer oogen: maar weet, dat God, om alle deeze dingen, u zal doen komen voor het gerichte. Pred: XI. 9.

Maar doet aan den Heere Jezus Christus, en verzorgt het vlees niet tot begeerlykheden. Rom: XIII. 14.

Op het XXIIIste ZINNEBEELD.

Al heeft de vogelaar zyn net
Op loos bedriegen uitgezet,
Den vogel tot verderf beschooren,
Noch ziet men, hoe het pluimgediert'
Blymoedig speelt, en vreugdeviert,
En laat met lust zyn' stemmen hooren.
Onkundig, dat de felle dood
Zich heimlyk in dit garen sloot,
Verbant het alle schroom en vreezen,
Geheel te vreden en gerust
In 't voedsel van zyn' graage lust,
De graantjes, van den grond te leezen.
Zo gaat onweetenheid haar' gang
Met eeten, speelen, en gezang;
Tot dat, naar 's vogelaars behaagen,
Het looze net haar valt op 't hoofd,
Dat vryheid beide en leven rooft,
Tot spyze voor beluste maagen.
Geringe diertjes, die zo duur
Uw zoet bekoopen moet met zuur,
Ach! dat uw lot verstrekte een baaken,
Om herten, die, begaafd met reên,
Nochtans in 't eigen voetspoor treên,
Eens tot hun voordeel wys te maaken!
Zo waar het niet vergeefs bedacht.
En of'er schoon van uw geslacht
Noch menig duizend dus moest sneeven,
Geen nood, indien uw ondergang
Aan 't schepsel van een' hooger rang
Door zyn' beschouwing vrucht kon geeven.
Ja, waereldlingen, die uw' tyd

Met luſt in 't vogelvangen ſlyt,
Of uw vermaak in and're dingen,
Veſt op dit voorwerp uw gezicht,
En laat, naar eis van zyn gewigt,
Die handel in uw' herten dringen.
Een vogelaar, de Dood genoemd,
Dien geene wysheid, hoe geroemd,
Geen' macht, noch hoogheid kan beletten,
Is, waar uw voet zich heenen wend,
U onophoudelyk ontrent
Met zyn' verderfelyke netten.
Die ziet geene oud- of jongheid aan:
En word hem maar een wenk gedaan
Van zynes Heeren welbehaagen,
Straks is hy tot zyn werk gereed,
Straks word, het zy u lief of leed,
Het net u over 't hoofd geſlaagen.
Zo leeft gy hier in meer gevaar,
Dan 't vogeltje, dat ſlechts in 't jaar
Het kwaad zomwylen heeft te duchten,
En, zo het van zyn onheil wiſt,
In ſpyt van 's vogelvangers liſt,
Op zyne vlerken kon ontvluchten.
De vogel kent geen hooger wit,
Dan 't leven, 't welk hy hier bezit.
Maar als de dood u heeft gevangen,
Is u, naar dat ge in 't leven deed,
Het lot van eeuwig heil of leed
Tot uw' vergelding opgehangen.
En kunt gy noch in aardſe vreugd,
In ſnoode welluſt, en geneugt'
Geruſt en onbekommerd baaden?
Noch zingen, danſen in 't ſalet?
Noch dertel ſpeelen op 't banket,

En

En 't lyf met ſpys en drank belaaden?
  Neen, domme herten, laat u raân,
  Dat achterdocht op uwe daân
Een' beter trant en wyze ſtelle,
  Op dat, in 't midden van 't vermaak,
  Uw' ziel niet in het net geraak',
Tot aas der nimmer-zatte helle;
  Maar, eens gevangen tot haar' luſt,
  Gebragt werde aan die ſchoone kuſt,
Daar, zonder ooit gevaar te vreezen,
  Eene onbevlekte weelde en vreugd,
  Een' nooitverzaadende geneugt'
Haar eeuwig tydverdryf zal weezen.

Het XXIV^{ste} ZINNEBEELD.

't Kan niet verzaaden.

Idelheid der idelheden, zegt de Prediker, idelheid der idelheden, 't is al idelheid. Pred: I. 2.

Waarom weegt gylieden geld uit voor het geene geen brood is? en uwen arbeid voor het geene niet kan verzaadigen? Esai: LV. 2.

Wat baat het eenen mens, zo hy de geheele waereld wint, en lyd schaade van zyne ziel? Matth: XVI. 26.

Op

Op het XXIVste ZINNEBEELD.

Een vlytig reiziger, in 't wand'len van zyn' wegen,
Gevoelde zich genegen
Tot ſpyze, die hem voên en 't hert verſterken mogt
In 't vord'ren van zyn' tocht.
Hy zag een open veld, daar koorenaaren groeiden,
Die ſchoon en luſtig bloeiden,
Als of een groen tapyt, door wakk're hand bereid,
Lag over 't land geſpreid.
Hier dacht hy, tot zyn' vreugd, de rechte ſtof te ontmoeten,
Die zyne luſt kon boeten,
En dankte 't goed geluk, dat hem dus onverwacht
Aan deezen akker bragt.
Straks viel hy aan het werk, en plukte met behaagen,
Zo veel zyn arm kon draagen,
En zeeg op aarde neêr, om met het voedzaam graan
Zyne eetluſt te verzaân.
Maar ach! hoe vond de man zich in zyn' hoop bedroogen!
De bolſter afgetoogen,
Was 't binnenſt van den halm, tot innig hertsverdriet,
Een louter ledig niet.
Hier tuſſen, wyl hy zich vergaapte aan 't luſtig wezen,
Aan 't plukken, en aan 't leezen
Der aaren, had de zon haar' dag-reis afgedaan,
En de avondſtond kwam aan.
Dus bleef hy onverzaad, zyn arbeid zonder vruchten;
En 't hert begon te duchten,
Of hy de plaatſe, daar hy gaarne weezen wou,
Naar wens bereiken zou.
Maar of hy zyn gemoed liet op zich zelv' verſtooren,
En klaagde, 't was verlooren:
En voort te ſpoên, of dus zyn' hoop haar oogmerk won,
Was 't eenig, dat hy kon.

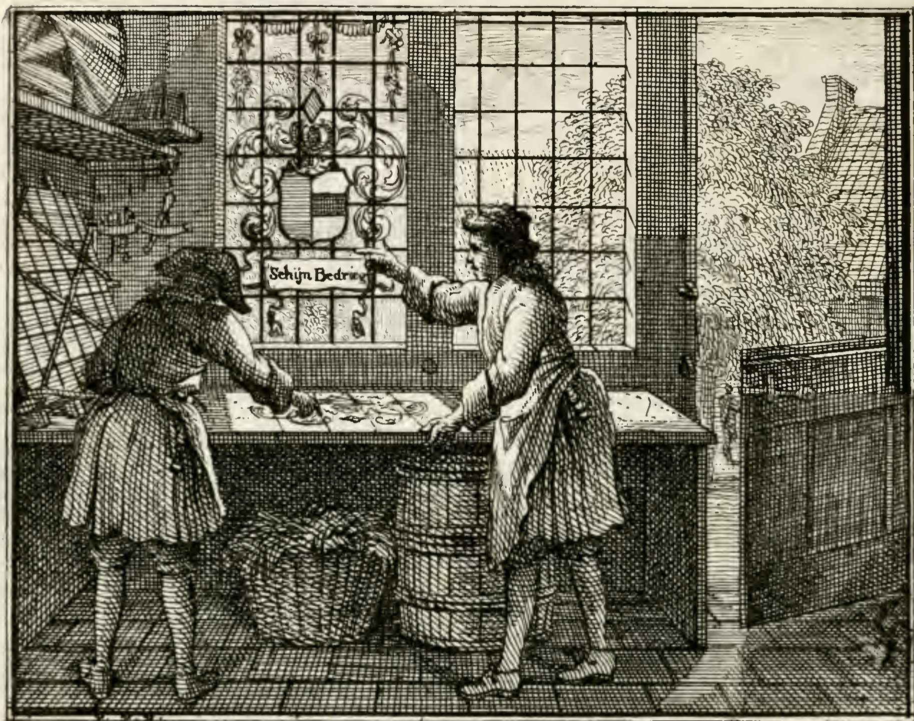
Zo iemand, die dit leest, in 't hert mogt overleggen,
Wat dit verhaal wil zeggen,
Die leene zyn gehoor naar 't geen hem myn gedicht
Tot onderwys bericht.
De reiziger verbeeld den stand van veele mensen,
Die steeds in 't herte wensen
Naar 't geen den honger van hun ziel verzaaden mogt
Op hunnes levens tocht.
In die begeerte komt de waereld hen te vooren,
Gelyk een veld met kooren,
En bied hen het genot van eer, en overvloed
Van weelde, schat, en goed.
Die praalen met een' glimp van liefelyk vermogen,
En streelen hert en oogen,
Beloovende aan de ziel, in stil gemak en rust,
Al wat haar' neiging lust.
Zo laat zich het gemoed, door 't vleijen van de zinnen,
Allengskens overwinnen,
Naar maate dat het een of ander voorwerp meest
Kan werken op den geest.
Veroverd door den schyn, die 't herte kan verrukken,
Geeft zich de mens aan 't plukken,
En zaamelt 's waerelds goed, gelyk een groot gewin,
Met alle krachten in.
Doch alzo weinig als de leêge halm genoegen
Den reizer toe kon voegen,
Zo weinig vind de mens den trek van zyn gemoed
Verzaad door 't aardse goed.
Geene eindelooze lust kan vergenoeging smaaken
Uit eindigende zaaken.
En schynt zy eenigzins door zulk genot voldaan,
't Is idelheid en waan.
Hoe hooger zich een mens in staat ziet opgeheven,
Hoe hooger hy wil zweeven:

Hoe

Hoe grooter haave en ſchat hy zich ziet toegebragt,
Hoe hy naar meerder tracht.
En wat toch is de vrucht, die hier uit op komt ryzen?
In de oogen van de wyzen
Is de eer een enk'le wind, en noodloos goed een pak
Van zorg en ongemak.
Of komt vernoeging uit de wellust voortgevlooten?
O neen. Te min genooten,
Voldoet zy niet: te veel, moet walging, ſmert, en pyn
Haar' vrucht en einde zyn.
Noch blyft des menſen hert aan 't veld der waereld kleeven,
Tot dat de dag van 't leven
Verloopen is, en hy elk oogenblik de nacht
Der naare dood verwacht.
Dan gaan zyne oogen op; maar ook in hert en wezen
Bekommering en vreezen,
Of de ingang van de Stad, daar 't zyn' begeerte op munt,
Aan hem zal zyn vergund.
Doch of hy dan de lucht vervult met droevig klaagen,
En, treurig, en verſlaagen,
Zyn heul en toevlucht neemt tot Gods barmhertigheên
Door zuchten en gebeên,
't Is 't eenig middel, dat zyn herte ziet voor handen,
Maar dat geen' wiſſe panden,
Geen' vaſten grond van hoop op 't alvolmaakte goed
Kan geeven aan 't gemoed.
Elendigen, hoe dus verbyſterd in uw' zinnen,
Dat ge, om een niet te winnen,
Uw' jaag-tyd naar het heil, dat zonder einde ſtaat,
Zo dwaas vervliegen laat?
Leert, leert by tyds den aard van 's waerelds goed bekennen,
Op dat ge u moogt gewennen
Haar' nooding te verſmaân, en met geveſte ſchreên
Uw pad recht uit te treên.

Het XXVste ZINNEBEELD.

Naar 't onderwerp, verscheiden.

Wee den geenen, die het kwaade goed heeten, en het goede kwaad: die duisternis tot licht stellen, en het licht tot duisternis: die het bitter tot zoet stellen, en het zoet tot bitterheid. Esai: v. 20.

Oordeelt niet naar het aanzien, maar oordeelt een rechtvaardig oordeel. Joan: VII. 24.

Op

Op het XXVste ZINNEBEELD.

Die in den ommegang der menſen heeft verkooren
Te leeven, moet zomtyds als opgetoogen ſtaan,
Wanneer hem het verſchil van oordeel komt te vooren,
Dat de een en de ander ſtrykt van zynes naaſtens daân:
Wanneer hy 't zelve werk hier looven hoort en pryzen,
Als met verſtand op grond van billykheid gelegd;
Daar, in gelyke drift, verachten en verwyzen,
Als ſtrydig met den eis van wysheid, reên, en recht.
Vind iemand zich beluſt, de waare bron te ontdekken,
Waar uit dit onderſcheid veeltyds zyn' oorſprong heeft,
Hy lette op 't voorwerp, dat de kunſt in de ommetrekken
Van deeze print het oog tot zyn' beſchouwing geeft.
Gy ziet de goude zon aan 't hoog gewelfſel praalen,
Van waar zy 't al verkwikt met haar aanminnig licht:
Gy ziet haar' ſchoonen glans door glaze venſters ſtraalen,
Tot dienſt van die in huis zyn' bezigheên verricht.
Maar wyl ze op de eene plaats eenvoudig uit den hoogen
Met haar naatuurlyk ſchoon en eigen luiſter daalt,
Vertoont ze op de andere zich eveneens voor de oogen,
Als of haar held're glans met verwen was bemaald.
De reden is niet verr' te zoeken, noch te haalen.
Hier heeft het ſpiegelglas zyn' klaare zuiverheid;
Daar is 't beſchilderd, en verleent de zonneſtraalen
Den ſchyn van elke verw, die op zyn' vlakte leit.
Pás dit op 't onderwerp, waar van myn' dichten ſpreeken,
Het vonnis, dat elkeen van zynen naaſten velt,
Straks ziet gy duidlyk, hoe 't verſchil, daar in gebleeken,
Met dat van 't zonnelicht uit de eigene oorzaak welt.
Het glas verbeeld het oog. Heeft dat zyn' rechte klaarheid,
Wyl 't hert, van deugdluſt vol, ruimt zynen zetel in
Voor reine eenvoudigheid, en liefde tot de waarheid,

En de aangenaame kracht van waare broedermin,
De ziel ontvangt het beeld van 's naaſtens doen en trachten
Natuurlyk, onvervalſt, het zy dan goed , of kwaad,
En richt haar oordeel van verheffen, of verachten,
Voorzichtig naar den aard en 't wezen van de daad.
Maar is dat zelve glas met verwen van gebreken,
Met verw van kwaad vermoên, en ſnoode argliſtigheid,
Van ingekropten haat, en boozen nyd, beſtreeken,
Daar 's menſen eigen hert noch aan gekluiſterd leit,
Het brengt doorgaans te weeg, dat 's naaſtens handelingen
Verkrygen de eigen' verw, die zynen grond beſlaat,
En, wyl zy dus verniſt in zyne ziele dringen,
Het oordeel vormen doen naar dat ontleend gelaat.
Die zelf met ſchyn van deugd kwaâ zeeden kan verbloemen,
Of haat tot eenig mens in zynen boezem voed,
Zal ſtout en onbeſchroomd zyns naaſtens werken doemen
Voor ſnoode veinzery, hoe rein zy zyn en goed.
Die in zyn' koopmanſchap zich heeft gewend tot liegen,
En onrechtvaardigheid, is altyd in vermoên,
Dat ider ook, als hy, ſteeds toelegt op bedriegen,
En met een 's anders ſchaâ zyn voordeel zoekt te doen.
Die 's naaſtens vordering uit afgunſt niet kan ly'en,
En zelf door ſlinkſe paên naar eer en hoogheid tracht,
Denkt, dat zyn evenmens door ſnoode kuiperyen,
En omkoop, en gevlei, tot aanzien is gebragt.
In and're zaaken, daar het komt op vonnis vellen,
Of 's naaſtens werken kwaad te noemen zyn, of goed,
Zal in 't gemeen de ſchaal van 's menſen oordeel hellen,
Naar 't geen hy zelf bemint, en met behaagen doet. (ken:
De goudgier noemt hen kloek, die ſteeds naar ſchatten haa-
De pronker eert, die zich bekleên met praalgewaân:
De braſſer roemt, die zich in overdaad vermaaken:
De ontuchtige bemint, die in de minne baân:
De vloeker hoort met luſt 't kwaadſpreeken in een' ander:
De

De tuiſſer pryſt hen, die op 't ſpeelen zyn geſteld:
De ſpotgezinde keurt zyn' metgezellen ſchrander:
De wreeker acht het braaf, dat elk zyn leed vergeld:
De vrekaard ſchat hen wys, die weeten van te ſpaaren:
De kwiſter heet hen mild, die ſpillen zonder maat:
De ſtoute noemt het moed, te lachen om gevaaren:
De leuiaard looft het volk, dat allen arbeid haat.
Wat leert my dit? voortaan geen menslyk oordeel te achten,
Maar zonder ommezien te leeven naar myn' pligt.
Wat noch? zorgvuldig my voor 't vonniſſen te wachten
Van 't goed, of kwaad, dat hier myn medemens verricht.
Ten minſten, eerſt met vlyt en naauwe zorg te poogen,
Dat geene onzuiverheid zich in myn' ziel onthoud',
Geen' vuile verw bedekk' het glas van 's herten oogen,
Op dat myn oordeel zy op waarheids grond gebouwd.

Het XXVIste ZINNEBEELD.

Proef van liefde.

Want dien de Heer lief heeft, kastyd hy: en hy geeselt eenen iegelyken zoon, dien hy aanneemt. Indien gy de kastyding verdraagt, zo draagt zich God tegen u als zoonen: (want wat zoon is'er, dien de vader niet kastyd?) Maar indien gy zonder kastyding zyt, welke alle deelachtig zyn geworden, zo zyt gy dan bastaarden, en niet zoonen. Hebr: XII. 6, 7, 8.

Op

Op het XXVIſte ZINNEBEELD.

Een Huisheer, uitgeſtrekt om zyn gezin te ſtieren
Op 't ſpoor van braave deugd en deftige manieren,
En ziende, dat zich de een en de andere begaf,
Om van zyn' regelen en wetten af te wyken,
Liet zyn gevoelen niet door bloot beriſpen blyken,
Maar oefende ook, naar eis van misdaad, tucht en ſtraf.
Doch ſchoon hy buiten 's huis, op de openbaare wegen,
Het zelve of grooter kwaad van anderen zag pleegen,
Hy liet hun ſtout gedrag zich niet ter herte gaan,
Maar zag 't, als zag hy 't niet, en liet van zyne lippen
Geen enkel woordje zelf, tot hun beſtraffing, glippen,
Veel min de handen, tot kaſtyding, aan hen ſlaan.
Een, die dit wierd gewaar, gevoelde 't hert ontroeren,
En van verwondering als uit zich zelven voeren,
En ſprak; Hoe komt het in 't gemoed van deezen man,
Dat hy zyn' kinderen de ſmerte van 't kaſtyden
Laat om 't bedryven van dezelve misdaad lyden,
Die hy in and'ren ſtil en koel beſchouwen kan?
Is 't kwaad zo wel geen kwaad in deezen, als in geenen?
Waarom dan ſtrenge ſtraf geoefend aan den eenen,
Terwyl hy de and'ren laat verſchoond van zyne tucht?
Gewis, op beter wys zou deeze man zich draagen,
Indien de billykheid zyn' ziele kon behaagen,
Of 't hert was aangedaan met waare vaderzucht.
Maar als een wyze zag, hoe 't onverſtand zich ſtoorde,
En zyn' misnoegde taal en momp'lend morren hoorde,
Begon hy hem aldus met reden te ondergaan;
O gy, wien dit bedryf komt ongerymd te vooren,
Staak uw' beſchuldiging, en leen my hert en ooren,
Op dat gy naar den eis den handel moogt verſtaan.
Is 't niet een' zaak, die elk gegrond vind op de reden,

Dat

Dat alle menſen ſteeds hun zorg en vlyt beſteeden,
Om, 't geen hen eigen is, bevryd van alle kwaad,
In wenſelyken ſtand van welvaart te onderhouwen,
Wyl ze anderen de zorg van 't hunne toebetrouwen,
Als vreemd, en buiten hen, of 't wel, of kwaalyk gaat?
Zo reinigt elk zyn huis, zyn hof, en zyne wegen;
Zo laat zich ider aan zyn' kleeding zyn gelegen;
Zo paſt een iegelyk op eigen vee, en land,
En die een' mens in 't een of 't ander dus ziet waaken,
Beſluit terſtond met recht, dat de eigendom der zaaken
Het hert daar aan verknocht met redelyken band.
Maar zoud gy dan 't beleid van deezen man mispryzen?
O neen: het dient veeleer, om duidlyk aan te wyzen,
Dat deeze, als eigen krooſt, hem dicht aan 't herte gaan,
Die hy door tuchtiging behoeden wil voor doolen,
Terwyl hy de and'ren, als zyn opzicht niet bevolen,
En vreemd, naar hunne luſt laat wand'len op hun paên.
Bedenkt dit ſtuk te recht, gy, die u vaak bewoogen,
En van verwondering in 't hert voelt opgetoogen,
Wanneer op 's waerelds loop uw oog zomwylen gaat;
Wanneer gy vroomen ziet met tegenſpoed geſlaagen,
En boozen ongeſtraft verſlyten hunne dagen
In overvloed van ſchat, en welluſt, eer, en ſtaat.
Bedenkt dit ſtuk te recht; op dat gy u leert wachten
Voor die uitſpoorigheid van oordeel en gedachten,
Dat de eerſte ſtaan in haat en ongenaê by God,
Wyl zulk een prang van kruis en lyden hen bejegent;
En de andere van hem bemind zyn, en gezegend,
Om dat zy baaden in uitwendig heilsgenot.
Bedenkt dit ſtuk te recht, op dat gy leert bemerken,
Hoe de Allerhoogſte zich gedraagt in zyne werken,
Gelyk een Vader, en, uit drang van teêre min,
Zyn' kinders tuchtigt, om hun welſtand op te bouwen,
Terwyl zyne oogen der godloozen doen beſchouwen,

Als

Als wyd van hem vervreemd, en buiten zyn gezin.
En gy, die hier een pak van rampen hebt te draagen,
Laat deez' beſchouwing uw gemoed voor morrend klaagen,
En zondig ongeduld in uwen ſtand behoên:
Laat deez' beſchouwing u bewaaren voor bezwyken,
Of in kleinmoedigheid van uwen God te wyken,
Door 't knellen van den laſt der harde tegenſpoên.
Laat deez' beſchouwing in 't geloof uw hert verſterken,
Op dat het lydzaamheid in uwe ziel mag werken,
De lydzaamheid verſtrekke een' proeve van de deugd,
Door proef van deugd de geeſt met hoop zy ingenomen,
Een' hoop, die, vaſtgegrond, nooit kan te ſchande komen,
Maar eens haar einde wacht in de eindelooze vreugd.

Het XXVIIste ZINNEBEELD.

Van 't hoog in 't laag.

En op eenen gezetten dag, Herodes, een koninglyk kleed aangedaan hebbende, en op den rechterstoel gezeten zynde, deed eene reden tot hen. En het volk riep [hem] toe, Eene stem Gods, en niet eenes mensen. En van stonden aan sloeg hem een Engel des Heeren, daarom dat hy God de eer niet gaf: en hy wierd van de wormen gegeeten, en gaf den geest. Hand: XII. 21, 22, 23.

Op het XXVIIste ZINNEBEELD.

Daar 't bygeloof den meester speelt,
Word nu en dan een houte beeld,
Versierd, om de oogen te behaagen,
Met zilver, goud, en ryk gewaad,
En eêl gesteente, langs de straat
In pracht en staatsi omgedraagen.
Op 't nad'ren dier gehulde pop,
Zet ider deur en vensters op;
En, met geen bloot gezicht te vreden,
Valt oud en jong ter aarde neêr,
Met veel bewys van dienst, en eer,
En lofgezangen, en gebeden.
Maar schoon zich elk om 't vuurigst kwyt
Met domme drift, en blinde vlyt,
Wat is, wat is'er toch bedreeven,
Wanneer men 't in den grond beziet,
Dan idelheid, en anders niet,
Die aan haar voorwerp niets kan geeven?
Dat blyst, gelyk het is geweest,
Een houte beeld, dat, na het feest,
Word in een' stillen hoek vergeeten,
Van zyn' sieraaden gants beroofd,
Ja zomtyds wel, van een gekloofd,
Als brandhout in het vuur gesmeeten.
Gelyk het beeld, zo is de mens,
Die, hier verheven naar zyn' wens
Tot hoogen staat, ontelb're zielen,
Verblind door 't uiterlyk sieraad
Van paerlen, goud, en praalgewaad,
Eerbiedig voor zich neêr ziet knielen:
Die, wyl hem elk dus streelt en vleit,

Zo diepverzeild in de idelheid
Van zyn' vermetele gedachten,
Dat hy niet meer zich zelven kent,
En durft al waar hy 't oog naar wend,
Als verr' beneden zich, verachten.
Wat eer hem ook word aangeboôn,
Hy is, en blyft een 's menſen zoon,
Een ſchepſel van gelyke waarde,
Belaaden met het zelve pak
Van noodbehoefte, en ongemak,
Als de allerminſte mens op aarde.
Haaſt word hy door de bleeke dood
Van al zyn glans en pracht ontbloot,
En in het duyſter graf gedreeven;
Daar zelf zyn naam, in 't ſtof geleid
Ter prooje der vergetenheid,
Uit elks gedagten word gewreeven.
En was 't met veelen hier gedaan!
Maar ach! hoe zal het hen vergaan,
Die zich geruſt in 't kwaad vergeeten,
En tot hun eind van 't goede vliên,
Als van den eertroon zich te zien
Met ſmert in 't eeuwig vuur geſmeeten?
O ſchraale! ô jammerlyke vrucht
Van 's waerelds eer, wiens dwaaze zucht
Zo veele herten kan behaagen,
Daar, zelf met kwetſing van 't gemoed,
Ten koſte van hun goed en bloed,
Veel' duizenden met vlyt naar jaagen!
Ach! dat uw denkbeeld eens ter deeg
Een' ingang in de ziele kreeg,
Hoe zou zy met verhelderde oogen,
Hoe zou zy met bedaarden zin
De dwaasheid zien van haare min,

Door

Door ſchyn van goed te ſlecht bedroogen!
  Hoe zou haar opgezwollen moed,
  Door waan gekoeſterd en gevoed,
Op dat gezicht ter aarde daalen,
  En ruimen 's herten zetel in
  Voor ned'righeid, om, als vorſtin,
Met vollen glans daar op te praalen!
  Ja, waereldlingen, laat u raân,
  Om zulk eene eere te verſmaân,
Die niet, dan wind, u geeft te plukken,
  Of ſtelt in 't uiterſte gevaar,
  Om u ten afgrond, droef en naar,
In ſmaad en ſchande, neêr te rukken.
  Laat u beweegen, om met vlyt,
  Aan 't pleegen van de deugd gewyd,
Naar 't recht genot van eer te ſtreeven;
  Naar eer, die ſtand en wezen heeft,
  Die hier de ziel genoegen geeft,
En byblyft in het eeuwig leven.

Het XXVIII^ste ZINNEBEELD.

Door toegeeven erger.

Zo dan, Broeders, wy zyn ſchuldenaars niet het vlees, om naar het vlees te leeven. Want indien gy naar het vlees leeft, zo zult gy ſterven: maar indien gy door den geeſt de werkingen des lichaams dood, zo zult gy leeven. Rom: VIII. 12, 13.

Wandelt door den geeſt, en volbrengt de begeerlykheid van het vlees niet. Gal: V. 16.

Op

Op het XXVIIIste ZINNEBEELD.

Kom herwaarts, onbedreeven' jeugd,
Breng hier uwe oogen, en gedachten,
Om deez' vertooning te betrachten,
Op dat gy daar uit leeren meugt,
Het geen uw' zielen kan verstrekken
Tot nut en voordeel, om uw' loop
Naar 't zalig land van goede hoop
Tot uw genoegen te voltrekken.
Zie hier een wild en dertel paard
Het volgen van den teugel weig'ren,
En met zyn springen, en zyn steig'ren,
Zyn' meester werpen tegen de aard.
Indien gy omzoekt naar de reden,
Waar door het dier, dat zacht en stil
Moest letten op zyn 's meesters wil,
Verviel tot die uitspoorigheden;
Men zal u zeggen, dat zyn heer
Geene andere oorzaak heeft van klaagen,
Als dat hy zelf de schuld moet draagen,
Indien hy arm of been bezeer';
Naardien hy 't, van zyn' wufte sprongen
Genoeg bewust, van eersten aan
Niet leerde aan zyne hand te gaan,
En door geen' arbeid heeft bedwongen,
Maar liet het vry en ongetoomd
In stal of zachte weiden rusten,
Daar 't steeds volop had naar zyn' lusten,
Dat nu zo deerlyk hem bekoomt.
Doch zo u dunkt, dat, na het hooren
Van zulk een' taal, met goed bescheid
Uw' ziel op de onvoorzichtigheid

Van deezen man zich mag verstooren,
Zo tast u zelven in 't gemoed,
En laat uwe aandacht eens ter deegen
Met rype zinnen overweegen,
Of gy in waarheid beter doet.
En vind gy uw beleid en daaden
Met zyn bedryf gelyk te staan,
Ei laat zyn lot van nu af aan
Het hert tot meerder omzicht raaden.
Uw vlees gelykt het slaaffe beest:
Dat moet gebit en teugel draagen,
En passen op het welbehaagen
Van uwen redelyken geest.
Word dat behoorlyk waargenomen
Van de eerste jonge dagen aan,
Zo leert het stil en vredig gaan,
Zo heeft men geen gevaar te schroomen.
Doch zo de geest zyn' heerschappy
En recht niet deftig kan bewaaren,
Maar laat den toom onachtzaam vaaren,
En 't wilde dier gerust en vry
In ruim genot van weelde baaden,
Het zal, tot zulken stand gewend,
En stout geworden, in het end
Baldaadig zynen heer versmaaden.
Het zal, vol dert'len wrevelmoed,
Zyn' meester werpen tegen de aarde,
En, als een' zaak van geene waarde,
Zyn' wetten treeden met den voet.
En of hy schoon met droeve klagten,
Wanneer de smert hem zyne schuld
Voor oogen stelt, de lucht vervult,
En al zyn overleg en krachten
Te zaamen haalt, om 't heilloos kwaad

Met

Met tak en wortel uit te rukken,
Dat middel mag zomtyds gelukken,
  Maar komt gemeenlyk al·te laat.
Het weeldig paard, gewoon te ſpringen,
  Gewoon te hollen zonder ſchroom,
  Gedoogt geen' prang van engen toom,
En laat zich keeren, noch bedwingen,
  Maar holt al voort met zynen heer,
Tot dat het, zynen loop ten ende,
Hem in den afgrond van elende
  Werpt, zonder hoop van redding, neêr.
Onwyze jeugd, die hier zo gaaren
  Dat dier in zyne luſt voldoet,
  Prent deeze dingen in 't gemoed,
Op dat ze u brengen tot bedaaren.
  Tem, tem by tyds uw dertel paard,
  Eer dat zyn ſprong uw onheil baart.

Het XXIXste ZINNEBEELD.

Zo gaat men veilig.

Neemt myn jok op u, en leert van my, dat ik zachtmoedig en nederig van herte ben: eu gy zult rust vinden voor uwe ziel. Matth: XI. 29.

Ik ben het licht der waereld: die my volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar het licht des levens hebben. Joan: VIII. 12.

Jezus zeide tot hem; Ik ben de weg, de waarheid, en het leven. Niemand komt tot den Vader, dan door my. Joan: XIV. 6.

Op

Op het XXIXste ZINNEBEELD.

Die verre en afgelen' hoeken
In vreemde landen wil bezoeken,
Verziet zich van een' nette kaart,
Waar in hy veel' bezonderheden
Van ſtroomen, wegen, dorpen, ſteden,
Gebergte, en boſſen, ziet verklaard.
Die kan hem, waar hy heen wil trekken,
Geſtadig tot een' leidsman ſtrekken,
Van land tot land, van ſtad tot ſtad;
Die houd hy telkens voor zyne oogen,
Op dat hy nimmer zy bedroogen,
Maar volge altyd het rechte pad.
O Mens, geroepen om te reizen
Naar eeuwigduurende paleizen,
Verheven uit het ſlyk der aard,
Laat de eigen' voorzorg u behaagen,
Om altyd met u om te draagen
Des levens netgepaſte kaart.
En vraagt gy, wat die kaart mag weezen?
Het woord, uit Jezus mond voor deezen
Gevloeid, en op onfeilb're blaân,
Door handen, van Gods geeſt gedreeven,
Tot dienſt van idereen beſchreeven,
Wien op het heilpad luſt te gaan.
Daar ziet gy duidelyk ontvouwen,
Wat weg en ſtreek gy hebt te houwen,
Om, noch aan de een', noch de and're kant
Verdoold, en veilig voor gevaaren,
Naar wens met Gods beminde ſchaaren
Te komen in het zalig land.
Indien gy twyfelt, of ons zeggen

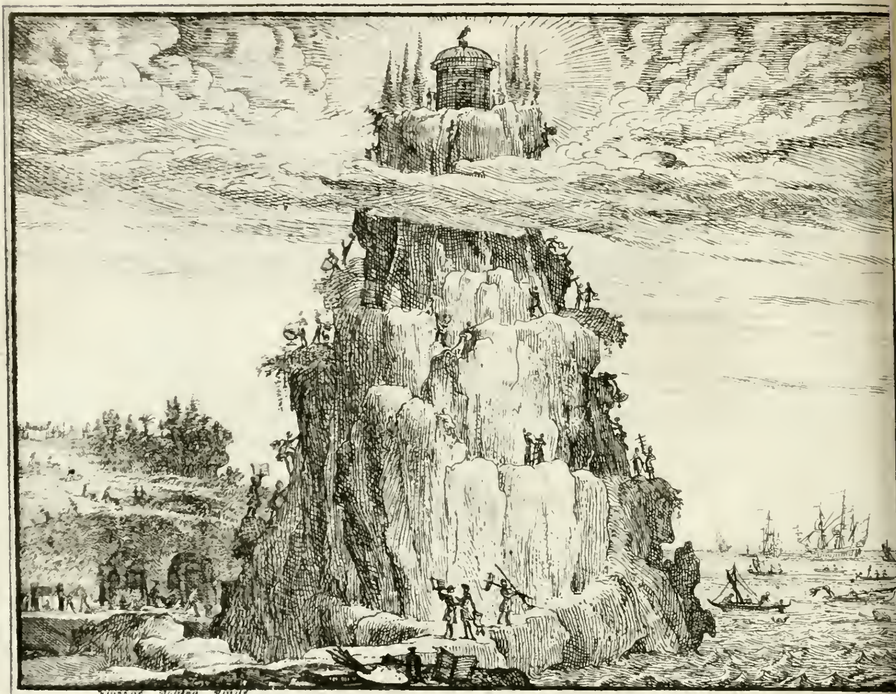
Op ongewiſſen grond mogt leggen,
  Wy hebben blyk van kracht en klem.
God zelf heeft meer dan eens de waarheid
Gezet in middagheld're klaarheid,
  En ſterk beveſtigd met zyn' ſtem.
Die deeze kaart ons heeft gegeeven,
Heeft haar verzegeld in zyn leven
  Door menig wonder, ſchoon en groot;
Heeft haar verzegeld zelf ten leſten
Door 't felſte lyden, ons ten beſten,
  Ja 't ondergaan der wreedſte dood.
Zo word uw twyfel wegenomen.
En voelt ge in 't hert een angſtig ſchroomen,
  Of uw verſtand de macht bezit,
Om goed gebruik in alle zaaken
Van deeze hemelkaart te maaken,
  Tot treffing van 't beoogde wit;
Voor al daar zo veel' ſtrydigheden
De kloekſte geeſten hier beneden
  Geſtadig doen in 't harnas ſtaan:
Laat vaaren uw bekommerd vreezen;
Het noodige is 'er klaar te leezen
  Voor die eenvoudig heenen gaan.
Dit deed Gods Zoon den Vader pryzen,
Dat zyn beleid voor 's waerelds wyzen
  Zyn ryksgeheim verborgen hield,
Terwyl hy 't elk genadig leerde,
Die hier oprecht voor hem verkeerde,
  Met kindſe ootmoedigheid bezield.
Of ſtaat gy noch zomtyds verlegen
In 't vinden van de rechte wegen,
  Wy weeten noch een' tweede kaart;
De kaart van Jezus heilig leven,
Ons tot een voorbeeld voorgeſchreeven

Op

Op onze reize hemelwaart.
Daar heeft hy ons de nette ſtreeken
Getoond door menig helder teken,
En liet 'er zyne ſtappen ſtaan,
Op dat wy daar op zouden letten,
En onze voeten vlytig zetten
In 't eigen ſpoor, van hem gegaan.
Voorzichtig is de mens, en ſchrander,
Die bei' deez' kaarten by elkander
Geſtadig paart, en wel beſchouwt!
Die kan gewiſſe gangen maaken,
Om in dat ſchoon geweſt te raaken,
Daar zich een eeuwig heil onthoud.

Het XXX^ste^ ZINNEBEELD.

Voor vlyt is alles licht.

Nu dan, Izraël, wat eiſt de HEER *uw God van u? dan den* HEERE *uwen God te vreezen, in alle zyne wegen te wandelen, en hem lief te hebben, en den* HEERE *uwen God te dienen, met uw gantſe hert, en met uwe gantſe ziel: om te houden de geboden des* HEEREN, *en zyne inzettingen, die ik u heden gebïed u ten goede.* Deut: x. 12, 13.

Want dit is de liefde Gods, dat wy zyne geboden bewaaren: en zyne geboden zyn niet zwaar. 1 Joan: v. 3.

Op

Op het XXXste ZINNEBEELD.

Geen weg is ongebaand voor kloeke dapperheid,
Geen werk te groot of zwaar voor iver en beleid.
Zo klonk het ſpreekwoord al voor deezen:
En de ondervinding heeft de waarheid aangeweezen.
Of ſchoon de wysheid (naar het geen de aloudheid dicht)
Op eene ſcherpe rots haar' wooning heeft geſticht,
Noch weet de vlyt van die haar minnen,
Door moeite nooit vermoeid, de ſteile kruin te winnen.
Al heeft natuur het goud met oordeel en verſtand
Verborgen in het diepſt van 's aardryks ingewand,
De goudzucht laat zich niet bepaalen,
Maar weet'er 't waard metaal door arbeid uit te haalen.
Al duikt de paerelſchulp in 't Ooſten op den grond
Der ongemeeten' zee, de paerelzoeker vond
Een' weg om veilig neêr te zygen,
En met die ſchoone vracht weêr opwaarts aan te ſtygen.
Al ziet een kloek verſtand een zwaar gewigt van laſt
En ongemak aan kunſt of weetenſchappen vaſt,
Het hert, van leerzucht ingenomen,
Verzwelgt het al met luſt, en weet'er door te komen.
Dus is 'er niets op aard zo moeijelyk en zwaar,
Zo ongezien in 't eerſt, zo vreemd, en vol gevaar,
Als zucht en ernſt het hert bevangen,
Of 't worſtelt alles door, en boet zyn graag verlangen.
O Mens, die u in 't aards zo gaauw en dapper toont,
Met welke reden word uw' vadzigheid verſchoond,
Die in 't betrachten van de werken
Om 't eeuwigduurend goed zich overal laat merken?
Gy klaagt, dat de oefening van waare deugdenpligt
Voor uw' geringe kracht te zwaar is van gewigt.
Maar uw beleid in 's waerelds zaaken

Zal u met ſchaamte ſlaan, en uwe klagten wraaken.
Of zou de Hoogſte het verkrygen van een goed,
Dat nood'loos is, en geen, of weinig voordeel doet,
Ja zomtyds ſchaad'lyk is voor 't leven,
En met het lyf vergaat, in onze handen geeven?
En zou hy, om het heil, waar toe zyn' hand ons ſchiep,
Waar toe hy in zyn' Zoon ons uit genade riep,
In 't eind gelukkig te beraaken,
Den weg onwankelbaar voor onze voeten maaken?
Dat wederſpreekt den mond der waarheid in 't gezicht,
Die zynen laſt voor zacht, zyn jok verklaart voor licht,
En zoete ruſt belooft te geeven
Aan allen, die naar 't ſnoer van zyne wetten leeven.
Dat ſtryd met Gods natuur, oprechtheid, en beleid,
En ongemeeten' liefde, en goedertierenheid,
En billykheid, die niet gedoogen,
Dat de eis van zyn bevel gaa boven ons vermogen.
Dat word door 't gadeſlaan der godsvrucht zelv' gewraakt
Die niets behelſt, dan 't geen verluſtigt, en vermaakt,
En zelf op aarde kan gedyen
Tot welſtand, nut, en heil der menſen-maatſchappyen.
En zo gy elke deugd afzonderlyk beſchouwt,
Gy vind'er geene, die 't gemoed ondoenlyk houd:
Wie keurt het lichaam dan naar reden
Te zwaar, dat moog'lyk is in alle zyne leden?
Te meer, naardien Gods eis niet vordert van 't gemoed,
Dat elk terſtond bereik' den hoogſten top van goed,
Maar als by trappen opwaarts ſtyge,
En dag op dag in deugd een' meerder wasdom kryge.
Gelyk in 't aardſe nu, die kunſt of ambacht leert,
Hoe meerder zyne vlyt in de oefening verkeert,
Te meerder kennis zal bekomen,
En 't werk zyn' moeilykheid allengs ziet afgenomen;
Zo ook, al ſchynt de deugd in haar begin vol ſmert,

Eer

Eer noch gewoonte en waan geruimd zyn uit het hert,
Gestadige arbeid maakt bedreeven,
Bedreevenheid verlicht den last in 't heenen streeven.
Dat ondervonden all' Gods vrienden, die de deugd
Handhaafden, zelf in kruis, met innerlyke vreugd.
En wat zou 't u onmoog'lyk maaken,
Een' mens zo wel als zy, ook tot dien stand te raaken?
Voor al, daar God, die ons het werk heeft opgelegd,
Ons dikmaal ook en klaar zyn' hulp heeft toegezegd,
En nimmer in gebrek kan blyven
Van zyn' beloften trouw door waare daad te styven.
Van waar die traagheid dan, ô mens, in uw gemoed,
Als uit gebrek van lust naar God en 't eeuwig goed,
Als dat uw hert en dwaaze zinnen
Het tydelyke meer, dan 't eeuwige, beminnen?
Ontwaak, verdoolde ziel, op dat uwe oogen zien
De grootheid van het heil, dat God u aan komt biên;
't Beschouwde goed uw' neiging trekke;
De neiging in het hert een' kloeke vlyt verwekke;
De vlyt, door geene vreeze of blooheid meer vermand,
Spanne all' de krachten in van lichaam en verstand,
Om allen arbeid te overwinnen.
De Godheid mint en helpt, die rustig werk beginnen.

Het XXXI^{ste} ZINNEBEELD.

Door 't heelen onheelbaar.

Toen ik zweeg, wierden myne beenderen verouderd, in myn brullen den gantſen dag. Want uwe hand was dag en nacht zwaar op my, myn ſap wierd veranderd in zomerdroogten. Myne zonde maakte ik u bekend, en myne ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zeide; Ik zal belydenis van myne overtreedingen doen voor den Heere; en gy vergaft de ongerechtigheid myner zonden. Pſal: XXXII. 3, 4, 5.

Die zyne overtreedingen bedekt, zal niet voorſpoedig zyn: maar die ze bekent, en laat, zal barmhertigheid verkrygen. Spr: XXVIII. 13.

Op het XXXIste ZINNEBEELD.

Wat weetenſchappen nut en voordeel kunnen geeven
Aan 't menſelyke leven,
Geneeskunſt roemt op haare kracht,
Als heilzaam boven al voor 't ſterfelyk geſlacht.
Daar de andere den mens in droeve lyfsgebreken
En ziekten laaten ſteeken,
Ontbloot van alle hulp en raad,
Komt zy (zo geeft zy voor) hem in dien ſtand te baat.
Ja als de veege ziel gereed ſtaat om te glippen
Van halfverſtyfde lippen,
Vermeet zy zich in deezen nood
Noch middel aan te biên tot ſteuting van de dood.
Maar ſchoon zy noch zo breed in haaren lof gaat weiden,
De kwaalen te onderſcheiden,
Die ſchuilen in het ingewand,
Gaat dikmaal boven het bereik van haar verſtand.
En kent zy de natuur der ziekte niet ter deegen,
Zo ſtaat zy ook verlegen,
Wat mengeling van artzeny
Tot weering van de kwaal en ſmerte dienſtig zy.
Of ſchort het uiterlyk aan een van 's lichaams leden,
Zy kan geen' hulp beſteeden,
Of iets, dat tot geneezing ſtrekt,
Als 't lid bewonden, of met kleed'ren is bedekt.
Dus moet een ider, die zich gaarne van zyn lyden
En ziekte zag bevryden,
Den arts ontvouwen naakt en klaar,
Hoedanig hem de pyn van binnen treft, en waar.
Dus moet elkeen, die zyn' kwetſuuren en zyn' wonden
Gereinigd, en verbonden,
En wederom geheeld wil zien,

'T Getroffen lid ontbloot aan zynen wondarts biên.
Gezonden naar het lyf, terwyl uw' kranke zielen
Van droever kwaalen krielen,
Dan 't zwakke lichaam ooit beſchreid,
Ziet hier den weg getoond, die ter geneezing leid.
Zo lang gy u voor God rechtvaardigt, en de wonden
En ziekten van uw' zonden
Voor hem vergoelykt en bedekt,
Word nimmer zyne gunſt tot uwe hulp verwekt.
Want ſchoon hy geenzins by den lyfarts word geleeken,
Maar alle zielgebreken,
Hoe heimelyk, hoe diep gezet,
Voor zyn doordringend oog ontdekt zyn klaar en net;
En ſchoon hy nimmer het vermogen kan ontbeeren,
Om alle kwaal te weeren,
Geen mens beproeft die waarde kracht,
Indien hy niet zyn' pligt van zyne zy' betracht.
Dat liet hy duidelyk ons in zyn woord ontvouwen.
En die het wel beſchouwen,
Zien zonder moeite Gods beleid
Gegrond op reden, en verſtand, en billykheid.
Die leeren 't recht en God-betaamelyk te weezen,
Geen' ziele te geneezen,
Als die haar' ziekte ſmert en deert,
En zyn' genade tot haar' trooſt en hulp begeert.
Die leeren, dat geen' zucht tot redding, geen verlangen
Het herte kan bevangen,
Als dat het kwaad erkent voor kwaad,
En in zyn' diepſten grond oprecht verfoeit en haat.
Die leeren, dat de ziel geen' haat, maar welbehaagen
Tot haare kwaal kan draagen,
Wanneer zy die verbloemt, en dekt,
En, zo veel in haar is, het Godlyk oog ontrekt.
Waar 't anders, 't ging dan vaſt, dat God zyn' zegeningen

Den

Den menſen op moeſt dringen.
En wie, te recht beraân, en wys,
Waardeert des Hoogſten gunſt op zo geringen prys?
Of legt den grooten God zo veel aan ons gelegen,
Dat hy ons, ongenegen
Naar onzen welſtand zelf te ſtaan,
Van onze elende door zyne almacht zoude ontſlaan?
't Zy verre: zyn geluk, volmaakt in alle wyzen,
Kan door ons heil niet ryzen;
En weet van geen' vermindering,
Schoon nimmer goed gebeurde aan eenig ſterveling.
Neen, neen: 't is blyks genoeg, dat overmaat van liefde
Het Godlyk herte griefde,
Wanneer hy in zyn' waarden Zoon
Zich zelv' de kranke ziel tot arts heeft aangeboôn.
't Is zucht genoeg, dat hy, in plaats van ſtrenge ſtraffen,
Ons middel wil verſchaffen,
Tot heeling der gewonde ziel
Van 't kwaad, waar in zy door haare eigen' ſchuld verviel.
't Is gunſt genoeg, dat ons die weldaad mag gebeuren
Voor een oprecht betreuren,
Een rond belyden van het kwaad,
Goê wil, en bede om hulp tot redding uit dien ſtaat.
Gelukkig', die 't by tyds erkennen, en ontwaaken,
En dus den ziel-arts naaken!
Dien is zyn' barmhertigheid
Volkomen raad en baat voor alle kwaal bereid.

Het XXXII^ste ZINNEBEELD.

De kermiskraam.

Toen ik een kind was, ſprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overleide ik als een kind: maar wanneer ik een man geworden ben, heb ik te niet gedaan het geen eenes kinds was. I Kor: XIII. II.

Wederom is het koningryk der hemelen gelyk een koopman, die ſchoone paerelen zoekt. Welke, hebbende eene paerel van groote waarde gevonden, ging heenen, en verkocht al wat hy had, en kocht dezelve. Matth: XIII. 45, 46.

Op het XXXIIste ZINNEBEELD.

'T Is kermis, en de kraamen ſtaan.
Dit doet de vreugd in jonge herten leeven,
Die, om hun oogen te verzaân,
Zich drom by drom naar de open' markt begeeven.
Hier woelt en zwiert het onder een,
Gelyk een zwerm van byën in de dalen,
Daar kruid en bloemen 't veld bekleên,
Om in hun korf den honigraat te haalen.
Myne oogen ſchemeren in 't hoofd
Van dat gedraaf, dat loopen, en dat dringen:
Myne ooren ruiſen, half verdoofd
Door 't mengelen van roepen, ſpeelen, zingen.
Terwyl ik elk zyn' zinlykheid
In zyn bedryf ten klaarſte zie ontvouwen,
Bevind ik my al zacht geleid,
Daar wicht by wicht de poppekraam beſchouwen.
Hier toont zich elk van hun op 't meeſt
Door 't gadeſlaan van eenig ding bewoogen,
Dat op den onbedreeven geeſt
Kan werken met het hevigſte vermogen.
Trompet, en trom, en houte paard,
Viool, en pop, en wat 'er meer mag weezen,
Word hier, naar iders trek en aard,
Gelyk wat groots, beſpiegeld en gepreezen.
En door 't gezichte niet voldaan,
Wyl dat de luſt kan tot bezitting noopen,
Houd ider by zyne ouders aan,
Om zich het ſtuk, dat hem bekoort, te koopen.
Daar is het kind geheel vermaakt,
En ſpringt van vreugd, om 't goed, naar wens verkreegen,
Als waar het aan een' ſchat geraakt,

Waar

Waar by geen ding ter waereld is te weegen.
Onnozel wicht, zo denkt myn geeſt,
Hoe word uw hert in blydſchap dus ontſtoken,
Om 't geen voor 't einde van het feeſt
Miſſchien zal zyn geſchonden, en gebroken!
Of zo gy 't al geheel bewaart,
Wat waar vermaak, of weezendlyk genoegen
Kuntge uit een houte beeld, of paard,
Of ander tuig, u immer toe zien voegen?
O! had gy 't recht gebruik van reên,
Gy liet gewis die idelheden vaaren,
En zoud verſtand en tyd beſteên,
Om waarder goed met iver te vergaâren.
Nu word dit, om de onnozelheid
Van uw begrip, in deezen tyd geleeden,
Op hoop, dat eens met meer beleid
Uw' keure zich zal ſchikken naar de reden.
Maar ô! wat zyn, wat zyn 'er veel',
In 's levens kracht, bedaagd, en reeds aan 't gryzen,
Die in 't verkiezen van hun deel
Geen meer verſtand, als kinderen, bewyzen!
Want wat 's de waereld toch, te zaam
Met al haar goed, waar meê zy praalt voor de oogen?
Wat anders, dan een' kermis-kraam,
Vol nietigheên, met ſchynſchoon overtoogen?
Wat ziet men vaak haare eer en pracht,
Haar' weelde, en ſchat, eer 't kermisfeeſt van 't leven
Word door de dood ten eind gebragt,
Op 't onvoorzienſt den ſterveling begeeven!
En die hen al behouden kan,
Tot 's levens zon in 't donker graf gaat daalen,
Wat voordeel trekt zyn geeſt daar van?
Niet meer, als 't kind uit poppegoed kan haalen:
Niet meer, als dat zich 't herte ſtreelt,

En

En in den laſt, waar meê het gaat belaaden,
Wat groots en heerlyks zich verbeeld,
Doch nimmer zyn' begeerte kan verzaaden.
Noch jaagt en draaft ſchier idereen
Naar 's waerelds kraam, daar t' zaamgedrongen' hoopen
Elkanderen byna vertreên,
Om naar hun luſt van haare waar' te koopen.
Ja even als 't onweetend kind
Al wat het heeft blymoedig af wil ſtappen,
Om 't lieve ſpeeltuig, dat het mint,
Zo gaat het ook in deeze koopmanſchappen.
Al moet hier oordeel, en verſtand,
En redenskracht, en vryheid, en geweeten,
Ja lyf en ziele zelf verpand,
Geen nood, hier kan geen prys te waardig heeten.
O oude kinders, hoe zo ſlecht!
Ziet, wat gy al in uwe drift durft waagen.
Al ſchynt het in uwe oogen recht,
Gy zult het u eens jammerlyk beklaagen.
De tyd genaakt, waar in het al,
Dat 's waerelds kraam zo heerlyk nu doet pronken,
Met aarde en hemel teffens zal
Verzinken in een' zee van vuur en vonken.
En ach! hoe zal, hoe zal het gaan,
Als God, uw Heer en Vader, u zal vraagen,
Wat met de goed'ren zy gedaan,
Door zyne gunſt uw' zorgen opgedraagen?
Ik ys voor zulk een' rekenſtond.
En kan die ſchrik des Heeren, neêrgezeegen
In uwes herten diepſten grond,
Uw' zielen niet tot wyzer daad beweegen?
O ja, ô ja, 't is nu de tyd,
Om blyk te doen, dat ge in verſtand en reden
Geen' kinders, maar volwaſſen zyt,

Door 's Vaders goed rechtmaatig te besteeden.
En vraagt gy, hoe dit toe zal gaan?
Die uit den schoot des Vaders kwam op de aarde,
Bood u de schoonste waaren aan,
By 's waerelds kraam oneindig hoog in waarde:
Een' schat, die waarlyk 't hert verheugt;
Een' paerel, meer dan alle goud gepreezen,
Verheerlykt met den naam van Deugd,
Om dat ze rein en duurzaam is van wezen.
Tast, tast, als wyze kooplièn, aan:
Tast aan, terwyl 't u gunstig word gegeeven.
Hier mag het billyk al op staan,
Wat gy bezit, ja lyf, en ziel, en leven.

TOEZANG.

Stem: *De eerste Psalm.*

Of, *Het best op aard is een gerust gemoed.*

I.

Gelukkig mens, wiens zuiver zielgezicht,
Bestraald met glans van 't onbeneveld licht,
Weet tot den aard en 't wezen aller dingen,
Die zich voor 't oog vertoonen, in te dringen,
En wel bedacht, voorzichtig, met beleid,
Elk stuk beschouwt in zyn' hoedanigheid!

II.

Geen valse schyn, die listig de oogen streelt,
Terwyl hy 't kwaad als heilzaam goed verbeeld,
En duizenden misleid door snoode logen,
Heeft immermeer op zyne ziel vermogen,
Die 't deksel licht, en 't oog naar binnen keert,
En ider ding op zynen prys waardeert.

III. Weg,

III.

Weg, waereld, weg met al uw poppegoed,
Gy zyt te laag voor zo een eêl gemoed.
Laat kinderen, door uw vertoog gevangen,
Aan 't glimpig ſchoon van uwe waaren hangen;
Dit manlyk hert, dat u in 't hert beziet,
Acht all' uw' ſchat voor waan en enkel niet.

IV.

Dat heeſt zyn oog geveſtigd op een goed,
Dat, waarlyk groot, en ſchoon, en vol van zoet,
En niet bepaald aan klein getal van uuren,
In eeuwigheid en onverwelkt zal duuren,
En heeft, voor 't lot van zo een dierbaar heil,
Al 't aardſe goed, ja lyf en leven, veil.

V.

O eeuwig licht, daar 't al zyn licht van haalt,
Geef, dat ons hert, meê van uw' glans beſtraald,
Der dingen ſtand rechtmaatig leer' bevatten,
En ider ſtuk op zyne waarde ſchatten,
Op dat het, niet door ſchalken ſchyn verleid,
Uw waare goed verkiez' voor de idelheid.

Het XXXIIIste ZINNEBEELD.

Gewoonte maakt eelt.

Ziet toe, Broeders, dat niet te eeniger tyd in iemand van u zy een boos ongeloovig hert, om af te wyken van den leevenden God. Maar vermaant elkanderen allen dag, zo lang het Heden genoemd word, op dat niemand uit u verhard werde door de verleiding der zonde. Hebr: III. 12, 13.

Daarna de begeerlykheid, ontvangen hebbende, baart de zonde: en de zonde, voleindigd zynde, baart de dood. Jakob: I. 15.

Op

Op het XXXIIIſte ZINNEBEELD.

Een ſtier, van jaagers dicht omzet,
Daar duizend pylen, ſcherp gewet,
Van alle zyden op hem doelen,
En ſtorten hem zo dicht en ſtyf,
Als hagelbuijen, op het lyf,
Schynt de eerſte ſcheuten wel te voelen.
Dan doet de pyn, die 't yzer geeft,
Hem brullen, dat 'er 't woud van beeft,
En mens en dieren voor hem ſchroomen.
Maar als de huid is vol gelaân,
Schynt alle ſmerte weg te gaan,
Als waar het ſtaal zyn' ſcherpte ontnomen.
Indien hy wiſt van overleg,
Hy maakte zich ten eerſten weg,
En zou de vlugt veel liever kiezen,
Dan zich te mengen in den ſtryd,
En dus 't gevoelen met den tyd
Tot zyne ſchaade te verliezen.
Want hoe de ſmert hem minder raakt,
Hoe meer zyn ondergang genaakt;
Wyl elke ſchicht, in 't lyf gedreeven,
Een' nieuwe wonde ſlaat, en 't bloed
Hem des te meer ontvloeijen doet,
Tot hem zyn' krachten gants begeeven.
Dus ziet hy eindlyk van 't geweld
Der felle jaagers zich bekneld,
Onmachtig om hun hand te ontloopen,
En moet het, hoe hy in 't begin
Zich weerde, naar hun luſt en zin
Met een' gewiſſe dood bekoopen.
Hoe leevendig verbeeld dat beeſt

Den flechten toeftand van den geeft,
Die door het vleijen van de zinnen,
Of omgang met het fnood geflacht
Der boozen, by gebrek van wacht,
Zich van de zonde laat verwinnen!
Die voelt in 't eerft wel meê de fmert
Der zondefchichten in het hert,
Naardien hem van het teêr geweeten,
Ontwaakt op elke zondendaad,
De affchuuwlykheid en ftraf van 't kwaad
Erinnerd word, en toegebeeten.
Maar ach! hy raakt van tyd tot tyd
Hoe langs hoe meer 't gevoelen kwyt;
Verftand en redenskracht verfmooren;
't Gewiffe, in diepen flaap gebragt,
Of toegefchroeid, en wreed verkracht,
Laat zyne ftem niet langer hooren.
Zo krygt het kwaad, dat eerft met fchroom
Bedreeven wierd, den ruimen toom;
En die voorheen, op 't hooren noemen
Der zonde, in 't herte wierd ontroerd,
Word eindelyk zo wyd vervoerd,
Dat hy'er ftoutlyk op zal roemen.
Elk, wien dit ftuk ten herte gaat,
Roept nevens my, ô droeve ftaat!
Wyl licht de reden kan befeffen,
Dat, hoe 't gevoel te minder nypt,
Hoe 's menfen ramp te meerder rypt,
En des te wiffer hem zal treffen.
Maar fchrikt ge, ô mens, voor 't ongeval,
Dat zulk een' ziel bezuuren zal,
Laat door het Goddelyk vermaanen
't Gemoed in tyds ten befte raân,
En fchrik voor alle booze daân,

Die

Die 't pad tot zulk een jammer baanen.
  Begeert gy een' gewiſſen raad,
  Wacht, wacht u voor 't begin van t' kwaad.
Geef vlytig acht op plaats en tyden:
  Zie toe, waar de ongerechtigheid
  Argliſtig haare laagen leit,
En leer 't gevaar omzichtig myden.
  Gelukkig, die, van wyzer geeſt
  Bezeten, dan het domme beeſt,
Des jaagers ſchichten weet te ontvlieden!
  Al word het vluchten meeſt verſmaad;
  Hier is 't de beſte toeverlaat,
En de allermeeſte weërſtand bieden.

Het XXXIV^ste ZINNEBEELD.

De gryze kindsheid.

Broeders, word geene kinderen in het verſtand: maar zyt kinderen in de boosheid, en word in het verſtand volwaſſen. I Kor: XIV. 20.

Want gy, daar gy leeraars behoorde te zyn van wegen den tyd, hebt wederom van nooden, dat men u leere, welke de eerſte beginſelen van Gods woorden zyn: en gy zyt geworden [als] die melk van nooden hebben, en niet vaſte ſpyze. Hebr: V. 12.

Op het XXXIVste ZINNEBEELD.

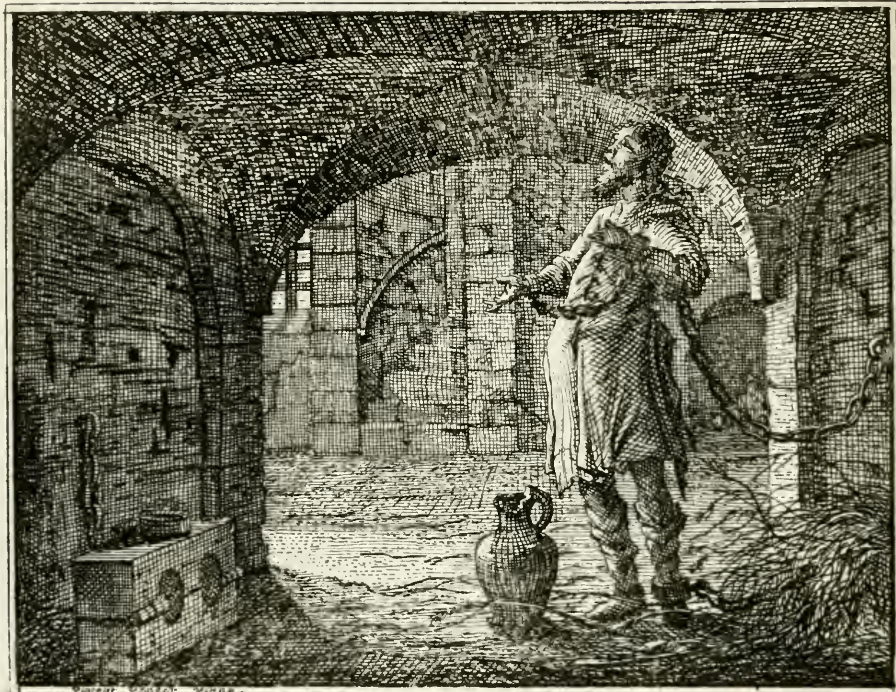
De levenskracht, die in het kind
Noch zwak en teder zich bevind,
Eist veelerlei behulpzaamheden
Van leiband, loopstoel, en wat meer
Kan dienen, dat het kindje leer'
Op zyne voeten staan, en treeden.
Maar als men eens een' gryzaard zag,
Die in zyn' hoogbejaarden dag
Dus eerst het leven aan ging vangen,
En, als een kind in zynen stand,
Een' loopstoel noodig had, of band,
Tot stutsel voor zyn' zwakke gangen,
Verwondering zou 't hert verslaan,
En doen als opgetoogen staan.
Doch laat het uwe ziel niet kwellen,
O Waereldling, als gy bevind,
Dat wy met zulk een ouden kind
Niet schroomen u gelyk te stellen.
Want schoon gy, door verheven waan,
En eigenmin, u voor laat staan,
Dat gy al lang begond te leeven,
En lacchen zoud, om die, beducht
Voor uwen val, uit trouwe zucht
U 't kindertuig tot steun wou geeven;
Het staat nochtans met u zo breed
En schoon niet, als gy u vermeet.
Neen, neen; hoe zeer ge u durft beroemen,
Het leven, dat gy in u ziet,
Verdient den naam van leven niet,
Maar is veel eer een' dood te noemen.
Al roert gy 't lichaam, en zyn' leên,

Al gaat gy met gezwinde schreên,
Al kunt gy werken, drinken, eeten,
Al zyt gy vaardig in 't bedryf,
Dat opzicht heeft op 't aardse lyf,
Dit mag nochtans geen leven heeten.
Maar als de geest zich vlug, en sterk,
En vlytig toont in 't groote werk,
Van zynen Heer hem voorgeschreeven,
Dat draagt, naar redelyk bescheid,
In 't heilig woord ons voorgeleid,
Alleen met recht den naam van leven.
Dit leven is u onbekend,
Terwyl zich uwe ziel gewent,
Als dood of sluimerziek te rusten,
Gestreeld, gekoesterd, en gevleid
Door veelerlei bekoorlykheid
Van lyfsvermaak en dwaaze lusten.
Of komt zomwylen uw gehoor
't Gewag van 't waare leven voor,
Gy laat het ongevoelig vaaren,
Als waar 't voor u noch veel te vroeg,
En zyn beginsel tyds genoeg
Te aanvaarden in uwe oude jaaren.
O dwaasheid, die geen' weêrga vind,
Dan eerst, gelyk een teder kind,
Begin te maaken van het leven,
Wanneer de tyd ten einde neigt,
En ider uur het leven dreigt
Zyn' laatsten ademtocht te geeven!
En ach! wat word hier menig mens
Versteeken van zyn' hoop en wens!
Wat moet, wat moet 'er menig sterven,
Eer hy het leven eens genoot,
En sterven, gants van hoop ontbloot,

Dat hy het leven ooit zal erven!
  Wys is hy dan, en wel bedacht,
  Die 't leven van den geeſt betracht,
En zynen leeftyd niet by dagen,
  By maanden, noch by jaaren meet,
  Maar by den voortgang, dien hy deed
In 't doen van 's Hemels welbehaagen!
  Die heeft in waarheid lang geleefd,
  Of ſchoon hy in zyn' jongheid ſneeft.
En ſtygt hy op tot hooge jaaren,
  De grysheid, op het pad der deugd
  Gevonden, ſtrekt zyn' ziel tot vreugd,
En eene kroon voor zyne haaren.

Het XXXVste ZINNEBEELD.

Vryheid, blyheid.

Maar wy hebben goeden moed, en hebben meer behaagen, om uit het lichaam uit te woonen, en by den Heere in te woonen. 2 Kor: v. 8.

Staat dan in de Vryheid, met welke ons Christus vrygemaakt heeft, en word niet wederom met het jok der dienstbaarheid bevangen. Gal: v. 1.

Op

Op het XXXVste ZINNEBEELD.

Die, in een' kerker opgeſlooten,
Van licht en menſen is verſtooten,
Met enge boeijen zwaar belaân,
Gevoelt natuurlyk 't hert bevangen
Van onophoudelyk verlangen,
Dat hooger macht hem kome ontſlaan:
Op dat hy, voor het naare duiſter,
Geniet' den minnelyken luiſter,
En 't lieve ſchynſel van den dag;
En, van verdriet en dwang ontheven,
Met vrienden en bekenden leeven,
En vreugd in vryheid ſcheppen mag.
Ja kon hy zelf de ſtaale banden
Van voeten ſcheuren, en van handen,
Hy ſtelde liſt en kracht te werk.
Door vlyt en moeite niet bezweeken,
Om door de muuren heen te breeken,
Hoe wel bezorgd, hoe vaſt, en ſterk.
Al wierd, in dat bepaalde leven,
Van alles hem volop gegeeven;
Al mogt hem, om in luſt te baân,
Zyn volle wens altyd gebeuren,
Noch zou hy 't voor wat beters keuren,
Uit zyn' gevangenis te gaan.
Zo word naar 't lichaam vry te weezen
By ider als wat groots gepreezen.
En 't gaat ons, dwaazen, niet aan 't hert,
Schoon de ed'le ziele zit gevangen:
Ja zelf gevoelt zy geen verlangen,
Dat eens haar ſtaat verwiſſeld werd'.
De waereld, en dit aardſe leven,

En 't lichaam, ſchoon het, niet omgeeven
Met banden en gevangenis,
Op vryheid ſchynt te mogen roemen,
Zyn een gevangenhuis te noemen,
Waar in de geeſt gekerkerd is.
De rechte vryheid is hier boven,
Daar de Engelen den Hoogſten looven
In ongemeeten' heerlykheid.
Daar heeft de ziel haar' beſte vrinden,
Daar is haar goed en erf te vinden,
Haar huis en wooning toebereid.
De zon is doof, en zonder glanſen,
By 't helder licht, dat 's hemels tranſen
Doorſchynt met onbevlekten gloed.
En wat men zich hier zoets verbeelde,
't Is bitter by de zuiv're weelde,
Die 't geeſtendom verkwikt en voed.
O! kon de ziel dit recht bezinnen,
Hoe zou de zucht haar overwinnen
Tot zulk een' ſtaat, vol luſt en eer!
Wat zou zy een' begeerte toonen,
Om uit het lichaam uit te woonen,
En in te woonen by den Heer!
Kon haar verlangſt den tyd doen ylen,
De jaaren wierden korte mylen,
En ider dag een oogenblik.
Of kon zy zelf haar' banden breeken,
Zy vloog naar de eeuwig-klaare ſtreeken,
Verr' boven 's waerelds damp en ſlik.
Al wierdhaar volle keur gegeeven
Van al wat groot is, en verheven,
En ſchoon, en luſtig hier op aard;
Al mogt zy kroon en rykſtaf draagen,
Niets zou haar in het minſt vertraagen,

Of

Of wederhouden in haar' vaart.
Maar ach! het meeste deel der mensen
Gevoelt geen' and'ren trek of wensen,
Als dat het aardse levenslot
Een' reeks van jaaren mag beklyven:
Ja kon men hier oneindig blven,
Men liet den Hemel wel aan God.
Van waar dat dwaaze welbehaagen,
Als dat de ziel, van de eerste dagen
Tot haar' gevangenis gewend,
Al vroeg aan ketens van de zonden
En kwaâ begeerten vastgebonden,
Geen beter goed noch leven kent?
O jammerlyke stand der zielen!
Wat volgt, wat volgt u op de hielen
Een sleep van bitter ongeval!
Want hoe gy hier naar lust moogt haaken,
Eens zal nochtans de dag genaaken,
Die 's waerelds kerker sloopen zal.
En schoon dit leed noch veele jaaren,
Haast zal het uur zich openbaaren,
Dat, 's lichaams banden losgedaan,
Verbroken, en van een gesprongen,
De ziel, haars ondanks, word gedwongen
Uit 's levens kerker uit te gaan.
Dan word zy wel van de eene ontbonden,
Maar ziet eerlang zich weêr verzonden
Tot andere gevangenis,
Daar zon, noch maan, noch sterren schynen,
En 't yselyk gevoel van pynen
Het eeuwig loon der dwaasheid is.
Laat u, ô Mens, dit lot verschrikken,
Op dat zich van de zondestrikken
Uw' ziel eens mag ontslaagen zien.

De Hoogſte laat u hier toe nooden;
Zyn byſtand word u aangebooden,
Om dat gevangenhuis te ontvliên.
Zo kunt gy, trouwe deugdenwerker,
Met vreugde gaan uit 's lichaams kerker,
Om eens, in Gods paleis geleid,
Te deelen, met zyn' lievelingen
In de overdierb're zegeningen
Van vryheid, en van heerlykheid.

TOEZANG.

Stem: *Hoe ongelyken lot.*

I.

Is 't leven hier zo zoet,
Zo vol van heil en goed,
O dwaaze menſen!
Dat uw' genegenheên,
Uw' zuchten en gebeên,
Uw' hoop, en wenſen
Geſtadig tot geen ander einde ſtrekken,
Dan om dien draad veel' jaaren uit te rekken?
Ach! neen; ach! laat ter deegen
Uw' ziel de zaake weegen,
En in den grond bezien het aardſe leven;
Zo leertge op klaare blyken
Een beter vonnis ſtryken,
Zo word uw hert van beter zucht gedreeven.

II.

Wat is toch hier beneên,
Dan zorg en moeilykheên,
Dan pynlyk ſlaaven,

Dan

Dan kommer, angſt, en ſmert,
Waar in geſtaag het hert
Zich vind begraaven?
Daar hoop en vrees geduurig t' zaamen ſtryden,
En doen de ziel oneindig kwelling lyden,
Daar geen gevoel van luſten
De neiging immer bluſten,
En naauw een blik van vreugde word genooten,
Die niet in korte ſtonden
Geſtoord word en geſchonden,
En met verdriet en bitterheid begooten.

III.

Wat is'er dan op aard
Zo ſchoon, zo groot, zo waard,
Dat ons zou binden?
Ach! neen; laat uw gemoed,
Bewuſt van beter goed,
Dien trek verſlinden,
En achten ſlechts dit tydelyke leven
Een worſtelperk, en loopbaan, om te ſtreeven,
In hoop en ſterk verlangen,
Naar 't doelwit, opgehangen
Door Gods genaê voor die hier manlyk ſtryden,
Om in het lot te deelen,
Dat, zonder te verveelen,
En nooit bezwalkt, de zielen zal verblyden.

Het XXXVIste ZINNEBEELD.

Wat is zy vaardig!

Kan ook eene Vrouw haaren zuigeling vergeeten, dat zy zich niet ontferme over den zoon haares buiks? Of ſchoon deeze vergat, zo zal ik toch u niet vergeeten. Zie, ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd. Ezai: XLIX. 15, 16.

Wat zullen wy dan tot deeze dingen zeggen? Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zyn? Die ook zynen eigenen Zoon niet geſpaard, maar hem voor ons allen overgegeeven heeft, hoe zal hy ons ook met hem niet alle dingen ſchenken? Rom: VIII. 31, 32.

Op

Op het XXXVIste ZINNEBEELD.

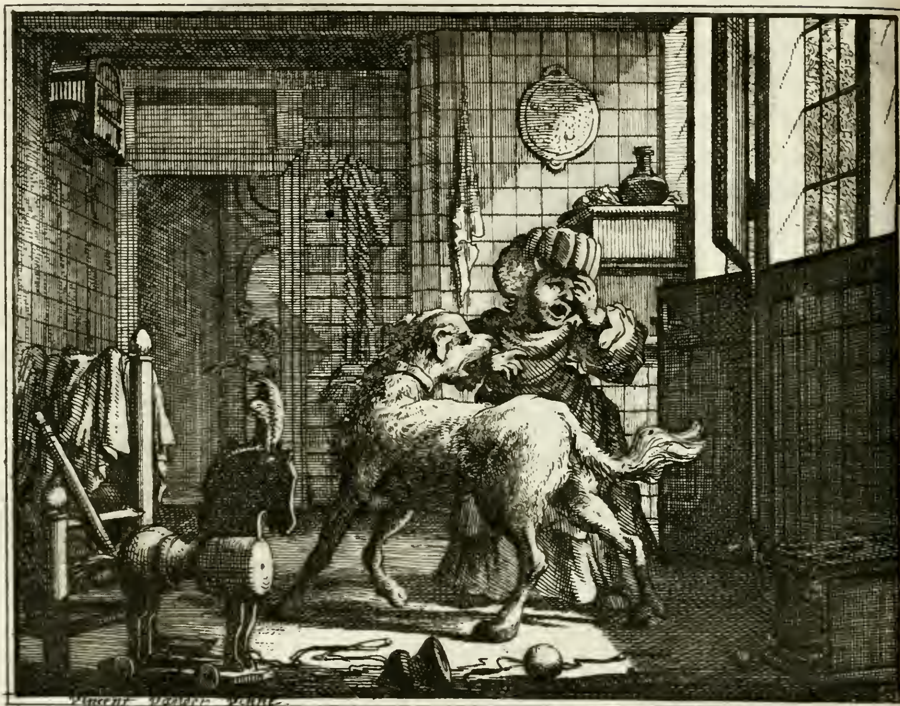
Indien een moeders oog haar' dierbeminde vrucht
Zich naar een' waterkant onkundig zag begeeven,
Hoe zou de liefde ſtraks, voor ongeval beducht,
Haar teder hert doen ſlaan, en all' haar' leden beeven!
Hoe ras zou haar die zucht doen ſmyten aan een' kant
Al wat haar bezig hield, en haare voeten reppen
Met overſnelle vlucht, om met een' wakk're hand
Het onbedachte wicht voor 't vallen te onderſcheppen!
En of zy 't in die drift aanvatte met een' greep,
Die 't kind, door ſmerts gevoel, een' keel deed open zetten,
Geen nood, terwyl zy zag door dien onzachten neep
't Verderf van 't lieve krooſt, en haaren druk beletten.
Ja kon het wichje zelf zich brengen voor 't verſtand,
Hoe na de ontyde dood zyns levens knopje plukte,
Het dankte 's moeders zorg, en kuſte haare hand,
Die 't, ſchoon met ongemak, zyn' ondergang ontrukte.
Die zyn' gedachten eens op zulk een voorval legt,
Kan niet genoegzaam zich verwond'ren, in 't betrachten,
Hoe vaſt de liefde hier haar' banden heeft gehecht,
Dat alles wyken moet voor haare zoete krachten.
Maar luſt het u, ô Mens, de liefde in ſterker vuur
Te zien ontſteeken, laat uw hert, om hoog geheven,
Zich ſpiegelen in God, den Schepper van natuur,
Die 't moederlyk gemoed dien trek heeft ingegeeven.
Eens ſprak zyn mond een woord; Kan ook een moeders (hert
Haar' teêren zuigeling vergeeten, haaren zoone,
Haare eigen' lichaams vrucht verzuimen, dat ze in ſmert
En ongeval aan hem geen medelyden toone?
En of ſchoon deeze zo ontaard wierd van gemoed,
Dat moederzorg en zucht wierd uit de ziel verſmeeten,
En zy 't onnozel wicht, haar eigen vlees en bloed,

Vergat, zo zal ik u toch nimmermeer vergeeten.
  Ik heb u in de palm van de eene en and're hand
Wel duidlyk gegraveerd met onuitwisb're trekken;
  Zo kan dat beeld geſtaâg in hert en ingewand
Tot u en uw behoud myn' zorg en goedheid wekken.
  O aangenaame taal! wat klinkt gy zacht en zoet!
Wie zou, na zulk een woord, voor ongeval vertzaagen!
  Wie zou 't, in allen ſtand, niet ruſtig van gemoed,
Op zulk een' toeverlaat, met zynen Vader waagen!
  Ja, trouwe zielen, die eenvoudig, en oprecht,
En nederig, en klein, als kinders, zoekt te leeven,
  Ziet hier een' grond, daar uw vertrouwen opgelegd
Door alles onverzeerd en veilig heen kan ſtreeven.
  Geen moeders oog bewaakt haar' zuigeling zo teêr,
Als u het liefden-oog van uw' getrouwen Vader,
  Op dat geen ſtruikelſtoot of ſteen uw' voet bezeer',
En geene waare ramp tot uwe tenten nader'.
  Al gaat gy nu en dan op onheils waterkant,
Daar 't wis verderf, zo 't ſchynt, beloert uw lieve leven,
  Hy hoed u voor den val door zyn' genaden-hand,
Om niet ontydig door 't geweld der dood te ſneeven.
  En of gy ook zomtyds, door onbedachtzaamheid,
En 's waerelds ſchoon en zoet, van 't rechte ſpoor geweeken,
  U wendde naar den weg, die ten verderve leid,
Noch zal, tot uw behoud, zyn' zorge niet ontbreeken.
  Hy gaf ons zyn' belofte in 't heilig woord te pand,
Dat hy 't eenvoudig hert in zyn' verborgenheden
  Zal onderwyzen, en verlichten in 't verſtand,
Tot kennis van den weg, waar langs het heeft te treeden.
  Maar dikwils gaat het hier, als 't met de moeder doet,
Dat God, om voor 't verderf zyn' kinders te behoeden,
  Hen knelt met eenen neep van droefheid in 't gemoed,
Of aantaſt met den prang van harde tegenſpoeden.
  Gebeurt u zulk een lot, ô laat geen ongeduld

Uw hert bevangen, of tot morren u verrukken;
  En ſchoon gy u de maat van lyden zagt vervuld,
Laat nimmer uw gemoed van wanhoop onderdrukken.
  Erkent in al uw kruis de minnelyke hand
Van uwen Vader, die u treft met liefdeſlagen,
  Om u te rukken uit uw doolend onverſtand,
En, door een' korte ſmert, uit eindelooze plaagen.
  Gebruikt zyn' geeſelroê tot vordering in deugd.
Zo zal zy u geen laſt, maar zoete wellust weezen;
  Zo word u 't kruis een' bron van onnadenkb're vreugd,
En ſtof van roem en dank, eerſt hier, en dan na deezen.

Het XXXVIIste ZINNEBEELD.

Na luſt volgt leed.

Ik zeg dan dit, en betuig het in den Heere, dat gy niet meer wandelt, gelyk de andere heidenen wandelen in de idelheid van hun gemoed, verduiſterd in 't verſtand, vervreemd zynde van het leven Gods, door de onweetendheid, die in hen is, door de verharding van hun hert. Efez: IV. 17, 18.

Dat u niemand verleide met idele woorden: want om deeze dingen komt Gods toorn over de kinderen der ongehoorzaamheid. Zo zyt dan hun medegenooten niet. Efez: V. 6, 7.

Op

Op het XXXVIIste ZINNEBEELD.

Het jonge wicht, van ſpeelzucht ingenomen,
Schept zyn vermaak in 't ſpringen van den hond,
En ſtreelt zyn' vacht, en, zonder kwaad te ſchroomen,
Steekt zelf de hand geruſt in zynen mond,
Terwyl het dier, met heen en weêr te jaagen,
Te kwiſpelen, en zich in bocht op bocht
Te wentelen, een blyk geeft van behaagen,
Als wierd het meê gedreeven van dien tocht.
Maar 't vinnig beeſt, in 't eind dat ſpeelen moede,
Of wat te hard gegreepen in de huid,
Snaauwt toe, en byt het kind in zyne woede,
Dat all' de vreugd in ſmert en druk beſluit.
O Waereldling, die uwe levensdagen
In aards vermaak dwaasluſtelyk verſlyt,
Zie hier het lot, dat voor uw waanbehaagen
Beſchooren is, of in, of na deez' tyd.
De waereld toont een bly en luſtig wezen,
En lacht u toe met vriendelyk gelaat,
Op dat zy dus uw' ziele zou beleezen,
Als gaf zy niet, dan vreugde zonder maat.
Gy doet, als 't kind. Van ſpeelzucht overwonnen,
En zonder vrees voor onheil of gekwel,
Haalt uwe ziel te los en onbezonnen
De waereld aan, en geeft zich meê in 't ſpel.
Wat ſpel is dit? Het ſpel van ſchat-vermeêren,
Van hoog in eer te praalen, en in ſtaat,
Het lyf met goud te ſieren, en met kleêren,
En ſtaàg te baân in weelde en overdaad,
Daar 't oog verdoolt in keur van lekkernyen,
't Gezelſchap zich vermaakt in id'le reên,
En tydgekwiſt, en wufte danſeryen,

By zang en ſpel, gedommeld onder een,
Die oor en hert verrukken door hun klanken,
Of daar zich 't vlees in dwaaze min voldoet,
Of, door 't genot van uitgeleezen' dranken,
Naar eis van ſmaak, de tong haar' drinkluſt boet.
Naar deeze trek, of geene 't hert kan paaijen,
Weet zich met liſt de waereld ſtadig aan,
Als 't hondje doet, te buigen, en te draaijen,
Om des te meer haar' banden vaſt te ſlaan.
Door dat geſtreel, dat toverachtig vleijen,
En elk volop te geeven naar zyn' zin,
Laat zich de ziel te jammerlyk verlei'en,
En kleeft geruſt aan 't ſpel jaar uit, jaar in.
O dwaaze, wien dit ondier kan bekooren!
Zie toe, zie toe, waar meê gy t' zaamenſpant.
Een zelve deel, als 't kind, is u beſchooren,
Een felle beet van 's waerelds ſcherpen tand.
Al ſchynt zy niet gevaarlyk in uwe oogen,
Al toont zy ſteeds een' vriendelyken aard,
Gy vind eerlang elendig u bedroogen,
Als eens te recht haar grond zich openbaart.
Zy draagt vermomd een' draakenſtaart, en tanden
Als van een' leeuw, den ſpringhaan net gelyk,
Dien Gods gezant op Patmos dorre ſtranden
Zag klimmen uit het eeuwig duiſter ryk.
Hoe menig wierd van haar geweer getroffen,
Wanneer zy hem vervolgde met haar' haat,
En van den top des aanziens neêr deed ploffen,
Ten doelwit van elende, ſpot, en ſmaad!
En noch waar 't goed, dat ider in zyn leven
Dit lot beproefde, op dat een' korte ſmert
Hem noch in tyds een klaar gezicht mogt geeven,
En drukken diep een afkeer in zyn hert.
Maar ach! hoe zal, hoe zal die valſe byten,

En

En ſteeken met onlydelyke pyn,
Die in haar ſpel hun gantſe leven ſlyten,
Als 't mommekleed van uiterlyken ſchyn
Eens door de dood geſcheurd word, en verſchooven!
Voor al, wanneer Gods Zoon op eene wolk
Ontzachelyk als rechter daalt van boven,
Om rekening te houden met zyn volk;
Als, 't veinzen uit, de waereld, ſnel verdweenen,
Met al, waar door zy 't herte nu behaagt,
Niets overlaat, dan naberouw en weenen,
Een' worm van ſpyt, die eeuwig plukt en knaagt.
O droevig eind van 't bly-beginnend ſpeelen!
Schei uit, ô Mens, van dat onzalig ſpel,
Om in de vreugd, die grond heeft, hier te deelen,
En na de dood in 't eeuwigduurend wel.

Het XXXVIIIste ZINNEBEELD.

Wrang in 't einde.

Want het bedenken des vlees is de dood; maar het bedenken des geests is het leven en de vrede: Daarom dat het bedenken des vlees vyandschap is tegen God: want het onderwerpt zich Gods wet niet; want het kan ook niet. En die in het vlees zyn, kunnen Gode niet behaagen. Rom: VIII. 6, 7, 8.

Op

Op het XXXVIIIste ZINNEBEELD.

Riviertje, dat, gesprooten
Uit ryke waterwel,
Van 't hoog gebergte snel
Langs menig veld al ruisend komt gevlooten,
Daar 't zuiver nat de lust
Van mens en dieren blust,
In heeten dorst van mens en dier genooten;
Al zyn uw' koele stroomen
Zo klaar, als kristallyn,
Zo fris, als zoete wyn,
Gy stort, aan 't eind van uwen loop gekomen,
In 't zeenat uwen vloed,
Daar al dat klaar en zoet
Door 't pekel word verdoofd en weggenomen.
O stroom van aards vermaaken!
O wyde waereldvloed,
Wiens wateren zo zoet,
Zo aangenaam aan domme herten smaaken,
Dat duizenden, verleid
Door uwe aantrekk'lykheid,
In graage lust naar uw' genieting haaken;
Hoe zeer gy kunt bekooren,
Gy moet ten laatsten meê
Verzinken in een' zee,
Daar al uw zoet vergaan moet, en versmooren;
De zee van ondergang,
Zo bitter, en zo wrang,
Door 't hoog besluit des Hemels u beschooren.
Zo hebt gy met de stroomen
Een' zelven loop en deel;
Doch overgroot verscheel,

Als in 't gemoed de vrucht word waargenomen,
Die de uitloop van uw' vloed
Voor uw' genieters doet
Uit uwen grond ten laatsten boven komen.
Want schoon de beek aan 't ende
Vloeit in de zoute zee,
Dat doet aan niemand wee.
Maar die tot u zyn' lust onmaatig wendde,
Stort, als gy hem ontgaat,
Met een in droeven staat,
In diepe zee van jammer en elende.
Dies willen wy u haaten,
Beschroomd voor zulk een lot,
En 't zoet van uw genot
Voor anderen gewillig overlaaten,
Naardien toch al het nat,
In uwen schoot bevat,
Zelf in deez' tyd de ziele niet kan baaten.
Wy weeten and're beeken,
Waar by uw vleijend zoet
Zo bitter is, als roet;
Wier edel vocht, nooit waardig vergeleeken,
Der zielen graage lust
Voldoet, en lieflyk blust,
En nimmer ons ontgaan kan, noch ontbreeken.
Deez' reine plassen strekken,
Veel meer, dan Gods Jordaan,
Om ons geheel te ontslaan
Van ziekte, en kwaal, en haatelyke vlekken:
Die kunnen in ons hert,
Hoe zeer van angst benerd,
Een' blyden troost en zoet genoegen wekken.
En als uw stroom moet daalen,
En sleept zyn' minnaars meê

In

In onheils diepe zee,
Daar niemand ooit het hoofd kan boven haalen.
Stort elk met deezen vloed
In eene zee van goed,
Die eeuwig ſtroomt, en oevers kent, noch paalen.
Zo iemand zoekt te weeten,
Hoe 't beekje zy genoemd,
Daar hert en tong van roemt,
Dien word terſtond zyn antwoord toegemeeten;
Die heuchelyke vloed,
Zo klaar, zo ryk, zo zoet,
Zo vol van heil, is Liefde Gods geheeten.
Weg dan, uw' wat'ren ſtinken,
Dies willen we u voortaan
O waereldvloed, verſmaân,
Om ſtadig uit deez' weeldebeek te drinken,
Tot dat wy, hel en dood
Ontzwommen, in den ſchoot
Der zee van heil voor eeuwig gants verzinken.

Het XXXIXste ZINNEBEELD.

Niet zonder hulp.

Het heeft u bedorven, ô Izraël, want in my is uwe hulp. Hoz: XIII. 9.

Niet dat wy van ons zelven bekwaam zyn iet te denken, als uit ons zelven : maar onze bekwaamheid is uit God. 2 Kor: III. 5.

Daarom zegt [de Schrift]; God wederstaat de hoovaardigen, maar den nederigen geeft hy genade. Jakob: IV. 6.

Op

Op het XXXIXste ZINNEBEELD.

De vogel, door het aas bewoogen,
Dat, opgehangen voor zyne oogen,
Hem lokt met hoope van vermaak,
Als waar 't uit gunst hem aangebooden,
Heeft geene hulp of dienst van nooden,
Op dat hy in den strik geraak'.
Maar als hy nu, met zyn verlangen
Te boeten, in den strik blyft hangen,
Hy komt 'er geensins weder uit,
Al woelt en werkt hy naar vermogen,
Ten zy een' hand van mededoogen
Den toegehaalden knoop ontsluit.
O Mens, die roemt in uw' gedachten
Op ryke gaaven, groote krachten,
Zie hier het beeld van uwen stand.
De waereld is een woud te noemen,
Waar in de zonden, waard te doemen,
Een' menigte van strikken spant.
Om aan die koorden vast te raaken,
Is 't lokaas van haar waanvermaaken,
Waar meê zy listig streelt en vleit,
Waar door zy uw' verkeerde zinnen
Tracht in te neemen, en te winnen,
Gestadig voor uw oog bereid.
Hier hoeft niet meerder by te komen,
Wyl 't hert, door 't schynzoet ingenomen,
U telkens noopt, en krachtig troont,
Tot dat uw' wil zich laat verrukken,
Om nevens and'ren 't goed te plukken,
Dat zo bekoorlyk zich vertoont.
Dus komt gy zelf, door list bedroogen,

Als

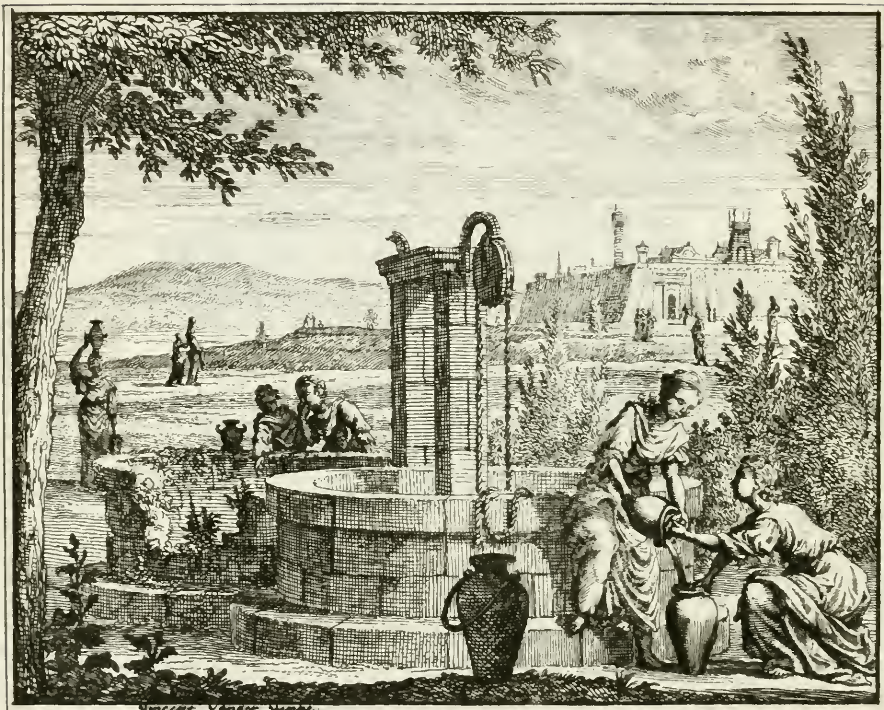
Als 't vogeltje, in den ſtrik gevloogen.
  Maar zult gy dien benaauwden band,
Wiens droeve prang den geeſt doet zuchten,
Eens wederom naar wens ontvluchten,
  Dat eiſt een' hulp van hooger hand.
Dit tuigen Gods gewyde bladen,
Met blyk op blyken overlaaden,
  Dat niemand raakt van zonden vry,
Zo God niet zelf, van liefde ontſteeken,
Hem onderſteune, en help' verbreeken
  De koorden van haar' ſlaaverny.
Dit hebben all' Gods lieve vrinden,
Geleerd uit levend ondervinden,
  Door allen reeks van tyden heen,
't Zy ze op zich zelv' of and'ren letten,
Om Gods genade in top te zetten,
  Erkend en williglyk beleên.
Dit deed hen, met eerbiedig ſchroomen
In 't diepſt des herten ingenomen,
  Voorzichtig ſtuuren hunnen voet,
En boven al zich angſtig wachten,
Dat geen' vermetele gedachten
  Ooit ingang vonden in 't gemoed.
Dit deed hen in een diep verneêren,
Als kindertjes, voor God verkeeren,
  En (recht als maagd of dienaar plag
Op hunne meeſters en hun vrouwen)
Hun oogen ſteeds geveſtigd houwen
  Op 's Heeren handen vol ontzach.
Dit deed hen, als hun wank'le treden
Zomwylen waaren afgegleeden
  Van 't ſpoor der Godgewyde wet,
Den Hoogſten om genade ſmeeken,
En kracht, op dat van haar' gebreken

De

De ziel verloſt wierd en gered.
En wat is anders ook de reden,
Waarom Gods woord ons in gebeden
Beveelt te waaken ſtadig aan,
Als dat wy daar uit zouden merken,
Dat God altyd ons moet verſterken,
Om van de zonden ons te ontſlaan?
O! laat dit ſteeds voor de oogen zweeven,
Zo word uw hoogmoed neêrgedreeven,
Zo leert ge altyd op God te zien,
En hem in kleinheid aan te hangen,
Om kracht van zyne gunſt te ontvangen,
Waar door gy 't kwaade moogt ontvliên.
O! laat geſtadig uw' gedachten
Met ernſt dit ernſtig woord betrachten
Van Jezus grooten Afgezant,
God ſtaat altyd den hoogmoed tegen,
Maar geeft aan 't ned'rig hert zyn' zegen,
Zo zyt gy zalig in uw' ſtand.

Het XLſte ZINNEBEELD.

't Verſchil is groot.

Daar is een, die uitſtrooit, welken noch meer toegedaan word; en een die meer inhoud, dan recht is, maar het is tot gebrek. De zegenende ziel zal vet gemaakt worden; en die bevochtigt, zal ook zelf een vroege regen worden. Spreuk: XI. 24, 25.

Daar is een kwaad, dat krankheid aanbrengt, ['t welk] ik zag onder de zon, Rykdom van zyne bezitters bewaard tot hun eigen kwaad. Pred: V. 12.

Want met dezelve maat, waar mede gylieden meet, zal u we der gemeeten worden. Luk: VI. 38.

Op het XLſte ZINNEBEELD.

Hoe meer men ſchept uit eenen put,
Hoe beter vocht hy uit zal geeven,
Dat mens en dieren komt te nut,
Tot dienſt en onderſtand van 't leven.
Maar ſtaat hy ſtil en ongemoeid,
Haaſt zullen zyne wat'ren ſtinken,
Met vuile ſlym en ſlyk begroeid,
En niet bekwaam zyn om te drinken.
Dit leert bevinding ſtadig aan:
Dies weet een ider wel te waaken,
Op dat zyn put, door ſtil te ſtaan,
In zulken ſtaat niet mag geraaken,
Maar, dag'lyks menigmaal bezocht,
Voldoe aan zyn' begeerte en wenſen,
En houde een fris en helder vocht,
Tot nut gebruik voor vee en menſen.
Ja ſchoon zomwylen menig vat
Slechts op den grond wierd uitgegooten,
Zo dat 'er van 't geſchepte nat
Geen dienſt of voordeel wierd genooten,
Hy achtte die verkwiſting nut,
Als die hem grooter kwaad deed myden,
Dat, door 't bederf van zynen put,
Eerlang hem zeker ſtond te lyden.
Terwyl dit beeld voor de oogen leit,
Zien we ons uit die beſpiegelingen
Een' zoete bron van nuttigheid
En leering voor 't gemoed ontſpringen.
De put verbeeld het aardſe goed.
Is dat geſtadig in 't beweegen
Tot dienſt van nood en arremoed,

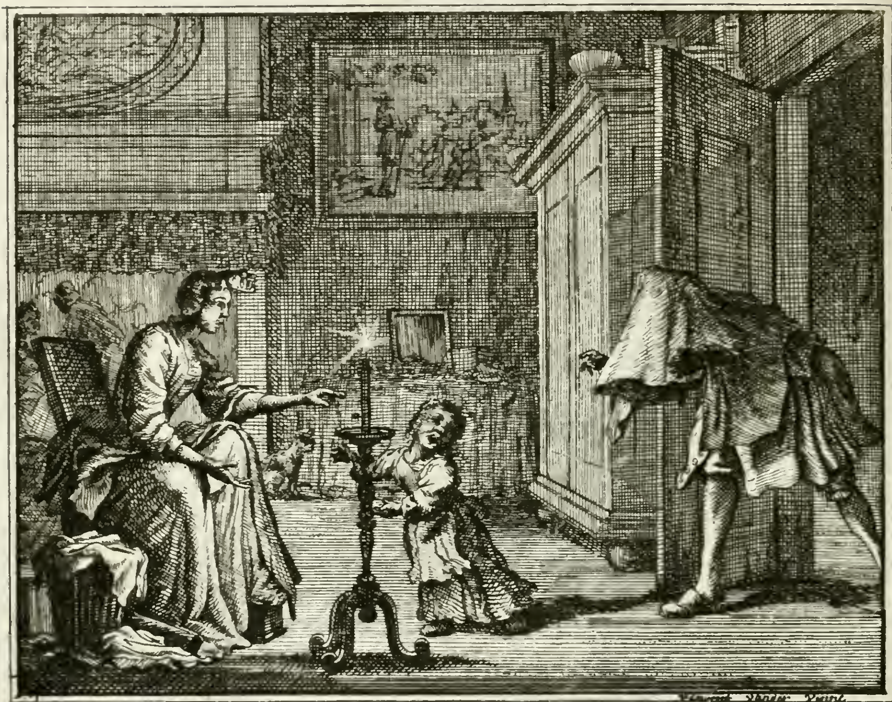
Zo is het een gewenſte zegen,
Zo brengt het nut en voordeel aan,
Zo kan het zyn' beſtuurders geeven
Een' bron van heil, wiens wat'ren gaan
En ſpringen tot in 't eeuwig leven.
Maar blyft die put onaangeraakt,
Hy zal vervuilen en bederven,
Zo dat zyn' heer daar uit genaakt
Het droevig lot van eeuwig ſterven,
Verſtooten in den diepen put
Van knaagend hertzeer en elende,
Waar in geen grond den zinker ſtut,
En 't onheil paalen kent noch ende.
O Mens, die ſteeds een' neiging voed,
En wenſt, en haakt met hert en zinnen,
Om uwen put van ſchat en goed
Te doen vermeerderen en winnen,
Zie hier een Simſons kaakebeen,
Een' Mozes ſtaf voor u ontdekken,
Om uit den harden grond of ſteen
Een' ryke waterwel te wekken,
Die hier uw' ſchatput rein behoed,
En naderhand doet overvloeijen,
En tot een' beek, ja zee van goed
En onwaardeerb'ren zegen groeijen.
Dat 's vaardige mildaadigheid,
Waar aan het woord van Gods belooven
Die groote kracht heeft toegezeid;
By Jezus, als hy daalt van boven,
Gezeteld op het luchtgewelf,
Zo hoog te ſchatten, en te pryzen,
Als had hy waarlyk aan zich zelv'
Haar' liefdewerking zien bewyzen.
Wel aan, wingierig hert, wel aan,

Laat

Laat voordeel u de hand doen reppen,
  Om uit uw' put geſtadig aan
Tot dienſt van uwen Heer te ſcheppen.
  Schep ryklyk, ſchep met luſt en vreugd,
Van zorg en bange vreeze ontheven,
  Dat zal meer glans aan uwe deugd,
En u te meerder zegen geeven.
  Al zagt ge uw' haaf zomtyds beſteên
Aan eenig mens van ſlechte waarde,
  Zo dat gy vruchtloos, naar het ſcheen,
Stortte uwe wat'ren over de aarde,
  Dat kwelle uw hert met geen verdriet,
Noch moet in weldoen u verhind'ren,
  Dewyl het uw' vergelding niet
In 't allerminſte kan vermind'ren.
  Wel aan, wingierig hert, wel aan,
  Laat uwen put niet ſtille ſtaan.

Het XLIste ZINNEBEELD.

De veiligi toevlucht.

Gelyk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de HEER *over de geene, die hem vreezen. Want hy weet, wat maakſel wy zyn, gedachtig zynde dat wy ſtof zyn.* Pſal: CIII. 13, 14.

Wie zal beſchuldiging inbrengen tegen Gods uitverkooreuen? God is 't die rechtvaardig maakt. Wie is't die verdoemt? Chriſtus is 't, die geſtorven is; ja, dat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bid. Rom: VIII. 33, 34.

Op

Op het XLIſte ZINNEBEELD.

De bullebak mag 't kind verbaazen
Door zyn vertoog en leelyk raazen,
Maar ſtrekt het ook tot nut en goed,
Naardien hy 't leert de ſtoutheid myden,
En, diep bevreeſd voor eenig lyden,
Naar zyne moeder vluchten doet;
Op dat het, van haar' arm omvangen,
Haar' liefde en byſtand mag erlangen,
En, ſtil gezet op haaren ſchoot,
Vertrooſt, gekuſt, en weêr bevredigd,
Van haar beſchermd zy, en verdedigd
Voor 't dreigende gevaar en nood.
Gy, die de waereld hebt begeeven,
Met haar vermaak en idel leven,
Om naar den hoogſten ſtand te ſtaan,
Het kindſchap van den grootſten Vader,
U raakt dit beeld, en niemand nader:
O! laat het u ter herte gaan.
Een bullebak van yſlyk wezen,
Uit de overdenking opgereezen
Van uw voorheen bedreeven kwaad,
Zoekt u zomtyds door naare blikken
En bitſe woorden te verſchrikken,
En af te trekken van uw' ſtaat.
Die laat zich dus zomwylen hooren;
Geen' zaligheid is u beſchooren,
Uit is 't met u, gy komt te ſpaê;
Te groot en veel' zyn uwe zonden,
Als dat uw' hoop zich vaſt zou gronden
Op Gods ontferming en genaê.
Doch kunt gy 't ſtuk te recht bedenken,

Zyn'

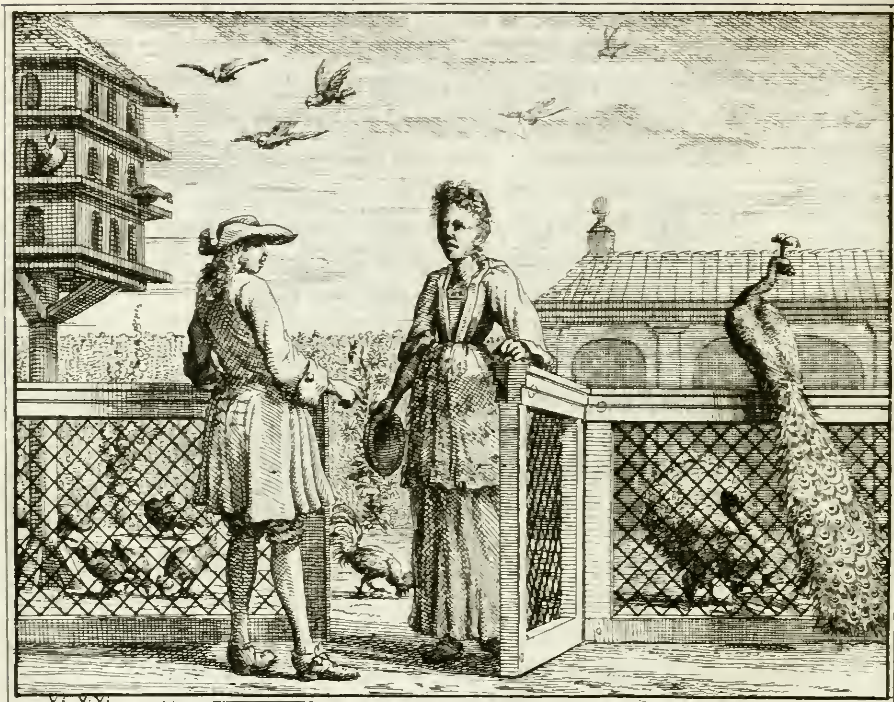
Zyn' woede zal u geenſins krenken,
Maar voordeel geeven aan 't gemoed.
Want die, oprecht van hert en zinnen,
Den Hoogſten vuuriglyk beminnen,
Dien werkt het al tot heil en goed.
Al raaſt hy hevig en verbolgen,
Maakt gy het ſpoor van 't kind te volgen,
En naar uws Vaders lieven ſchoot
Met vuurig bidden, ernſtig zuchten,
In kindſe ootmoedigheid te vluchten,
Zo vind gy uitkomſt in uw' nood.
Ja hoe 't gedrocht u meer deed vreezen,
Hoe zoeter hier de ruſt zal weezen.
Want God is liefde, en vriendlykheid,
Ontfermend, en van mededoogen
Tot elk boetvaardig hert bewoogen,
Dat naar hem hygt, en zucht, en ſchreit.
Hy heeft zich by zyn woord verbonden
Te heelen alle ziele-wonden;
En ſtelde zyn' genaê ten toon,
Wanneer hy liet in 't vlees verſchynen,
En overgaf aan wreede pynen
Zyn' eenigen, zyn' lieven Zoon.
Die zo veel deed, om uwe elenden
Genadig van u af te wenden,
Zou die zyn hert voor uw' gebeên
Door tooren houden toegeſlooten,
En van zyn aanſchyn u verſtooten?
Wie dit vermoed, wy zeggen neen.
Wy zeggen neen met vollen monde,
En ſtellen vaſt in 's herten gronde,
Dat die weleer vol minzaamheid
Elk tot zich noodde, hoe belaaden
Door 't zwaare pak van euveldaaden,

Noch

Noch ſtaat met de armen uitgebreid.
Wy ſtellen vaſt, dat de eigen' liefde,
Die aan het kruis den Heiland griefde,
Noch vaardig is, om elk gemoed,
Dat zich tot hem begeeft, te waſſen
In de overkoſtelyke plaſſen
Van zyn gezegend offerbloed.
Wy ſtellen vaſt, dat zyn' gebeden,
Zyn voorſpraak, en zyn tuſſentreeden
Noch voor het rechtgebroken hert,
Dat van berouw zich voelt doorkerven,
Een' vollen zoen en gunſt verwerven,
En zoeten trooſt in angſt en ſmert.
Alleen, alleen, laat uwe zinnen
Van de idelheid niet meer verwinnen,
Maar houd u vaſt aan God en deugd.
Op deezen grond word hier Gods zegen,
En namaals het genot verkreegen
Van eindelooze vrede en vreugd.

Het XLIIste ZINNEBEELD.

Ondankbaarheids loon.

Wat is'er meer te doen aan mynen wyngaard, 't welk ik aan hem niet gedaan heb? waarom heb ik verwacht, dat hy [goede] druiven zoude voortbrengen, en hy heeft ſtinkende druiven voortgebragt? Nu dan, ik zal ulieden nu bekend maaken, wat ik mynen wyngaard doen zal. Ik zal zynen tuin wegneemen, op dat hy zy tot afweiding; zynen muur zal ik verſcheuren, op dat hy zy tot vertreeding. Ezai: v. 4, 5.

Op

Op het XLIIste ZINNEBEELD.

Die moeite en koften doet, heeft eenig einde op 't oog.
Maar zo het hem, na lang gepoog,
Mislukt zyn doelwit te befchieten,
Het zal ten laatfte hem verveelen en verdrieten.
Zo gaat het my. Door hoop van goede vrucht-gevleid,
Heb ik dit vogelhok bereid,
En my een' menigte van dagen
Getrooft het pluimgediert' zyn voedfel toe te draagen.
Dat neemt het van myn' hand, en ftopt het in de maag,
Elk even vlytig, even graag.
Maar of ik reis op reis de neften
Bezie, ik vind 'er niets voor all' myn' zorg ten beften.
Een enkel fchor geluid, met tegenzin gehoord,
Brengt duif en hen geftadig voort:
En gaa ik naar den paauw my keeren,
Hy weet alleen van trots te praalen met zyn' veêren.
Maar zal ik langer noch vergeeffe koft befteên,
En moeite doen? ô neen, ô neen.
't Geduld is uit, en vaft beflooten
't Onnut gedierte ftraks te dooden, te verftooten.
Zo, dunkt my, toont de vrouw, hier voor het oog gefteld
Het ongenoegen, dat haar kwelt,
En leid met een myn' ziel tot zaaken,
Die my, en nevens my ook alle menfen raaken.
Het vogelhok verbeeld de waereld, door 't beleid
Des wyzen Scheppers toebereid,
En 't mensdom tot verblyf gegeeven,
Om hem te zoeken, en geduurig aan te kleeven.
Dat meet hy dag aan dag, van weldoen nimmer moê,
Zyn voedfel onbekrompen toe;
Dat geeft hy telkens, zich te baaden

In eenen ryken ſtroom van zegens en genaden.
Maar wat erkentenis, wat dankbaarheid ontmoet
Den milden God voor al zyn goed?
Of voelt zich elk daar door bewoogen,
Om hem te minnen, en te dienen naar vermogen?
Dat voegde wel: maar ach! hoe weinig word die pligt
By 't meeſte deel naar eis verricht!
Hoe los verwaarloofd en vergeeten,
Ja, voor het tegendeel, onwaardiglyk verſmeeten!
Hier word in overdaad Gods zegen doorgebragt,
Daar aangewend tot dwaaze pracht;
En trotſe moed, in 't hert geklommen,
Doet de opgeblaazen' tong verwaande woorden brommen.
Ja, recht als of een mens, niet Gods barmhertigheid,
Maar eigen' wysheid en beleid,
Maar eigen' wakkerheid en krachten
Voor bron en oorzaak van 't genooten goed moeſt achten,
Zo ſtelt zich elk, als heer, in 't onbepaald gebied
Van alles wat hy hier geniet,
En maakt Gods wil niet, maar zyne eigen'
Ten regel, om 't gebruik van alles naar te neigen.
Verdoolde herten, die Gods goedheid, mild betoond,
Zo ſnood verkwiſt, zo ſlecht beloont,
Ach! laat u van de beeſten leeren
Tot beter oefening uw' zinnen om te keeren.
Het lot, dat duif, en hen, en paauw word toegeleid,
Verwacht ook uwe ondankbaarheid,
Doch met een' ſleep van droeve kwaalen,
Die eeuwig ſmerten zal, en einde kent, noch paalen.
Dat heeft Gods mond u zelf in zyne wet verklaard.
En weegt gy 't ſtuk naar zynen aard,
Gy ziet door overleg van reden
De billykheid terſtond voor uw gezicht ontleeden.
Drukt, drukt dit in 't gemoed, op dat het zich voortaan

Ont-

Ontslaa van dien verkeerden waan,
Als of ook de allerminste zegen
Door 's menfen eigen' macht en wysheid wierd verkreegen:
Op dat het nu voortaan de gunst van 's hemels Heer
Voor de eenige oorzaak kennen leer',
Waar uit het al komt afgevlooten,
Wat hier, als goed en zoet, by menfen word genooten:
Op dat het nu voortaan met een verklaard gezicht
Beschouw' de redelyke pligt,
Waar toe zich ider vind verbonden
Door blyken van Gods gunst, van dag tot dag bevonden:
Op dat het nu voortaan, ootmoedig, zacht, en stil,
Gods wil laat weezen zyne wil,
Die hem de regelmaat en wetten
Naar zyne wyze keur in al zyn doen moet zetten:
Op dat het nu voortaan Gods zegeningen wend'
Tot hun beoogde wit en end,
En door gewenste vrucht te draagen
Gestadig dieper dringe in 's Hemels welbehaagen.

Het XLIIIste ZINNEBEELD.

Noch geeft zy licht.

En wy weeten, dat den geenen, die God liefhebben, alle dingen ten goede medewerken, [naamelyk] den geenen, die naar zyn voorneemen geroepen zyn. Rom· VIII. 28.

Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorby [gaat] werkt ons een gants zeer uitneemend eeuwig gewigt der heerlykheid. Dewyl wy niet aanmerken de dingen, die men ziet; maar de dingen, die men niet ziet. Want de dingen, die men ziet, zyn tydlyk; maar de dingen, die men niet ziet, zyn eeuwig. 2 Kor: IV. 17, 18.

Op het XLIIIste ZINNEBEELD.

Al dekt een' bruine wolk het zonnen-aangezicht,
't Is echter niet verdweenen,
Maar ſpreid zyn' ſtraalen noch, tot onzen dienſt gericht,
Alom op 't aardryk heenen.
Zo kan een reiziger zyn' weg met iver ſpoên;
En elk, die in de zaaken
Van zyn beroep het licht der zonne heeft van doen,
Gewenſten voortgang maaken.
O Zielen, die op 't pad van Gods bevelen gaat,
En zoekt uw heil te werken,
Ziet hier het geen zomtyds uw hert in deezen ſtaat
Kan moedigen en ſterken.
Gy kent een' ſchooner zon, als die met haaren gloed
De waereld komt beſtraalen;
De zon van Gods genaê, die telkens in 't gemoed
Haar' lieven glans laat daalen.
Als 't hert dat ſchynſel voelt, dan juicht het, diep verheugd,
Dan weet het van geen vreezen,
Dan ſchynt de ſmalle weg tot heerlykheid en deugd
Een lieflyk pad te weezen.
Al bood men u dan aan, met gouden ſtaf en kroon,
In purpere gewaaden,
Als aardſe vorſten hoog te praalen op den troon,
Gy zoud het koel verſmaaden.
Al bood men u dan aan den ongemeeten ſchat,
Dien 't rond der gantſer aarde,
En de onbepaalde zee in haaren ſchoot bevat,
Gy keurde 't niets van waarde.
Al bood men u dan aan al 't aangenaam en zoet,
Van 't lichaam ooit genooten,
Gy zoud het, als te laf voor uw verrukt gemoed,

Ver-

Verachten en verstooten.
Het licht, dat u bestraalt, doet al den glans van goud,
En paerlen, en robynen,
Of wat men voor een blyk van eer en aanzien houd,
Als doof en duister schynen.
Het voordeel, dat hier uit ontstaat voor uw gemoed,
Doet u voor slechte keuren,
Voor enkel schaade en drek den zwaaren overvloed
Van 's waerelds schatten keuren.
De zuiv'rc wellust, die uw hert hier door geniet,
Doet u met rype reden
Alle aardse weelde en vreugd waardeeren voor verdriet,
En wrange bitterheden.
Maar ach! hoe dikmaal word dat lieve zonnelicht,
Welks bovenaards vermogen
Met zo veel goed en zoet u straalde in 't aangezicht,
Met wolken overtoogen!
't Zy uiterlyk een storm van smaad, en tegenspoed,
En ziekte, en pynlyk lyden,
't Zy droefheid, en gekwel, en bangheid van gemoed
Inwending u bestryden;
En gy, in zulken staat, van troost en hulp ontbloot,
Schynt eenzaam en verlaaten
Te treeden in het dal en schaduw van de dood,
Ten prooi van die u haaten.
Hoe zeer nochtans een drang van nevelen verdooft
Dien aangenaamen luister,
Noch zyt gy niet geheel van alle licht beroofd,
Of t' eenemaal in 't duister.
Maar even als de zon aan onzen hemeltrans
Schynt door de wolken heenen,
Zo worden, in dien staat, uw' herten van den glans
Der heilzon noch bescheenen.
Ten minste schenkt zy u zo veel noch van haar licht,

Als

Als de oogen is van nooden,
Op dat gy onverdoold uw' voeten houd gericht
Op 't pad van Gods geboden;
Op dat gy, naar het ſnoer van Gods gewyde wet,
Het werk der deugdepligten,
Uw' ſchouders opgelegd, naauwkeuriglyk en net,
En vlytig moogt verrichten.
O! dat zich uw gemoed dan niet te zeer verſlaa
Door een onmaatig treuren,
Al mag die volle gloed der Hemelſe genaê
U zomtyds niet gebeuren.
Licht zyt gy, door verzuim in de eene of de and're pligt,
Zelf oorzaak van uw lyden,
Zelf oorzaak, dat die zon haar lieflyk aangezicht
Een weinig trekt ter zyden.
Doorzoekt met ernſt uw doen; en, vind gy uwe ſchuld,
Buigt neder, om de ſlagen
Van 's Vaders liefdehand in ootmoed en geduld
Tot uw behoud te draagen.
Maar laat vooral, terſtond in 't oude ſpoor gekeerd,
Uwe eerſte werken blyken,
Op dat, de bron van 't kwaad door betering geweerd,
Haar uitvloed ook mag wyken.
Een vader laat zyn' zoon, die om zyn' misdaad zucht,
Niet zonder einde treuren,
Maar is genegen, om, na oefening van tucht,
Hem weder op te beuren.
Zo zal uw Vader ook, als gy uw' feilen ziet,
En vaardig tracht te boeten,
U eens een eind doen zien van hertzeer en verdriet,
En gunſtig weêr ontmoeten.
Of zyt gy niet bewuſt van zonden in 't gemoed,
Licht wil u God bedroeven
Voor eenen korten tyd, om door die tegenſpoed

Uw' liefde en trouw te proeven.
Maar kleeft gy vaſt aan hem, die u deez' proef bereid,
Zy zal tot heil gedyen,
En geeven ſtof tot eer voor de Oppermajeſteit,
En u van hoog verbly'en.
Of is 't om and're reên, dat u Gods wysheid laat
Met droeve ſmerte drukken?
Licht doet hy 't, om u dus door een geringer kwaad
Een grooter kwaad te ontrukken.
Wie weet! de hoovaardy, die aan de deur van 't hert
Geduurig ſtaat te waaken,
En zoekt uw' waarden ſchat te rooven, tot uw' ſmert,
Mogt eens daar binnen raaken;
Mog u door haar gevlei vervullen met een' wind
Van idele gedachten;
Mogt u den evenmens, als min van God bemind,
Onwaardig doen verachten.
God, die veel beter u, dan gy u zelven, kent,
Wil u voor die gevaaren,
Daar 't pad door word gebaand tot eindelooze elend',
Uit trouwe zucht bewaaren:
Wil u op 't klaarſt doen zien, dat alle goed en zoet
Van hem komt afgevlooten,
Op dat de kleinheid blyv' bezitſter van 't gemoed,
En trotsheid uitgeſlooten;
Op dat ge uw' naaſten met ontferming aan leert zien,
En, als hy meê moet ſtryden
Met dorheid in den geeſt, hem uwe hulpe biên
Uit teder medelyden.
Zo zag men meer dan eens Gods kind'ren in een' nacht
Van treurigheid verzonken,
Als eenigſins hun geeſt tot hoogmoed was gebragt
Op 't goed aan hen geſchonken.
Zegt David in zyn hert, *Ik zal in eeuwigheid*

Niet

Niet wank'len, noch verwrikken,
Dan ziet hy zich het licht van Gods gelaat ontzeid,
En voelt zyn hert verschrikken.
Zal Paulus zyn gemoed op menig heerlyk pand
Van Gods genaê verheffen,
Zyn Heiland laat hem door des Satans afgezant
Met felle slagen treffen.
Laat deeze spiegels u voor de oogen zyn gesteld,
Op dat ze u, door 't bezuuren
Van 't zelve, of zwaarder lot, het lyden, dat u knelt,
Geduldig doen verduuren.
Hier tussen bid, en hoopt, en wacht, dat eens het licht,
Na deeze donk're vlaagen,
Met des te schooner glans voor 't kwynende gezicht
Tot uwe vreugd zal daagen.
Wacht, dat de zon van heil eens opgaa met een' gloed,
Die nimmer kan verdwynen,
Maar, telkens door de kracht van 't eeuwig licht gevoed,
U eeuwig zal beschynen.

Het XLIVste ZINNEBEELD.

Door volheid geboogen.

Zyt niet hooggevoelende, maar vreest. Rom: XI. 20.

Wat hebt gy, dat gy niet hebt ontvangen? En zo gy't ook ontvangen hebt, wat roemt gy als of gy 't niet ontvangen had. 1 Kor: IV. 7.

Maar de broeder, die nederig is, roeme in zyne hoogheid: en de ryke in zyne vernedering: want hy zal als een bloem des gras voorbygaan. Jakob: I. 9, 10.

Op het XLIVste ZINNEBEELD.

Komt herwaarts, die, in ſtaat uitſteekend,
Uit hoogen ſtam, en edel bloed,
Uit vorſten zaad uwe afkomſt rekent,
Tot groote daaden opgevoed:
Komt herwaarts, die door erf, of gaave,
Of vlyt, in arbeid onvermoeid,
Een' ryken ſchat van geld en haave
U in den ſchoot ziet toegevloeid:
Komt herwaarts, die bevalligheden
Vertoont in oogen, en gelaat,
En braaf geſtel van friſſe leden,
All' t'zaam gevormd naar juiſte maat:
Komt herwaarts, die voor uw' gewrichten,
En ongemeene ledenkracht
Geen pak te zwaar om op te lichten,
Geen' arbeid onuitvoerlyk acht:
Komt herwaarts, die door lieflykheden
Van tong en taal, met luſt gehoord,
Kunt ooren ſtreelen, herten kneeden,
En leggen 't al aan zachte koord:
Komt herwaarts, die den waarden zegen
Van keurig oordeel, en verſtand,
En kloek geheugen hebt verkreegen
Uit uwes Scheppers milde hand:
Komt herwaarts, die met and're zaaken
(Indien 'er zyn, wier ryk genot
Den geeſt of 't lichaam kan volmaaken)
Bedeeld zyt van den goeden God:
Komt herwaarts all' te zaam; wy nooden
U alle uit waare liefdepligt,
Om op dit beeld, u aangebooden,

Te ſlaan uw lyfs- en ziels-gezicht.
Ja laat 'er 't oog vry ſcherp op kyken,
Op dat gy daar van in 't gemoed
Een' ſchets behoud, die nooit mag wyken,
Zo lang de lucht uw leven voed.
Of komt u dit wat vreemd te vooren,
Wyl ge onder 't wandelen miſſchien
Wel menigmaal een veld met kooren,
Tot luſt der oogen, hebt gezien?
Neen, laat het niet in uw' gedachten
Onwaardig zyn, of laag gekeurd,
Schoon wy u nooden op 't betrachten
Van 't geen gy dikmaal hebt beſpeurd.]
Wy willen u wat meer ontvouwen,
Dan 's lichaams oog, hoe ſcherp en klaar,
Kan merken in het bloot beſchouwen
Der welgegroeide koorenaar.
Wy willen u een' ſpiegel geeven,
Tot nutte leering voor 't gemoed,
Op datge in dit, en 't ander leven,
Moogt komen tot het hoogſte goed.
De welgeſtelde koorenaaren,
Die zwanger gaan van edel zaad,
Om voor den honger ſpys te baaren,
Verbeelden u in uwen ſtaat;
Verbeelden u in 't groote voordeel
Van adel, rykdom, ſchoonheid, kracht,
Welſpreekendheid, geheugen, oordeel,
U van den Hemel toegebragt.
Maar als gy de aaren, meeſt van waarde,
En meeſt met voedzaam graan vermaſt,
Ziet hangen met het hoofd ter aarde,
Dan ziet ge een' leſſe, die u paſt:
Dan hoort gy zo veel' ſtemmen ſpreeken

Het

Het vonnis van den trotſen moed,
Die u het hoofd ten hemel ſteeken,
En 't hert zich dwaas verheffen doet:
Dan hoort gy u door zo veel' tongen
Met kracht van reden en beſcheid
Vermaand, genoopt, en aangedrongen
Tot ongeveinsde ootmoedigheid:
Dan hoort gy door zo veele klanken
U opgewekt, om onvermoeid
Den Hoogſten voor het goed te danken,
Uit zyne gunſt u toegevloeid:
Dan hoort gy u door zo veel' ſpraaken
Verpligt, om van 't geſchonken goed
Voorzichtig een gebruik te maaken,
Dat u en en and'ren voordeel doet.
O Menſen, leent geopende ooren,
Leent herten, tot hun pligt gezind,
Op dat die ſtomme taal van 't kooren
Een' ingang in uw' zielen vind:
Op dat gy, door het wel beſtieren
Van uw bedryf naar 't rechte wit,
Zelf de ed'le gaaven leert verſieren,
Die gy tot zulk een eind bezit:
Op dat gy tot dien ſtaat moogt komen,
Daar elk, het geen hier ſlechts ten deel
Bezeten word, en weêr ontnomen,
Volmaakt verkrygt, en in 't geheel,
En met die gaaven, eens geſchonken,
Oneindig praalen zal en pronken.

Het XLVste ZINNEBEELD.

Haast te vreden.

Gy bid, en gy ontvangt niet, om dat gy kwaalyk bid, op dat gy't in uwe wellusten zoud doorbrengen. Jakok: IV. 3.
En dit is de vrymoedigheid, die wy tot hem hebben, dat, zo wy iets bidden naar zyne wil, hy ons verhoort. 1 Joan: V. 14.

Op

Op het XLVste ZINNEBEELD.

De wakk're hond, terwyl zyn heer,
Met zyn gezin ten dis gezeten,
Den graagen honger boet met eeten,
Vertoont zich dapper in de weer
Met ſpringen, buigen, vleijen, ſtreelen.
O ſtomme beeſt, wat dryft u aan,
All' die beweeging aan te gaan,
Zelf zonder teken van verveelen?
Al is geen menſelyk verſtand,
Of redenskracht aan u gegeeven,
Noch weet gy echter, dat uw leven
En welzyn ſtaat in 's meeſters hand.
En ſchoon gy miſt ook het vermogen
Van onderſcheïdelyke taal,
Noch weet gy, dat door zulk onthaal
Uw heer geſtadig word bewoogen,
Om u van ſpyze te verzien.
Dus dient u dit bedryf voor ſpreeken,
Verzoeken, en ootmoedig ſmeeken,
Op dat hy u zyn' gunſt mogt biên.
En wat is 't wit van u verlangen?
Geen ſchotel wildbraad, of banket,
Van 's meeſters dis u voorgezet;
Maar mogt gy ſlechts van hem ontvangen,
't Geen van de tafel overſchoot,
Om naar den vuilnisbak te draagen,
Een been of bonk om aan te knaagen,
Een harde korſt, of brokje brood,
Om uwe holle maag te ſpyzen,
Gy namt het in genoegen aan,
En zoud, door 's meeſters gaaf voldaan,

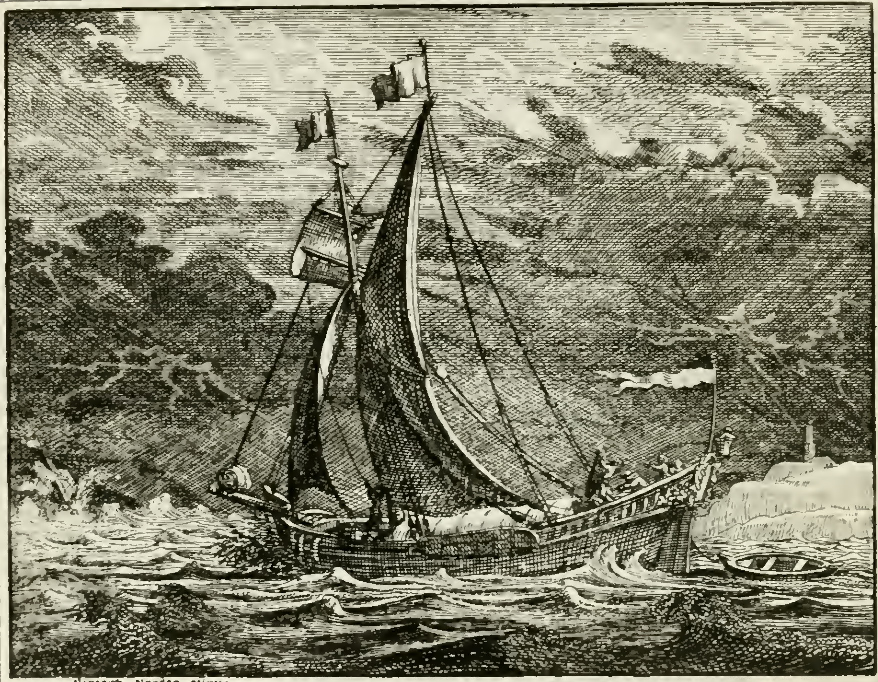
Op uwe wys hem dank bewyzen.
O ſtomme beeſt, dat uwen heer
Erkent, en liefkooſt naar vermogen,
Op dat zyn' gunſt, tot u getoogen,
U nooddruft toevoege, en niet meer,
Hoe overtuigt gy veele menſen,
Die ſteeds met lippen en gemoed
Om ryk genot van overvloed,
En hoogen ſtaat, en weelde wenſen,
En, recht als waaren zy het lot,
Daar 't hert op ſteroogt, dubbel waardig,
Geſtaâg onlydzaam en onaardig
Beſtaan te morren tegen God,
Wanneer hy weigert hen te geeven
Hun hertenwens in volle maat,
Maar laat hen hier in eenen ſtaat
Van laagheid of behoefte leeven.
Waar heen, waar heen, verdoold gemoed?
Of waant gy meer te zyn in de oogen
Van God, dien heiligen, dien hoogen,
Als by een mens een hondje doet?
O neen; uw maakſel, dat, van aarde,
Zich de aarde weêr ziet toegeleid,
Stelt u by 's hemels Majeſteit
In een' gelyken ſtand van waarde,
Als 't allerongeachtſte beeſt.
Of zyt gy boven 't vee verheven,
Om dat ge in u gevoelt het leven
Van eenen redelyken geeſt?
Wien hebt ge, als Gods genaê, te danken,
Dat u die gaaf te beurte viel?
En wat bezit toch uwe ziel,
Dan kleine droppeltjes en ſpranken,
By Gods volmaakte oneindigheid?

Wat

Wat zyt gy menigmaal door zonden
Onwaardig al het goed bevonden,
Door zyne gunst u toegeleid!
En ach! zo God, naar uw begeeren,
U ruimer staat bereiken liet,
Wie weet, of gy zyn' goedheid niet
Tot voortgang in het kwaad zoud keeren!
Laat vaaren dan dien dwaazen waan:
En word u van Gods hand gegeeven
Niet meer dan nooddruft om te leeven,
Hou uwen wens daar meê voldaan.
Gedenk aan haar, die zich voor deezen
Meer dan genoeg gezegend vond,
Zo ze, als een hondje, van den grond
De tafelkruimtjes op mogt leezen,
In Jezus oog zo waard geacht,
Om haar geloof en diep verneêren,
Dat haar volkomen hertsbegeeren
Haar door zyn' gunst wierd toegebragt.
Hier tussen, voelt gy u gedreeven,
Een' wens te voeden in 't gemoed,
Wens deel te hebben aan het goed,
Daar God uw' wens toe heeft verheven,
Dat u Gods mond heeft toegezegd,
En sterk bevolen naar te jaagen,
Door 't volgen van zyn welbehaagen
In allen stand, u opgelegd.
Wens, dat Gods gunst u steeds genegen
En vaardig maake, om 's levens baan
Met wakk're schreeden langs te gaan.
Wens boven alles, als een' zegen,
Om eenen geest van ned'righeid,
Die 't pad naar 't eeuwig wel bereid.

Het XLVIste ZINNEBEELD.

Eer 't al te laat is.

En wacht u zelven, dat uwe herten niet te eenigen tyd bezwaard werden met braſſery, en dronkenſchap, en zorgvuldigheden deezes levens, en dat u die dag niet onvoorziens [*over*] *kome. Want gelyk een ſtrik zal hy komen over allen die op den gantſen aardbodem gezeten zyn. Waakt dan tot allen tyd, biddende dat gy moogt waardig geacht worden te ontvlieden alle deeze dingen, die geſchieden zullen, en te ſtaan voor den Zoon des menſen.* Luk: XXI. 34, 35, 36.

Op het XLVIſte ZINNEBEELD.

Let op uw ſtuk, ô man te roer; zie daar,
Zie daar van verre een hevig onweêr groeijen,
De winden uit verſcheiden' hoeken loeijen,
De lucht betrekt met wolken, zwart en naar,
Ik hoor van verr' de donderklooten rollen,
En ſchateren met yſelyk gerucht,
Het blikſemvuur doorſchittert al de lucht,
Het water ryſt, van 't vinnig woên gezwollen,
Als bergen op, en zinkt als dalen neêr,
'k Zie ſchip by ſchip alreeds in nood en lyden,
En 't ſtormgeweld zet toe van alle zyden,
En ſpreid zich uit, en nadert meer en meer.
Straks ſlaat u ook eên vlaag 't geſpannen laken
Aan ſlenteren, dat gaffel, ſpriet, en maſt,
Van een geſcheurd, bezwyken voor den laſt,
En doen het ſchip met all' zyn' deelen kraaken.
Stryk, ſtryk by tyds, of bind uw' zeilen in,
Eer droeve ramp u al te laat doe klaagen.
Waar toe zo ſtout, om ſchip en lyf te waagen?
Voorzichtigheid verſtrekt u tot gewin.
't Gaat wel, gy hoort: ik zie door wakk're handen
Van knaapen reeds een zeil ter neêrgedaald,
Ik zie byna het andere ingehaald,
Wyl 't derde word geſchort met reep en banden;
Straks moet 'er ook het breede grootzeil aan:
Zo laaten wy 't met kleine doeken dryven,
Op goede hoop van onverzeerd te blyven
In 't barnen van dien dreigenden orkaan.
O Menſen, die, als wys en welberaaden,
Den ſtuurman pryſt, om zyn' voorzichtigheid,
Hoe komt het by, dat uw verkeerd beleid

Het zelve ſpoor niet houd in uwe daaden?
  Hoe komt het, als een ſtorm van ongeval,
En zwaar verlies, tot nadeel van uw' zaaken,
Eerlang u dreigt te ſtorten in uw laken,
  Daar licht uw ſchip geraakt aan laager wal,
Hoe komt het, dat uw moed van zeil te ſtryken,
  Noch minderen, noch in te binden weet,
  Om dus by tyds dien fellen ſlag van leed,
Dien 't oog al dicht ziet naderen, te ontwyken?
  Ach! ſchaamte, doch verkeerde ſchaamte, lyd
Geen' krimp van ſtaat: dit zoude uwe achting krenken,
En anderen licht brengen tot bedenken,
  Dat u 't geluk, en teffens 't hert ontglyd.
O neen, ô neen; gy wilt uwe eer bewaaren,
  Terwyl gy noch in uw verdwaasd gemoed,
  Hoe ongezien, een' vonk van hoope voed,
Dat zich de ſtorm zal zetten tot bedaaren.
  Dit brengt te weeg, dat gy het vol laat ſtaan,
En in den top, en blyft in pracht van kleeden,
En huisbeſlag, en lyfsvermaaklykheden,
  Als onbezorgd, uwe oude gangen gaan.
Zo viert gy ſchoot, tot eindlyk de onweêrvlaagen
  Voor elks gezicht u treffen, dat uw ſchip
  Te berſten ſloote op plaat, of harde klip,
En u te laat uw' dwaasheid doe beklaagen.
  Wat nood nochtans, al was dit lot gemeen?
Het aards verlies mogt menigen verſtrekken
Ten middel om hun hert tot God te trekken,
  Door voorſpoed diep verzeild in de idelheên.
Maar ach! wie kan begrypen met gedachten,
  Wat duizenden zo onbekommerd maakt,
  Dat hun gemoed niet tegen 't onweêr waakt,
Welks fellen ſlag elk zeker heeft te wachten!
  Want 't zy men hier door 's waerelds baaren heen

Voor

Voor wind en ſtroom, of tegen wind gaat ſtryken,
Geen mens vermag den ſtorm der dood te ontwyken;
  Dat noodlot is, aan al wat leeft, gemeen.
En dit 's 't niet al, maar reeds de tyd beſchooren,
  Dat zich verheffe een vreeſlyk ſtormgeweld,
  Waar van 't heelal te jammerlyk bekneld,
Geſchokt, geſloopt, voor eeuwig gaa verlooren.
  Dit weeten we alle uit Gods onfeilb're blaên.
Maar ô! wie maakt in tyds zyn' zeilen minder,
Op dat het ſchip der ziele buiten hinder
  Mag ſtreeven door dien dubbelen orkaan?
Een klein getal; wyl 't grootſte zonder ſchroomen
  Zet alles by, en viert den ſchoot geruſt
  Aan 't ruime zeil van veelerhande luſt,
Die 't hert, helaas! geheel heeft ingenomen:
  En viert den ſchoot aan ſchraapzucht zonder maat,
Aan breeden zwier van opgetooide leden,
Aan dertelheid in woorden en in zeeden,
  Aan lekkerny en gulzige overdaad.
O droeve ſtaat van achtelooze herten!
  Hoe wil u, als dat hevig onweêr woed,
  En 't zieleſchip elendig zinken doet,
Hoe wil u dan uw' dwaasheid eeuwig ſmerten!
  Neen, niet alzo: volgt, volgt den ſtuurman na;
Trekt, voor den ſlag dier ſchroomelyke vlaagen,
De zeilen in van 't vleeſelyk behaagen:
  Die voorzorg komt hier namaals u te ſtaâ,
Wanneer gy, diep verheugd, als and'ren beeven,
  U veilig voor het woedend onweêr vind,
  En zeilt, door Gods genaê, voor ſtroom en wind
De haven in van 't eeuwig zalig leven.

Het XLVIIste ZINNEBEELD.

Van hier naar de oorzaak.

Hoe groot zyn uwe werken, ô HEERE! *Gy hebtze alle met wysheid gemaakt, het aardryk is vol van uwe goederen.* Pſal: CIV. 24.

Want zyne onzienlyke dingen worden, van de ſchepping der waereld aan, uit de ſchepſelen verſtaan en doorzien, beide zyne eeuwige kracht en godlykheid. Rom: I. 20.

Op het XLVIIſte ZINNEBEELD.

Wanneer het oog een' waterader ziet
Met kleine ſtraaltjes ſtroomen,
Straks denkt men om de bron, of vliet,
Waar uit zy haar beginſel heeft genomen,
En houd niet op haar' vloeijing naar te gaan,
Of 't keurig overweegen
Naar wens ontdekte, waar van daan
Dat klaar kriſtal komt nederwaarts gezeegen,
Wyl elk terſtond dit redelyk beſluit
In 't hert voelt opgereezen,
Dat de oorſprong, daar dit nat uit ſpruit,
Verkwikkelyk en aangenaam moet weezen.
O Ziel, die u zomwylen voelt geraakt
In uw' beſpiegelingen,
Als 't oog zich in het ſchoon vermaakt,
Dat zich vertoont in de uiterlyke dingen,
Volg 't eigen ſpoor, en blyf niet in het geen
Slechts de oogen kan verluſten
Door vluchtige bekoorlykheên,
Als waar 't iet groots, met uw' gedachten ruſten.
Maar laat u al 't uitwendig ſchoon en goed
Ten ſpoor en middel ſtrekken,
Om de overdenking van 't gemoed
Tot hooger ſtof en zaaken op te trekken.
Denk, dat ge in elk der ſchepſelen beſchouwt
Een' kleine waterader,
Op dat gy daar uit kennen zoud
Hun aller bron, den zegenrykſten Vader.
Denk, dat u hier een ſtaaltje word vertoond,
Een' flaauwe ſchets gegeeven
Van 't ſchoon, dat Gods paleis bewoont,

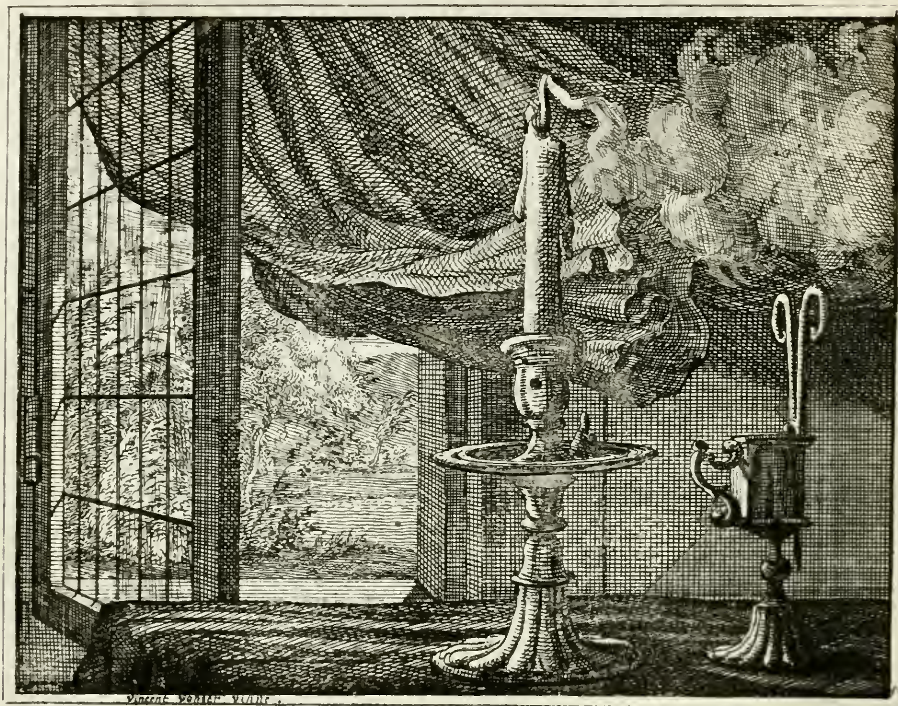
Ten toppunt van volkomenheid verheven.
En ô! wat vind, wat vind gy hier een' zee
Van ſtoffen, niet te peilen,
Waar in 't verſtand, hoe fyn van ſneê,
Geen' uitvloed ziet, en lieflyk kan verzeilen!
Wanneer de zon met haaren glans en pracht
De duiſternis doet zwichten;
Wanneer de held're maan by nacht
Ten reije gaat met duizend duizend lichten;
Wanneer gy 't veld met kruiden ziet bedekt,
Met bladeren de boomen,
Daar 't pluim gedierte een' galm verwekt,
By 't zacht geruis der zilverklaare ſtroomen;
Wanneer ge in 't hof de friſſe bloemen ziet
Met keur van verwen praalen,
Daar de eêlſte hand te kort by ſchiet,
Om naar den eis hun glans en gloed te maalen;
Wanneer de dauw op versontlooken' blaên,
By 't ſchitteren en ſchynen
Der morgenzon, eerſt opgeſtaan,
Met druppels legt, als paer'len en robynen;
Wanneer daar by een' zoete lieflykheid
Van geurvermengelingen,
Die overal zich heenen ſpreid,
Komt in den neus tot hertsverkwikking dringen;
Wanneer gy op den praalſtaart van den paauw,
Of zachte duiveveêren,
Het blinkend goud, en rood, en blaauw,
En groen, en wit bekoorlyk ziet ſchakeeren;
Wanneer gy merkt in menig ander dier
Gelyke wonderheden,
Gepaard met aangenaamen zwier,
En kloeke kracht, en ſnelheid in de leden;
Wanneer gy in het menſelyk gelaat

Een'

Een' majeſteit ziet zweeven,
Het beeld van zynen hoogen ſtaat,
Met vriendlykheid gemaatigd en doorweeven;
Wanneer ge een' mens, by 't lichaam, ſchoon van leeſt,
Ziet boven and'ren pronken
Met ryke gaaven van den geeſt,
Bekwaam om elk in zucht tot hem te ontvonken;
Wanneer gy dit; en duizenden beſchouwt
Van dergelyke zaaken,
Dan vind gy ſtof tot onderhoud,
Die tevens 't hert kan ſtichten en vermaaken.
Gelukkige, die ſtadig is gewoon
Te zweeven met gedachten
Van 't eindig naar 't oneindig ſchoon,
En uit de beek haar' welbron te betrachten!
Die heeft geen' nood, om aan 't vergangbaar goed
Te kleeven met de zinnen:
Die leert de krachten van 't gemoed
Beſteên, om God en 't eeuwig heil te minnen.
Die maakt zich hier vaſt vaardig en bereid,
Om eens ter plaats te komen,
Daar elk de bron van lieflykheid
Aanſchouwen zal, en baaden in haar' ſtroomen.

Het XLVIIIste ZINNEBEELD.

Uit is de vlam.

Want gy ziet uwe roeping, broeders, dat [gy] niet veele wyze [zyt] naar het vlees, niet veele machtige, niet veele edele. Maar het dwaaze der waereld heeft God uitverkooren, op dat hy de wyze beschaamen zoude: en het zwakke der waereld heeft God uitverkooren, op dat hy het sterke zoude beschaamen. En het onedele der waereld, en het verachte heeft God uitverkooren, en het geen niet is, op dat hy 't geen [iet] is, te niet zoude maaken. Op dat geen vlees zoude roemen voor hem. 1 Kor: I. 26, 27, 28, 29.

Op het XLVIIIste ZINNEBEELD.

Zo lang 't vertrek, waar in het licht
Der kaars zich uitspreid, vast en dicht
Aan alle zyden blyft gesslooten,
Word van haar' held'ren glans en gloed
By elk, die graag zyn' arbeid doet,
Gewenste dienst en hulp genooten.
Maar word een venster opgedaan,
Zo dat de wind daar in komt slaan,
De kaars verliest eerlang haar leven,
En zal, terwyl zy vast, beroofd
Van haare vlam, geheel verdooft,
Door vuilen stank slechts hinder geeven.
Het werk van Godsvrucht en van goed,
Dat eenig mens op aarde doet,
Word by het kaarslicht vergeleeken,
Een licht uit aller lichten bron,
Door 't vuur van Gods genade-zon,
En Jezus reinen geest ontsteeken.
Die kaars met eene koorenmaat
Te dekken, keurt de Hoogste kwaad;
Die wil, dat zy haar licht zal toonen,
Gesteld op eenen kandelaar,
Aan 't gantse huis, ontdekt en klaar,
Tot nut van allen die 'er woonen.
Doch zal die glans, door 't huis verspreid,
Recht voordeel doen, de omzichtigheid
Moet overal de vensters sluiten,
Op dat het blaazen van den wind,
Die met zyn' kracht het licht verslind,
Dus afgeweezen, blyv' daar buiten.
Wat wind is dat? de wind van waan,

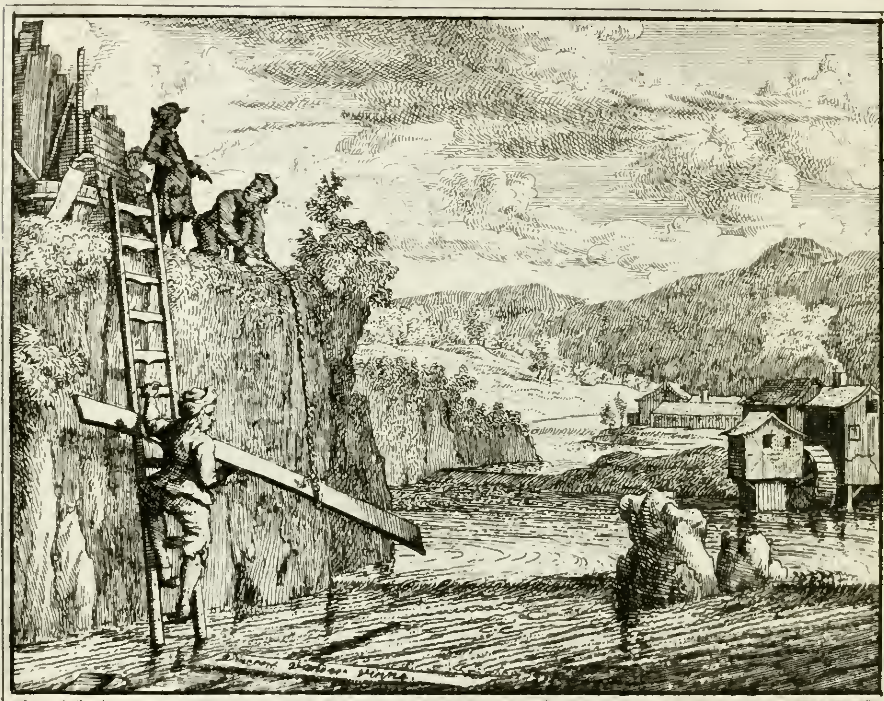
Die ſtaâg wat groots zich voor laat ſtaan,
Waar door de mens, in 't hert verhevèn
En opgezwollen, zich vermaakt,
En naar den lof van menſen haakt,
Om 't goede werk, van hem bedreeven.
Want zo 't geblaas van deezen wind
Door ſpleet of venſter ingang vind,
Straks heeft het kaarsje, dat te vooren
Aanminnig blonk in Gods gezicht,
En and'ren dienden met zyn licht,
Zyn' glans en luiſter gants verlooren.
Dan ſchryft een mens 't gepleegde goed,
Niet God, daar 't al van komen moet,
Maar dwaaslyk toe aan eigen' krachten:
Dan durft hy zyn' bedreeven' daad,
Indien 't niet is voor overmaat,
Ten minſten voor verdienſtig achten.
Dan denkt hy om het kwaad, weleer
Van hem gepleegd, in 't hert niet meer;
Noch om 't gebrek, dat aan 't bedryven
Van zyne deugdewerken kleeft;
Noch om 't gevaar, waar in hy leeft,
Om in de godsvrucht vaſt te bleven.
Dan durft hy anderen verſmaân,
Als min gevorderd op de paân,
Die naar het zalig leven ſtrekken;
Recht of de macht, die God alleen
Voor zich behield, hem was gemeen,
De macht van 's naaſtens hert te ontdekken.
Dus maakt hy, zo veel in hem is,
Zyn eigen licht tot duiſternis,
Dewyl hy 't van zyn' nutte krachten
Berooft, om and'ren in 't gemoed
Te ontſteeken, dat zy naar het goed

Op

Op 't eigen ſpoor met iver trachten.
  Hoe vuurig hy naar eere ſtaat,
  Zyn hoogmoed is by elk gehaat:
En wat hy ſpreekt van deugd te pleegen,
  't Verfoeilyk beeld maakt zyne ſtem
  En leſſen zonder kracht en klem,
En ſtaat zyne eigen' reden tegen.
  Zo gaat het hier. En wat is 't lot,
  Voor zulk een' ziel bereid by God,
Dan ongenade, en haat, en tooren,
  Aan ider, die zich iets verbeeld,
  En God zyne eer en roem ontſteelt,
Rechvaardiglyk altyd beſchooren?
  Dat word zomwylen hier ontdekt,
  Als God de ziel zyn' gunſt onttrekt,
Het voedſel van haar licht en luiſter.
  Dat word hierna op 't klaarſt getoond,
  Als zich de hoogmoed ziet beloond,
Verſtooten in het eeuwig duiſter.
  Gy, die ter deugd uw' gangen ſpoed,
  Laat ſteeds uw helder licht van goed
In 't oog van uwen naaſten ſtraalen,
  Maar ſluit uw's herten wooning dicht
  Voor hoogmoeds wind, om eens in 't licht
Van Gods paleis vol eer te praalen.

Het XLIXſte ZINNEBEELD.

Het kan niet houden.

Een iegelyk dan die deeze myne woorden hoort, en dezelve doet, dien zal ik vergelyken by een voorzichtig man, die zyn huis op eene ſteenrots gebouwd heeſt. En daar is ſlagregen nedergevallen, en de waterſtroomen zyn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zyn tegen het zelve huis aangevallen, en het is niet gevallen, want het was op de ſteenrots gegrond. En een iegelyk, die deeze myne woorden hoort, en dezelve niet doet, die zal by eenen dwaazen man vergeleeken worden, die zyn huis op het zand gebouwd heeſt. En de ſlagregen is nedergevallen, en de waterſtroomen zyn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zyn tegen het zelve huis aangeſlaagen, en het is gevallen, en zyn val was groot. Matth: VII. 24, 25, 26, 27.

Op

Op het XLIXste ZINNEBEELD.

O Waterbeek, wiens driftig vloeijen
Geſtadig naar om laag komt ſpoeijen,
En weet van hinderpaal noch toom,
Daar niets geruſt en ſtil kan blyven,
Maar ylings met u af moet dryven
Al wat 'er valt in uwen ſtroom!
Zo iemand wilde op u betrouwen,
Om op uw' vloed een huis te bouwen,
Elk keurde hem voor dwaas beraân,
Elk dreef den ſpot met zyne werken,
En zelf zou hy wel haaſt bemerken
De onzinnigheid van zyn beſtaan.
Die zou hem klaar voor de oogen blyken,
Wanneer hy 't alles weg zag ſtryken,
En naauwelyks door mannenkracht
Een' balk of plank op 't nat gelegen,
Die met den ſtroom niet heen ging veegen,
Eer de andere wierd aangebragt.
Maar ô! wat zyn 'er veel' te vinden,
Die dwaaſelyk zich onderwinden
Een huis te ſtichten op een' vliet,
Een' vliet, die, nimmer in te toomen,
Veel ſneller noch, als uwe ſtroomen,
Geſtadig naar beneden ſchiet!
Of mag men 't voor wat beters houwen,
Dan op een' waterbeek te bouwen,
Wanneer de mens op macht van geld,
Op ſchat, dien roeſt en motten knaagen,
Dien licht de dieven hem ontdraagen,
Geruſtlyk zyn vertrouwen ſtelt?
Is 't beter naam en achting waardig,

Als 't hert, laatdunkend en hoovaardig,
Zich op het prachtig huis verlaat,
Dat haaſt de vlamme kan verſlinden,
En licht een vlaag van felle winden,
Of donderbui ter neder ſlaat?
Verdient het beter naam te draagen,
Als zich de ziele kan behaagen
In aardſe hoogheid, ſtaat, en eer,
Door 't ſlinks geval licht om te wroeten,
Dat kroon en ryksſtaf treed met voeten,
En troonen werpt ter aarde neêr?
Vermag men 't beter naam te geeven,
Als 't hert, van dwaaze luſt gedreeven,
De weelde kieſt voor 't hoogſte goed,
Die, zelf in 't midden van 't genieten,
Haar' minnaars dikmaal kan verdrieten,
En keert op 't leſt in bitter roet?
Is beter naam hier voor te vinden,
Wanneer een mens vertrouwt op vrinden,
Die, wyl de wind van voorſpoed waait,
Hem gunſt en hulpe biên, en eeren,
Doch morgen licht den rugge keeren,
En vlieden, als het lot zich draait?
Word beter naam hier voor verkooren,
Als 't hert wat groots zich ſtelt te vooren
Op ſchoonheid, en verſtand, en kracht,
Door ziekte en pynelyke vlaagen,
Of ander toeval licht ontdraagen,
En jammerlyk te niet gebragt?
Is beter naam hier op te voegen,
Wanneer men ſchept zyn vergenoegen,
En roemt, en ſteunt op eenig goed,
Dat, zo 't al byblyft in dit leven,
In 't eind nochtans den mens begeven,

En

En eens vooral verlaaten moet?
Neen, dat is recht op 't water bouwen.
En ach! hoe zal dit elk berouwen,
Die hand aan deeze dwaasheid ſlaat,
Wanneer die loſſe vloed ten leſte,
Met al, wat daar zyn waan op veſtte,
Geheel verdwynt en t' ondergaat!
Ach neen, verdoolde, laat u raaden
Tot beter overleg en daaden,
Om eindelooze ſmert te ontvliên.
Ontſluit, ontſluit eens recht uwe oogen,
Om uw verkeerd en ſchaadlyk poogen
In 't bouwen op den ſtroom te zien.
Maakt wyſelyk een huis te ſtichten
Op eenen rotsſteen, die van zwichten,
Van wyken noch van wanken weet;
Dat 's God, zyn woord, en zyn' genade,
Die zyn' beminden komt te ſtade,
En trouw verzelt in lief en leed.
Zo hebt gy geen gevaar te ſchroomen,
Schoon hagel, regen, winden, ſtroomen
Slaan tegen uwe wooning aan.
Zo ſtaat uw huis op vaſte gronden,
En blyft in 't onweêr ongeſchonden,
Dat eens de waereld doet vergaan.

Het L^ste ZINNEBEELD.

Let op het einde.

Want hy ziet, dat de wyze ſterven, dat te zaamen een dwaas en onvernuftige omkomen, en hun goed anderen nalaaten. Pſal: XLIX. 11.

Wiens wan in zyne hand is, en zal zynen dorsvloer doorzuiveren, en zyne tarw in zyne ſchuur te zaamen brengen, en het kaf met onuitbluſſelyk vuur verbranden. Matth: III. 12.

Op het Lſte ZINNEBEELD.

De maaijer gaat door 't veld met koorenaaren,
Uit laſt van zynen heer,
En ſlaat het alles neêr,
En weet van geen verſchoonen, noch van ſpaaren.
Of hier en daar noch aaren ſtaan te bloeijen
Op hunnen groenen ſteel,
Wyl de and'ren, ryp en geel,
Geraakt zyn tot volkomenheid door 't groeijen;
Of zommigen zich boven de and'ren heffen;
De kloeke maaijer ziet
Op 't een of 't ander niet,
Maar maakt het met zyn' ſikkel al te treffen.
Daar leggen rype en groene tegen de aarde.
Daar leggen groot en kleen,
Gemengeld onder een,
All' t' zaam voor 't oog van een' gelyke waarde.
Maar als men eens die zelve koorenaaren
Ten dorsvloer ziet gebragt,
Dan zal zich onverwacht
Een groot verſchil voor de oogen openbaaren.
Een groot verſchil, niet wat 'er hoog verheven,
Of laag ſtond op het veld;
Maar wat 'er, welgeſteld,
De meeſte vrucht tot voedſel uit kan geeven:
Een groot verſchil, als 't graan met wakk're handen
Gebragt word in de ſchuur,
Terwyl men door het vuur
Den leegen halm en 't onkruid laat verbranden.
Gy alle, die, benevens my gebooren
Uit vader Adams zaad,
Op 't veld als kooren ſtaat,

Ziet hier het beeld van 't lot, voor elk befchooren.
Een maaijer, niet te ontworſt'len noch te myden,
Gelaſt van hooger hand,
Gaat ſteeds door 't koorenland
Der waereld heen, om alles af te ſnyden.
't Zy de aaren hier als ryp zyn aan te merken
In ouderdom en deugd,
Of in hun eerſte jeugd
En vroegen bloei van leeftyd en goê werken;
Het zy ze hoog door tydlyk voordeel praalen
Verr' boven and'ren heen;
Het zy ze, maar gemeen,
Of laag van ſtand, dat aanzien niet behaalen;
Dit alles is den maaijer om het even,
Die geen verſchil van ſtaat
Noch wasdom gadeſlaat,
Maar volgt den laſt, hem van zyn' Heer gegeeven.
Zo ſtort het al door zyne hand ter aarde,
En legt in 't zwarte graf
All' de onderſcheiding af,
Die eertyds zo veel ſtryd en moeite baarde.
De leêge, en groene, en rype koorenaaren,
De halmen, die voor 't oog
Zich toonden laag en hoog,
Doet eene ſlag van zynen ſikkel paaren.
En of zich hier een mens wilde onderwinden
Te ſchiften groot en kleen,
En ryp en groen van een,
Die zou gewis zich haaſt bedroogen vinden.
Maar op den dag. die voor het ſtaande kooren,
En alles, wat weleer
De maaijer ſloeg ter neêr,
In 's Landheers raad ten dorstyd is beſchooren,
Zal een verſchil, zo groot, zo machtig, blyken,

Ge-

Gelyk het onderscheid,
Dat licht en donkerheid,
Dat zoet en zuur doet van elkander wyken.
Dan geld 'er niet, wat hier als iet uitsteekend,
Door rykdom, eer, en staat,
Door schoonheid van gelaat,
Door fyn verstand, en sterkte, wierd gerekend:
Dan geld 'er niet, wat eens begon te bloeijen;
Maar wat tot aan het end
Zyn' zorg heeft aangewend,
Om, als een graan, tot rypheid op te groeijen.
Dit zal op 't klaarst die dorsvloer van 't gerichte,
Dat zonder aanzien gaat,
En alles weegt naar maat
Van billykheid, ontdekken voor 't gezichte.
En wat 's 't gevolg van zulk een openbaaren?
De groote Landheer doet
Het graan, dat ryp en goed
Bleek op de proef, in zyne schuur vergaêren.
Maar alles, wat hier ledig wierd bevonden,
Of niet tot rypheid kwam,
Word tot de felle vlam,
Die eeuwig blaakt, al teffens weggezonden.
O wigtig stuk, wel waardig te overweegen!
Ach dat in onze ziel
Uw beeld zo krachtig viel,
Dat nimmer iets het merk daar uit kon veegen!
Wat zou dat een' hervorming van gedachten,
En overleg, en daân,
In 't herte doen ontstaan,
Om 't waare heil met iver naar te trachten!
Hoe zou ons dat de waereld doen versmaaden,
Met all' haare idelheên,
Te dwaaslyk aangebeên,

Doch

Doch machteloos om zielen te verzaaden!
Ja, Broeders, die, benevens my gebooren
Uit vader Adams zaad,
Op 't veld als kooren ſtaat,
Stelt uw gezicht dit denkbeeld ſteeds te vooren.
Laat u geſtaâg voor 't oog der ziele zweeven,
Hoe eens des maaijers hand,
Al wat op 't koorenland
Der waereld groeit, den ſikkel-ſlag zal geeven.
Bedenkt geſtaâg, hoe dan de dwaaze en wyze,
Bedenkt hoe arm en ryk
Dan beide ſtaan gelyk,
Hoe vorſt en ſlaaf zyn even hoog van pryze.
Denkt om het uur, dat all' de koorenaaren,
In 't maaijen lotgemeen,
Weêr ſcheiden zal van een,
Tot eeuwig wel, of eeuwig kwaalyk vaaren.
Zo leert gy zien, hoe dwaas het zy, op leuren
En idel waerelds goed
Te draagen eenen moed,
Of iemand meer dan anderen te keuren.
Zo leert gy zien, hoe dwaas het zy, te jaagen
Naar weelde, ſchat, en eer,
En wat op aarde meer,
Gelyk iet ſchoons, de ziele kan behaagen.
Zo leert ge alleen met alle uw' krachten poogen,
Dat ge, als een vruchtbaar graan,
Met deugden ryk gelaân,
Verſchynen moogt voor uwes Heeren oogen.
Zo hebt ge in 't eind geen ongeval te ſchroomen,
Maar ziet u 't lot bereid
Door Gods barmhertigheid,
Om in de ſchuur van 't eeuwig wel te komen.

N A-

NAREDEN.

Staa ſtil, Aanſchouwer, die dit plaatwerk hebt doorkeeken;
Staa ſtil, ô Leezer, die doorzien hebt elk gedicht;
Wy willen noch een woord tot affcheid met u ſpreeken:
Een woord, dat dienen zal tot uw en ons bericht.
Wy onderhielden u met veelerhande ſtoffen,
Om u, als ons, te zyn tot nut en goede leer.
Bevind ge in eenig ſtuk de zaak niet wel getroffen,
Zet dat, als niet gezegd, aan uwe zyde neêr.
Zet dat op rekening van 't menslyk onvermogen,
Dat, wyl de ziel hier leeft bekleed met vlees en bloed,
In dingen van gewigt haar dikmaal ſchemeroogen,
En 't voorgeſtelde wit onkundig miſſen doet.
Maar hebt gy hier zomtyds ook zaaken zien ontvouwen,
(Gelyk zich ons gemoed met deeze hoope vleit)
Die, op den toets gebragt, de proeve kunnen houwen,
Bewyſt daar voor, niet ons, maar God, uw' dankbaarheid.
Van hem moet alle gaave en goede gifte daalen:
En, zal verſtand en pen naar waarheid zyn gericht,
Het licht van zynen geeſt moet onzen geeſt beſtraalen,
En dryven hem geſtaäg de nevels van 't gezicht.
Dit kan ons op 't gelei van wyze reden leeren,
Dat, als een ſterveling iets goeds bedreeven heeft,
De lof en eer daar van tot hem moet wederkeeren,
Die aan de goede wil ook al 't vermogen geeft.
Doch is hier 't werk gedaan? En zullen wy 't by ſchryven,
By dichten, tekenen, en etſen tot vermaak,
Zult gy 't by enkel zien en leezen laaten blyven,
Of 't bloote vonnis naar de waarde van de zaak?
Dan hadden wy vergeefs gemaald, gedicht, geſchreeven;
Dan had gy vruchteloos geleezen, en gezien;
Dan zouden wy, voor 't goed, ons uit genaê gegeeven,
De ſchuldige eere niet aan onzen Schepper biên.

De huisheer heeft vergeefs de tafel doen bereiden,
De disknecht zonder vrucht zyn' moeite en zorg besteed,
Wanneer de gasten slechts hun oogen laaten weiden
Op ider disgerecht, en niemand daar van eet.
Maar zal de huisheer zyn beoogde wit beraaken,
De tafelknecht zyn' vlyt en arbeid zien geboet,
't Gezelschap dient de spys te nuttigen, te smaaken,
Te maalen, dat ze in 't lyf verkeere in sap en bloed.
Denkt, dat gy hier met ons ter tafel hebt gezeten,
Met veelerhande spys verzien, door ons bereid,
Maar die, indien wy niet met graagte daar van eeten,
Ons geensins dienen zal tot vrucht en nuttigheid.
Wat is dat eeten? 't Goed te sluiten in gedachten,
Gelyk Maria deed, op dat men 't steeds onthouw'.
Wat noch? 't Bewaarde goed daadvaardig te betrachten
Met onvermoeide vlyt en onbezweeken' trouw.
En lyd het in ons hert noch eenig overweegen,
Of 't aan die oefening met lust en ernst zal gaan?
O neen; ons legt te veel, te veel hier aan gelegen:
Ons heil in deezen tyd en namaals hangt 'er aan.
Door deeze, en anders niet, kan hier de ziel verwerven
Eene ongestoorde rust en vrede van gemoed.
Door deeze, en anders niet, kan elk hierna beërven
Den opgehangen prys van 't zalig hemels goed.
En ô! wat is in 't een en 't ander al beslooten!
Wat ziet zich hier een mens, die vreê bezit in 't hert,
Een' rykdom, een vermaak, een' wellust toegevlooten,
Bevryd van ongeneugte, en kwelverdriet, en smert!
Die hoeft van bange vrees te beeven noch te schrikken,
't Zy felle donderbui, of bulderende wind
De gantse waereld uit haare assen dreigt te wrikken;
't Zy pest of hongersnood by duizenden verslind;
't Zy land, en volk, en vee verzinkt in hooge vloeden;
't Zy haat en nyd alom een' reeks van plaagen zaait;

Het

Het zy de zeisen van den oorlog, aan het woeden
  Door zucht tot hooger staat, een' oogst van lyken maait.
Zyn hert, met God vereend, van alle zorg ontlaaden,
  Terwyl het hier door hoop in de eeuwigheid verkeert,
Kan onophoudelyk in zoet genoegen baaden,
  En blyft in eenen stand, die nimmer toeval deert.
Maar wat is dit, by 't geen hem namaals is beschooren,
  Dan kleine druppels by den grooten oceaan?
Wanneer hy, ingeleid in 't hoogste choor der chooren,
  Verheerlykt voor Gods troon in 't blinkend kleed zal staan:
Wanneer hy God zal zien met opgehelderde oogen;
  Met Jezus zonder eind regeeren op zyn' troon;
Met aller Eng'len rei doen galmen 's hemels boogen,
  Tot lof van God en 't Lam, op onnavolgb'ren toon;
Met de oude Vaderen, en Vorsten, en Profeeten,
  En aller vroomen tal, op heuchelyke wys
Aan 's Heilands bruiloftsdis 't gezegend Manna eeten,
  En 't ooft van 's levens boom in 't zalig Paradys.
O dubb'le staat van heil! waar zweeven onz' gedachten
  Op 't overweegen van uw' waardigheid niet heen!
Verstand, en hand, en pen bezwyken, wyl zy trachten
  Slechts eene flaauwe schets van uw geluk te ontleên.
Om dat in rechten stand voor de oogen af te maalen,
  Wierd minder niet vereist, dan een der hemelboôn,
Wierd minder niet vereist, dan 't goud der zonnestraalen,
  En noch was 't zonder glans by uw oneindig schoon.
O dubb'le staat van heil! wie zoude u niet verkiezen?
  Niet minnen, en met ernst naar uw' genieting staan?
Wie zoude hier om u niet willig al verliezen?
  Niet willig 't zwaarste werk en lyden ondergaan?
Al wierd ons opgelegd, alle onze levensdagen
  Te kruipen over de aarde op veeler dieren wys;
Al moest men gras en hooi, gelyk de beesten, knaagen,
  Of 't lichaam stadig voên met noch geringer spys;

Al moeſt men jaaren lang in muffe kerkers kwynen
  By grouwzaam ongedierte in eindeloozen nacht;
Al ſtond men ſteeds ten doel voor de yſelykſte pynen,
  Die ooit de wreedheid in haar' raazerny bedacht;
't Zou al, op een gehoopt, niet in het minſte haalen
  By 't zoet der vreugde, dat in uw' bezitting leit;
Een zoet, dat, gants volmaakt, geen einde kent noch paalen,
  Dan 't ongemeeten ruim der eindelooze eeuwigheid.
O Zielen, die u voelt geraakt en overwonnen
  Van luſt naar zulk een ſtaat, de weg is u ontdekt.
Welaan, welaan, met vlyt een' kloeken loop begonnen,
  En trouw daar in volhard, zo lang u leven ſtrekt.
Wy willen nevens u langs de eigen' paden ſtreeven,
  Op dat wy hier met u verkrygen 't zelve goed;
Op dat we, als vrienden, eens in Gods paleis verheven,
  Te zaamen deelen in 't genot van 't eeuwig zoet.
De Hoogſte, die, van zucht tot ons geluk bewoogen,
  Ons riep in zynen Zoon tot heerlykheid en deugd,
Verſterke ons uit genaê met Goddelyk vermogen,
  En leide ons by de hand naar 't zalig ryk van vreugd.

INHOUD EN BLADWYZER
DER
ZINNEBEELDEN.

Verbeteringen.

Bladz:	*Regel.*	*Staat.*	*Lees.*
6	2	in waereld	in de waereld.
64	1	vegeeten	vergeeten.
95	17	aan 't	aan het.
123	1	afgelen'	afgelegen'.
128	9	onwankelbaar	onwandelbaar.
133	26	is zyn'	is in zyn'.

